

PISMA PROCESOWE W SPRAWACH CYWILNYCH, GOSPODARCZYCH I REJESTROWYCH WZORY I OBJAŚNIENIA

**DOROTA BUGAJNA-SPORCZYK
HENRYK PIETRZKOWSKI
TADEUSZ ŻYZNOWSKI**

**EDYTOWALNE WZORY
DOSTĘPNE NA STRONIE INTERNETOWEJ**

Wolters Kluwer

WZORY PISM

**PISMA PROCESOWE
W SPRAWACH CYWILNYCH,
GOSPODARCZYCH
I REJESTROWYCH
WZORY I OBJAŚNIENIA**

WZORY PISM

**PISMA PROCESOWE
W SPRAWACH CYWILNYCH,
GOSPODARCZYCH
I REJESTROWYCH
WZORY I OBJAŚNIENIA**

**DOROTA BUGAJNA-SPORCZYK
HENRYK PIETRZKOWSKI
TADEUSZ ŻYZNOWSKI**

Stan prawny na 1 października 2015 r. (Uwzględnia zmiany wchodzące w życie 8 września 2016 r.)

Wydawca

Klaudia Szawłowska-Milczarek

Redaktor prowadzący

Agnieszka Dymkowska

Opracowanie redakcyjne

Joanna Tyszkiewicz-Żak

Magdalena Urbańska

Łamanie

Fotoedytor

Projekt graficzny okładki i stron tytułowych

Maciej Sadowski

Układ typograficzny

Krystyna Szych

Poszczególne wzory opracowali:

Dorota Bugajna-Sporczyk: nr 201–245

Henryk Pietrzkowski: nr 1–19, 33–35, 37, 39–48, 61–93, 114–123, 126–129, 131–132,
135–141, 143–165, 173–200

Tadeusz Żyznowski: nr 20–32, 36, 38, 49–60, 94–113, 124–125, 130, 133–134, 142, 166–172,
oraz Słowo wstępne

© Copyright by

Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN: 978-83-264-9359-1

Wydane przez:

Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	15
Słowo wstępne	19
Rozdział I. Pisma różne	23
Wzór nr 1. Wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie adwokata (radcy prawnego)	23
Wzór nr 2. Zażalenie powoda na postanowienie sądu I instancji odmawiające zwolnienia od kosztów sądowych	34
Wzór nr 3. Wniosek o przeprowadzenie postępowania pojednawczego (zawezwanie do próby ugodowej)	37
Wzór nr 4. Wniosek o wyłączenie sędziego	40
Rozdział II. Pisma związane z ciężarem wspierania postępowania przez strony w ramach systemu dyskrecjonalnej władzy sędziego	44
Wzór nr 5. Odpowiedź na pozew	44
Wzór nr 6. Cofnięcie pozwu	48
Wzór nr 7. Pismo przygotowawcze złożone na wezwanie sądu	51
Wzór nr 8. Wniosek o zezwolenie na złożenie pisma przygotowawczego	53
Wzór nr 9. Pismo przygotowawcze obejmujące wyłącznie wniosek o przeprowadzenie dowodu	55
Wzór nr 10. Wniosek o zabezpieczenie dowodu	57
Wzór nr 11. Wniosek o uwzględnienie spóźnionych twierdzeń, dowodów i zarzutów	59
Wzór nr 12. Pismo zawierające zgłoszenie zastrzeżenia do protokołu	63
Wzór nr 13. Pismo przygotowawcze w sprawie rozpoznawanej w postępowaniu nieprocesowym	66
Rozdział III. Pisma w postępowaniu procesowym	69
1. Pisma w postępowaniu przed sądem I instancji	69
<i>Pozwy – wzory różne</i>	<i>69</i>
Wzór nr 14. Pozew o świadczenie pieniężne	69
Wzór nr 15. Pozew o wydanie ruchomości	73
Wzór nr 16. Pozew z żądaniem alternatywnym	75
Wzór nr 17. Pozew z żądaniem ewentualnym	78
Wzór nr 18. Pozew wzajemny	80
Wzór nr 19. Pozew interwencyjny (interwencja główna)	83

Wzór nr 20. Pozew o opublikowanie sprostowania	85
Wzór nr 21. Pozew o wydanie towaru konsumpcyjnego zgodnego z umową	89
Wzór nr 22. Pozew o rozwiązanie umowy i zapłatę	96
Wzór nr 23. Pozew o zmianę wysokości świadczenia pieniężnego	100
Wzór nr 24. Pozew o zapłatę renty przeciwko ubezpieczeniowemu funduszowi gwarancyjnemu	105
Wzór nr 25. Pozew o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej (akcja pauliańska)	108
Wzór nr 26. Pozew w postępowaniu grupowym	112
Wzór nr 27. Pozew o zapłatę odszkodowania za szkody wyrządzone w uprawach i płonach rolnych przez wilki, dziki, łosie, jelenie i daniela	119
Pozwy z zakresu prawa mieszkaniowego	122
Wzór nr 28. Pozew o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia	122
Wzór nr 29. Pozew o przyjęcie do spółdzielni i zawarcie umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego	126
Wzór nr 30. Pozew o sprzedaż lokalu w drodze licytacji	130
Wzór nr 31. Pozew o uchylenie uchwały wspólnoty mieszkaniowej	134
Pozwy z zakresu prawa rodzinnego	137
Wzór nr 32. Pozew o ustalenie ojcostwa i roszczenia z nim związane	137
Wzór nr 33. Pozew o zaprzeczenie ojcostwa	141
Wzór nr 34. Pozew o ustalenie macierzyństwa	143
Wzór nr 35. Pozew o rozwód	145
Wzór nr 36. Pozew o orzeczenie separacji z winy jednego z małżonków	152
Wzór nr 37. Pozew o unieważnienie małżeństwa	157
Wzór nr 38. Pozew o ustanowienie rozdzielnosci majątkowej między małżonkami	161
Wzór nr 39. Pozew o rozwiązanie przysposobienia	164
Wzór nr 40. Pozew o uchylenie obowiązku alimentacyjnego ojca względem dziecka pełnoletniego	166
Pozwy z zakresu prawa rzeczowego	168
Wzór nr 41. Pozew o wydanie nieruchomości (skarga windykacyjna)	168
Wzór nr 42. Pozew o zakaz przechodu i przejazdu (skarga negatoryjna)	170
Wzór nr 43. Pozew o ochronę naruszonego posiadania (przez nakazanie zaniechania naruszeń)	172
Wzór nr 44. Pozew o ochronę naruszonego posiadania (przez przywrócenie stanu poprzedniego)	174
Wzór nr 45. Pozew o wykup gruntu przez posiadacza	176
Wzór nr 46. Pozew o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym	178
Pozwy z zakresu prawa spadkowego	181
Wzór nr 47. Pozew o ustalenie nieważności testamentu	181
Wzór nr 48. Pozew o wykonanie zapisu	183
Wzór nr 49. Pozew o zachówek	185
Pozwy i wnioski w sprawach gospodarczych	188
Wzór nr 50. Pozew o wyłączenie współnika – z wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia	188
Wzór nr 51. Pozew o rozwiązanie przez sąd spółki z o.o. wyrokiem	193
Wzór nr 52. Pozew o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia spółki akcyjnej ..	196
Wzór nr 53. Pozew o zapłatę przeciwko członkom zarządu spółki na podstawie art. 299 k.s.h.	200

Wzór nr 54. Pozew o zakazanie używania nazwy	204
Wzór nr 55. Pozew o zakazanie używania firmy	209
Wzór nr 56. Pozew o zaniechanie naruszania środowiska i zapłatę	213
<i>Pozwy z zakresu prawa własności przemysłowej</i>	217
Wzór nr 57. Pozew o ustalenie, że wskazana produkcja nie jest objęta patentem ...	217
Wzór nr 58. Pozew o ustalenie, że używany znak towarowy nie narusza prawa ochronnego	221
Wzór nr 59. Pozew o zakazanie pozwanym rozpowszechniania filmu reklamowego	224
Wzór nr 60. Pozew o zakazanie naruszania prawa do znaku towarowego	228
<i>Pozwy wynikłe z postępowania egzekucyjnego</i>	233
Wzór nr 61. Pozew o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego	233
Wzór nr 62. Pozew małżonka dłużnika o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego	236
Wzór nr 63. Pozew o zwolnienie od egzekucji z wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia	239
2. Pisma w toku postępowania	242
Wzór nr 64. Interwencja uboczna	242
Wzór nr 65. Opozycja przeciwko interwencji ubocznej	245
Wzór nr 66. Wniosek powoda o zawiadomienie o toczącym się procesie osoby, która powinna występować w sprawie jako strona powodowa	247
Wzór nr 67. Wniosek powoda o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanego innej osoby na miejsce dotychczasowego pozwanego	249
Wzór nr 68. Wniosek powoda o wezwanie do udziału w sprawie dodatkowo innej osoby obok pozwanego (dopozwanie)	251
Wzór nr 69. Wniosek powoda o wezwanie do udziału w sprawie dodatkowo osoby, której udział w sprawie w charakterze pozwanego jest konieczny	253
Wzór nr 70. Wniosek o zabezpieczenie kosztów procesu	255
Wzór nr 71. Wniosek o przedłużenie terminu sądowego	257
Wzór nr 72. Wniosek o przywrócenie uchybionego terminu	259
Wzór nr 73. Wniosek o ustanowienie kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego	263
Wzór nr 74. Wniosek o sprostowanie protokołu rozprawy	266
Wzór nr 75. Wniosek o zawieszenie postępowania ze względu na to, że rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania	268
Wzór nr 76. Wniosek (powoda) o podjęcie zawieszonego postępowania	270
Wzór nr 77. Wniosek o wezwanie spadkobierców zmarłej strony	272
Wzór nr 78. Zmiana powództwa polegająca na wystąpieniu z nowym roszczeniem zamiast pierwotnego	274
Wzór nr 79. Zmiana powództwa polegająca na wystąpieniu z nowym roszczeniem obok pierwotnego	276
Wzór nr 80. Zmiana powództwa powodująca przekazanie sprawy sądowi okręgowemu jako rzeczowo i miejscowo właściwemu	278
Wzór nr 81. Wniosek o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie odpisu wyroku z uzasadnieniem	280
Wzór nr 82. Wniosek powoda o uzupełnienie wyroku	281
Wzór nr 83. Wniosek o sprostowanie wyroku	283
Wzór nr 84. Wniosek o wykładnię wyroku	285

Wzór nr 85. Wniosek pozwanego o wydanie orzeczenia o zwrocie spełnionego świadczenia	287
3. Pełnomocnictwa procesowe	289
Wzór nr 86. Pełnomocnictwo procesowe ogólne	289
Wzór nr 87. Pełnomocnictwo procesowe szczególne	292
Wzór nr 88. Zawiadomienie o wypowiedzeniu pełnomocnictwa	293
4. Pisma w postępowaniu nakazowym i upominawczym oraz w elektronicznym postępowaniu upominawczym	294
Wzór nr 89. Pozew w postępowaniu nakazowym	294
Wzór nr 90. Pozewy przeciwko nakazowi zapłaty w postępowaniu nakazowym ...	297
Wzór nr 91. Pozew w postępowaniu upominawczym	299
Wzór nr 92. Sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym	301
5. Skargi oraz pisma związane z zaskarżaniem orzeczeń sądowych	306
Wzór nr 93. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	306
Wzór nr 94. Skarga na przewlekłość postępowania	312
Wzór nr 95. Skarga konstytucyjna	318
Wzór nr 96. Sprzeciw od wyroku zaocznego	323
Wzór nr 97. Apelacja od wyroku sądu rejonowego	327
Wzór nr 98. Zażalenie powoda na zwrot pozwu	333
Wzór nr 99. Apelacja oparta na zarzutach naruszenia prawa materialnego	335
Wzór nr 100. Odpowiedź na apelację opartą na zarzutach naruszenia prawa materialnego	338
Wzór nr 101. Wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia apelacji	341
Wzór nr 102. Zażalenie powoda na postanowienie odrzucające zażalenie	344
Wzór nr 103. Apelacja oparta na zarzutach naruszenia przepisów postępowania ...	348
Wzór nr 104. Odpowiedź na apelację opartą na zarzutach naruszenia przepisów postępowania	354
Wzór nr 105. Skarga kasacyjna dotycząca naprawienia szkody	357
Wzór nr 106. Odpowiedź na skargę kasacyjną dotyczącą naprawienia szkody ...	370
Wzór nr 107. Skarga kasacyjna dotycząca nabycia własności rzeczy skradzionej (uzasadnienie wniosku z art. 398 ⁴ § 2 k.p.c. wskazujące na rozbieżność orzecznictwa – art. 398 ⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.)	373
Wzór nr 108. Skarga kasacyjna oparta na naruszeniu przepisów postępowania ...	378
Wzór nr 109. Odpowiedź na skargę kasacyjną wniesioną na podstawie przewidzianej w art. 398 ³ § 1 pkt 2 k.p.c.	384
Wzór nr 110. Zażalenie na odrzucenie skargi kasacyjnej na podstawie przewidzianej w art. 398 ⁴ § 2 w zw. z art. 398 ⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.	388
Wzór nr 111. Zażalenie na odrzucenie skargi kasacyjnej niedopuszczalnej z innych przyczyn (art. 398 ⁶ § 2 k.p.c.)	392
Wzór nr 112. Odpowiedź na zażalenie dotyczące odrzucenia skargi kasacyjnej jako niedopuszczalnej z innych przyczyn	395
Wzór nr 113. Zażalenie na uchylenie przez sąd II instancji wyroku sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania	398
Wzór nr 114. Skarga o wznowienie postępowania z przyczyny nieważności	403
Wzór nr 115. Skarga o wznowienie postępowania z właściwych przyczyn restytucyjnych	406
6. Pisma w postępowaniu uproszczonym	409
Wzór nr 116. Pozew w postępowaniu uproszczonym	410
Wzór nr 117. Odpowiedź na pozew w postępowaniu uproszczonym	415

Wzór nr 118. Apelacja w postępowaniu uproszczonym	419
7. Pisma w europejskich postępowaniach w sprawach transgranicznych	422
Wzór nr 119. Pozew o wydanie europejskiego nakazu zapłaty	422
Wzór nr 120. Sprzeciw od europejskiego nakazu zapłaty	431
Wzór nr 121. Pozew w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń	434
Wzór nr 122. Odpowiedź na pozew w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń	442
Wzór nr 123. Apelacja w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń	445
Rozdział IV. Pisma w postępowaniu nieprocesowym	448
1. Pisma w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego	448
Wzór nr 124. Wniosek zawierający zgodne żądanie małżonków o orzeczenie separacji	448
Wzór nr 125. Wniosek o zniesienie separacji	451
Wzór nr 126. Wniosek o udzielenie zezwolenia na zawarcie małżeństwa osobie, która nie ma wymaganego wieku	453
Wzór nr 127. Wniosek jednego z małżonków o zezwolenie mu na dokonanie czynności prawnej, jeżeli drugie z małżonków odmawia zgody	455
Wzór nr 128. Wniosek o zawieszenie władzy rodzicielskiej	458
Wzór nr 129. Wniosek o pozbawienie władzy rodzicielskiej	460
Wzór nr 130. Wniosek o nakazanie zapłaty przez osobę, pod której pieczęć dziecko pozostaje, ustalonej sumy pieniężnej	462
Wzór nr 131. Wniosek o zobowiązanie do oddania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej (pozostającej pod opieką)	467
Wzór nr 132. Wniosek o wykonanie orzeczenia orzekającego odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej (pozostającej pod opieką)	469
Wzór nr 133. Wniosek o zagrożenie zapłatą sumy pieniężnej za niewykonywanie obowiązków wynikających z orzeczenia w przedmiocie kontaktów z dzieckiem	471
Wzór nr 134. Wniosek o nakazanie zapłaty sumy pieniężnej w związku z niewykonywaniem obowiązków wynikających z orzeczenia w przedmiocie kontaktów z dzieckiem	475
Wzór nr 135. Wniosek rodziców o zezwolenie im na dokonanie czynności, które przekraczają zakres zwykłego zarządu majątkiem dziecka	478
Wzór nr 136. Wniosek o przysposobienie	480
Wzór nr 137. Zawiadomienie sądu opiekuńczego o zdarzeniu uzasadniającym wszczęcie postępowania z urzędu	485
Wzór nr 138. Wniosek o ustanowienie kuratora w sprawie o ustalenie ojcostwa przeciwko nieżyjącemu domniemanemu ojcu	486
2. Pisma w sprawach z zakresu prawa rzeczowego	488
Wzór nr 139. Wniosek o stwierdzenie zasiedzenia własności nieruchomości	488
Wzór nr 140. Wniosek o wydzielenie do wyłącznego używania części nieruchomości wspólnej	490
Wzór nr 141. Wniosek o rozgraniczenie nieruchomości	492
Wzór nr 142. Wniosek o zniesienie współwłasności	495
3. Pisma w postępowaniu spadkowym	498
Wzór nr 143. Wniosek o zabezpieczenie spadku	498
Wzór nr 144. Wniosek o nakazanie złożenia testamentu	501

Wzór nr 145. Zawiadomienie sądu o testamentie ustnym, którego treść nie została spisana	503
Wzór nr 146. Wniosek o ustanowienie kuratora spadku	504
Wzór nr 147. Wniosek o wyjawienie przedmiotów spadkowych	505
Wzór nr 148. Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku	507
Wzór nr 149. Wniosek o stwierdzenie nabycia spadku w przypadku otwarcia i ogłoszenia testamentu, o przyjęcie oświadczenia o odrzuceniu spadku przez spadkobiercę testamentowego oraz o przyjęcie spadku przez spadkobierców ustawowych	509
Wzór nr 150. Wniosek o uchylenie lub zmianę stwierdzenia nabycia spadku	512
Wzór nr 151. Wniosek o dział spadku	514
Wzór nr 152. Wniosek o odroczenie terminu zapłaty wymagalnych rat dopłaty lub spłaty	517
4. Pisma w postępowaniu wieczystoksięgowym	519
Wzór nr 153. Wniosek o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości gruntowej	521
Wzór nr 154. Wniosek o założenie księgi wieczystej dla własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego	529
Wzór nr 155. Wniosek o wpis służebności gruntowej	535
Wzór nr 156. Wniosek o wpis hipoteki	540
Wzór nr 157. Wniosek o wykreślenie hipoteki	545
Wzór nr 158. Wniosek o sprostowanie oznaczenia nieruchomości, ujawnienie jej podziału, odłączenie i przyłączenie wyodrębnionej części nieruchomości do innej, istniejącej księgi wieczystej	550
5. Pisma w innych sprawach	555
Wzór nr 159. Wniosek o ubezwłasnowolnienie	555
Wzór nr 160. Wniosek o uznanie za zmarłego	557
Wzór nr 161. Wniosek o stwierdzenie zgonu	559
Wzór nr 162. Wniosek o uchylenie postanowienia orzekającego uznanie za zmarłego	561
Wzór nr 163. Wniosek o zezwolenie na złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego	563
Wzór nr 164. Wniosek o odtworzenie dyplomu lub świadectwa ukończenia nauki	565
Wzór nr 165. Wniosek o umorzenie weksla	567
6. Pisma w postępowaniu polubownym	569
Wzór nr 166. Umowa o poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego (zapis na sąd polubowny)	569
Wzór nr 167. Wyrok sądu polubownego	573
Wzór nr 168. Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego	577
Wzór nr 169. Wniosek o stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego ...	581
7. Pisma w postępowaniu upadłościowym	584
Wzór nr 170. Wniosek wierzycieli o ogłoszenie upadłości	584
Wzór nr 171. Zgłoszenie wierzytelności	588
Wzór nr 172. Propozycje układowe upadłego z wnioskiem o wstrzymanie likwidacji	593
Rozdział V. Pisma w postępowaniu zabezpieczającym	598
Wzór nr 173. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia przyszłych roszczeń alimentacyjnych związanych z ustaleniem ojcostwa	598

Wzór nr 174. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia roszczenia pieniężnego przez ustanowienie zakazu zbywania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu	601
Wzór nr 175. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia roszczenia niepieniężnego przez zobowiązanie obowiązane do wykonania określonej czynności	603
Wzór nr 176. Wniosek o udzielenie zabezpieczenia przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim	605
Wzór nr 177. Wniosek o uchylenie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia ...	608
Rozdział VI. Pisma w postępowaniu egzekucyjnym	610
1. Pisma w sprawie klauzuli wykonalności	610
Wzór nr 178. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności orzeczeniu sądowemu ...	610
Wzór nr 179. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi osoby pozostającej w związku małżeńskim	613
Wzór nr 180. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności z zaznaczeniem przejścia uprawnienia lub obowiązku na inną osobę	616
Wzór nr 181. Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko nabywcy przedsiębiorstwa	618
Wzór nr 182. Wniosek o ponowne wydanie tytułu wykonawczego zamiast utraconego	620
2. Pisma w związku z przeprowadzeniem egzekucji	622
Wzór nr 183. Wniosek o wszczęcie egzekucji przeciwko władającemu ruchomością indywidualnie oznaczoną	622
Wzór nr 184. Wniosek o wszczęcie egzekucji z rachunku wspólnego dłużnika i jego małżonka	624
Wzór nr 185. Wniosek o wszczęcie egzekucji z nieruchomości	626
Wzór nr 186. Wniosek o dokonanie opisu i oszacowania nieruchomości	628
Wzór nr 187. Wniosek o wyznaczenie drugiej licytacji nieruchomości	630
Wzór nr 188. Wniosek wierzyciela o przejęcie nieruchomości	632
Wzór nr 189. Wniosek o wyjawienie majątku	634
Wzór nr 190. Wniosek o wszczęcie egzekucji czynności, którą może wykonać także inna osoba	638
Wzór nr 191. Wniosek o wszczęcie egzekucji, której przedmiotem jest wydanie rzeczy	642
Wzór nr 192. Wniosek o wszczęcie egzekucji, której przedmiotem jest wydanie nieruchomości	644
Wzór nr 193. Wniosek o wszczęcie egzekucji wykonania czynności, której za dłużnika nie może wykonać inna osoba	646
Wzór nr 194. Wniosek o wszczęcie egzekucji zaniechania pewnej czynności lub nieprzeszkadzania czynności wierzyciela	652
Wzór nr 195. Wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego	658
Wzór nr 196. Skarga na czynności komornika	659
Wzór nr 197. Zawiadomienie o potrzebie wszczęcia przez sąd czynności nadzorczych w celu zapewnienia należytego wykonania egzekucji przez komornika	662
Wzór nr 198. Zażalenie w postępowaniu egzekucyjnym	665
Rozdział VII. Pisma w związku z obrotem prawnym z zagranicą	668
Wzór nr 199. Wniosek cudzoziemca o zezwolenie na zawarcie małżeństwa przez pełnomocnika	668

Wzór nr 200. Wniosek o uznanie orzeczenia sądu zagranicznego	671
Rozdział VIII. Pisma w postępowaniu rejestrowym	673
1. Uwagi ogólne	673
2. Rejestracja spółek handlowych i zmian w rejestrze spółek handlowych	681
Wzór nr 201. Wpis spółki jawnej do rejestru	681
Wzór nr 202. Wniosek o wpis zmiany w rejestrze spółki jawnej dotyczący umowy, osób wspólników, sposobu reprezentacji i osób upoważnionych do reprezentacji oraz zmiany roku obrotowego	699
Wzór nr 203. Wniosek o zmianę w rejestrze spółki jawnej dotyczący otwarcia likwidacji	709
Wzór nr 204. Wniosek o wykreślenie spółki jawnej z rejestru	721
Wzór nr 205. Wniosek o wpis spółki komandytowej	727
Wzór nr 206. Wniosek o zmianę w rejestrze spółki komandytowej polegającą na wpisie informacji o połączeniu poprzez przejęcie przez inną spółkę (zamiarze połączenia)	739
Wzór nr 207. Wniosek o wpis spółki partnerskiej	748
Wzór nr 208. Wniosek o wpis spółki komandytowo-akcyjnej	753
Wzór nr 209. Wniosek o zmianę w rejestrze spółki komandytowo-akcyjnej dotyczący wpisu nowego komplementariusza, pozbawienia dotychczasowego komplementariusza prawa do reprezentacji	767
Wzór nr 210. Wniosek o wpis spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	777
Wzór nr 211. Wzorzec umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością udostępniany w systemie teleinformatycznym – tzw. wzorzec umowy spółki 24-godzinnej	790
Wzór nr 212. Wniosek o wpis spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – sprawozdanie finansowe	797
Wzór nr 213. Wniosek o wpis spółki akcyjnej	803
Wzór nr 214. Wniosek o zmianę w rejestrze spółki akcyjnej dotyczący: podwyższenia kapitału, zgłoszenia jedyne go akcjonariusza, zmiany statutu, zmiany wysokości kapitału docelowego i złożenia sprawozdania finansowego	814
3. Wnioski o rejestrację i zmianę wpisów w rejestrze spółdzielni, przedsiębiorstwa państwowego, instytutu badawczego, instytucji gospodarki budżetowej, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, towarzystwa reasekuracji wzajemnej, głównych oddziałów przedsiębiorcy zagranicznego, zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji	829
Wzór nr 215. Wniosek o wpis spółdzielni	829
Wzór nr 216. Wniosek o wpis towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych	844
Wzór nr 217. Wniosek o wpis oddziału przedsiębiorcy zagranicznego	850
4. Wnioski o wpis zaległości podatkowej, celnej i na rzecz ZUS oraz o zmianę tych wpisów	863
Wzór nr 218. Wniosek o wpis do rejestru podmiotu rejestrowego zaległości podatkowej, celnej lub na rzecz ZUS	863
Wzór nr 219. Wniosek o wykreślenie z rejestru zaległości podatkowej, celnej lub na rzecz ZUS	867
Wzór nr 220. Wniosek o wpis wzmianki o innej wierzytelności przysługującej wobec podmiotu rejestrowego	871
Wzór nr 221. Zgłoszenie wykreślenia innej wierzytelności	876

5. Wnioski o wpis do rejestru przekształcenia spółki, dłużnika niewypłacalnego oraz wpis zawieszenia działalności gospodarczej	881
Wzór nr 222. Wniosek o wpis informacji o przekształceniu spółki	881
Wzór nr 223. Przekształcenie przedsiębiorcy – załącznik do wniosku o pierwszy wpis spółki przekształconej do rejestru (dołączany do wniosku KRS-W3/KRS-W4)	892
Wzór nr 224. Wniosek o wpis do rejestru dłużników niewypłacalnych	896
Wzór nr 225. Wniosek o wpis wzmianki o zawieszeniu działalności gospodarczej	901
6. Wnioski o rejestrację fundacji, stowarzyszenia, organizacji samorządu zawodowego lub gospodarczego	905
Wzór nr 226. Wniosek o wpis fundacji prowadzącej działalność gospodarczą ...	905
Wzór nr 227. Wniosek o wpis zarejestrowanej już fundacji do rejestru przedsiębiorców	913
Wzór nr 228. Wniosek o wykreślenie fundacji z krajowego rejestru sądowego ...	919
Wzór nr 229. Wniosek o wykreślenie fundacji z rejestru przedsiębiorców (z pozostawieniem jej w krajowym rejestrze sądowym)	923
Wzór nr 230. Wniosek o wpis stowarzyszenia	927
Wzór nr 231. Wniosek o wpis organizacji samorządu zawodowego lub gospodarczego (izby gospodarczej, zrzeszenia, związku pracodawców, cechu, izby rzemieślniczej)	938
7. Wnioski o wpis do rejestru związku zawodowego i zakładu opieki zdrowotnej	948
Wzór nr 232. Wniosek o wpis związku zawodowego	948
Wzór nr 233. Wniosek o wpis samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej z połączenia dwóch innych zakładów	956
8. Wnioski organizacji pożytku publicznego	964
Wzór nr 234. Wniosek o uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego przez istniejącą fundację	964
Wzór nr 235. Wniosek o wpis osoby prawnej (klubu sportowego) prowadzącej działalność pożytku publicznego	970
Wzór nr 236. Wniosek o wpis zmiany w działalności organizacji pożytku publicznego	976
9. Wnioski o wpis europejskiego zgrupowania interesów gospodarczych i spółki europejskiej	985
Wzór nr 237. Wniosek o wpis europejskiego zgrupowania interesów gospodarczych	985
Wzór nr 238. Wniosek o wpis spółki europejskiej	999
Wzór nr 239. Wniosek o wydanie zaświadczenia o spełnieniu warunków do utworzenia spółki europejskiej przez połączenie	1004
Wzór nr 240. Wniosek o rejestrację spółdzielni europejskiej	1010
10. Wnioski o wpis sprawozdań finansowych, sprawozdań z działalności jednostki, informacji o postępowaniu naprawczym	1021
Wzór nr 241. Wniosek o wpis skonsolidowanego sprawozdania finansowego	1021
Rozdział IX. Pisma w postępowaniu „przymuszającym” do uaktualnienia danych w rejestrze	1026
Wzór nr 242. Pismo będące podstawą wszczęcia przez sąd z urzędu postępowania dotyczącego rejestru podmiotu	1026

Rozdział X. Pisma procesowe dotyczące postępowania rejestrowego przed sądem okręgowym	1031
Wzór nr 243. Wniosek o wpis partii politycznej do ewidencji	1031
Wzór nr 244. Zgłoszenie czasopisma do rejestru dzienników i czasopism	1034
Wzór nr 245. Wniosek o wpis do rejestru funduszu emerytalnego	1036

Wykaz skrótów

AULFI	– Acta Universitatis Lodzensis Folia Iuridica
Biul. SN	– Biuletyn Sądu Najwyższego
Dz. U.	– Dziennik Ustaw
EPS	– Europejski Przegląd Sądowy
inst. sąd.	– zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz. Urz. MS Nr 5, poz. 22 z późn. zm.)
k.c.	– ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
k.h.	– rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502 z późn. zm. – uchylony)
k.p.a.	– ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 267 z późn. zm.)
k.p.c.	– ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
KPP	– Kwartalnik Prawa Prywatnego
k.r.o.	– ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 583)
KSP	– Krakowskie Studia Prawnicze
k.s.h.	– ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
k.z.	– rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz. U. Nr 82, poz. 598 z późn. zm. – uchylony)
LEX	– system informacji prawnej Wolters Kluwer
M.P.	– Monitor Polski
M. Praw.	– Monitor Prawniczy
NP	– Nowe Prawo
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
ONSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
O. Gosp.	– Orzecznictwo Gospodarcze (kwartalnik)
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych

OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego (od 1944 r. do 1962 r.)
OSNAPiUS	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1995 r.)
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1963 r. do 1994 r.)
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna (od 1995 r.)
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych (od 2003 r.)
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
Pal.	– Palestra
PiP	– Państwo i Prawo
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne
Prok. i Pr. p.o.ś.	– Prokuratura i Prawo – ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.)
pr. pras.	– ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.)
pr. rest.	ustawa z dnia 15 maja 2015 r. (Dz. U. poz. 978)
Pr. Spółek	– Prawo Spółek
pr. spółdz.	– ustawa z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1443 z późn. zm.)
pr. up.	– ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 233)
pr. weksl.	– ustawa z 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz. U.Nr 37, poz. 282 z późn. zm.)
Prz. Not.	– Przegląd Notarialny
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
PS	– Przegląd Sądowy
Prz. Pod.	– Przegląd Podatkowy
p.w.k.p.c.	– ustawa z 17 listopada 1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 297 z późn. zm.)
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
p.w.p.	– ustawa z 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1410)
PWS	– Problemy Wymiaru Sprawiedliwości
R. Pr.	– Radca Prawny
rozporządzenie nr 2157/2001	– rozporządzenie Rady (WE) nr 2157/2001 z dnia 8 października 2001 r. w sprawie statutu spółki europejskiej (SE) (Dz. Urz. WE 2001 L 294/1 z późn. zm.)
Rej.	– Rejent
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SA	– Sąd Apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SPP	– Studia Prawa Prywatnego

St. Cyw.	– Studia Cywilistyczne
u.d.l.	– ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 poz. 618 z późn. zm.).
u.d.p.p.w.	– ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1118 z późn. zm.).
u.e.z.i.g.	– ustawa z dnia 4 marca 2005 r. o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (Dz. U. Nr 62, poz. 551 z późn. zm.).
u.f.	– ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tekst jedn.: Dz. U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203 z późn. zm.).
u.k.w.h.	– ustawa z 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 707 z późn. zm.)
u.n.k.p.c.	– ustawa z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381)
u.o.f.f.e.	– ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 989 z późn. zm.)
u.p.p.	– ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 155, poz. 924 z późn. zm.)
u.p.e.a.	– ustawa z 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. Nr 229, poz. 1619 z późn. zm.)
u.r.	– ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 330 z późn. zm.).
u.s.d.g.	– ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 584 z późn. zm.)
u.s.e.	– ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o spółdzielni europejskiej (Dz. U. Nr 149, poz. 1077 z późn. zm.)
ustawa o KRS	– ustawa z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1203 z późn. zm.)
ustawa z dnia 10 lipca 2015 r.	– ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1311)
u.z.n.k.	– ustawa z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 z późn. zm.)
u.z.z.	– ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 167 z późn. zm.).
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny
WU	– Wiadomości Ubezpieczeniowe
ZNUJ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
u.k.s.c.	– ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r. poz. 1025 z późn. zm.)
u.k.w.h.	– ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 707 z późn. zm.)

Słowo wstępne

Pisma procesowe w sprawach cywilnych gospodarczych i rejestrowych stanowią kontynuację dotychczasowego opracowania *Wzorów...*, których 9. wydanie ukazało się wkrótce po wejściu w życie ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw.

Wejście w życie tej ustawy zrodziło liczne wątpliwości oraz rozbieżności w wykładni i zastosowaniu nowych regulacji w praktyce sądowej.

Praktyczne zastosowanie i konsekwencje wprowadzonych powołaną ustawą obszernych zmian do kodeksu postępowania cywilnego stały się przedmiotem wykładni w orzecznictwie sądowym, w szczególności Sądu Najwyższego. Dotychczasowe orzecznictwo obejmuje problematykę związaną szerokim zakresem obowiązków sądu i stron w zakresie koncentracji materiału procesowego z uwzględnieniem czynności podejmowanych przez profesjonalnych pełnomocników, poczynając od fazy przygotowania postępowania poprzez gromadzenie materiału procesowego, aż do wydania orzeczenia. Dlatego w nowym opracowaniu wzorów problematyka ta została wyodrębniona przez dodanie rozdziału obejmującego pisma związane z realizacją ciężaru wspierania postępowania przez strony (uczestników postępowania). W nowym rozdziale II została przedstawiona problematyka związana ze złożeniem odpowiedzi na pozew, pism przygotowawczych składanych na wezwanie sądu, a także nowej regulacji dotyczącej wniosku o zezwolenie na złożenie pisma przygotowawczego, wniosku o przeprowadzenie dowodów, w tym wniosku o uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów. Nowy rozdział wzorów zawiera także problematykę pism przygotowawczych składanych w sprawie rozpoznawanej w postępowaniu nieprocesowym. Każdy z tych wzorów uwzględnia w swojej treści dotychczasowe stanowisko judykatury i przeważające poglądy doktryny. Orzecznictwo sądowe dotyczące założeń i funkcjonowania modelu gromadzenia i wykorzystywania materiału procesowego zostało także uwzględnione w poszczególnych wzorach, wiążących się z tą problematyką. Ustawodawca rozszerzył, i to znacznie, kategorie orzeczeń sądu II instancji podlegających zaskarżeniu zażaleniem. Stanowiąc, że zażalenie przysługuje „w razie uchylenia” przez sąd II instancji wyroku sądu I instancji, ustawa nie określiła granic kognicji Sądu

Najwyższego jako właściwego do rozpoznania tego zażalenia. Przepis ten znajduje zastosowanie w razie uchylecia przez sąd II instancji postanowienia co do istoty sprawy. W myśl jednolitego i utrwalonego orzecznictwa sądowego, co uwzględnia opracowany wzór, omawiane zażalenie jest środkiem służącym rozstrzygnięciu kwestii procesowych, a nie materialnoprawnych. Dlatego Sąd Najwyższy bada i ustala istnienie formalnych, procesowych podstaw wydania przez sąd odwoławczy wyroku (postanowieniach do istoty sprawy) kasatoryjnego, a nie reformatoryjnego. Postępujące liczne zmiany w obowiązującym stanie prawnym objętym wzorami stanowią rezultat aktywności ustawodawcy także w nowych regulacjach prawa materialnego lub wprowadzonych zmianach do tego prawa. W następstwie ustanowienia nowych zasad dotyczących spadkobrania i oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku oraz jego materialnoprawnych skutków wprowadzona została – uwzględniona we wzorach – regulacja w przedmiocie zabezpieczenia spadku i spisu inwentarza.

Postępująca informatyzacja w zakresie formy czynności prawnej i dalsza informatyzacja postępowania cywilnego znalazły wyraz w ustawie z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2015 r. poz. 1311. Nowa regulacja wprowadza szerszą możliwość wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, w tzw. tradycyjnych postępowaniach cywilnych. Mianowicie pisma procesowe wnosi się wyłącznie za pośrednictwem tego systemu, jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano takiego wyboru wnoszenia pism w tej sprawie. Wówczas pisma niewniesione za pośrednictwem systemu teleinformatycznego nie wywołują żadnych skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu, o czym sąd poucza wnoszącego pismo. Przyjmuje się, że sąd poucza o tym stronę jeszcze przed wniesieniem pisma (treść pouczenia będzie generowana przez system teleinformatyczny). Pisma podlegające opłacie wnoszone za pośrednictwem systemu teleinformatycznego powinny być wniesione – pod rygorem wskazanym w ustawie – wraz z opłatą. Nowe uregulowanie obejmuje i dalsze kwestie związane z doręczeniami elektronicznymi, złożeniem pełnomocnictwa, elektronicznym poświadczeniem odpisu dokumentu oraz odpisów załączników. Oświadczenie o wyborze lub rezygnacji z wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego powinno być złożone za pośrednictwem tego systemu. Jest ono wiążące tylko w stosunku do osoby, która oświadczenie takie złożyła. Niewątpliwym jest, że realizacja przepisów dotyczących wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego uwarunkowana jest względami techniczno-formalnymi sądów i została rozłożona w czasie, czemu dał wyraz ustawodawca w art. 20 omawianej ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. Te względy legły u podstaw wprowadzenia do art. 125 tej ustawy § 2³ stwierdzającego, że jeżeli z przyczyn technicznych leżących po stronie sądu nie jest możliwe wniesienie pisma za pośrednictwem systemu teleinformatycznego w wymaganym terminie, stosuje się przepisy art. 168–172.

Także w zróżnicowanym czasie wchodzi w życie niektóre rozwiązania zawarte w ustawie z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne, Dz. U. poz. 978, która wprowadziła obszerną regulację dotyczącą przeprowadzenia restrukturyzacji przedsiębiorstw. Ponadto wprowadziła nowe bądź zmodyfikowane instrumenty prawne do prawa upadłościowego, które w możliwym do uwzględnienia zakresie zostały przedstawione we wzorach.

Postępujące zmiany w stanie prawnym wynikają nie tylko z aktywności władzy ustawodawczej i dążenia do dostosowania przepisów krajowych do prawa Unii Europejskiej, lecz także wielokrotnie wywołane są orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego. Dotyczy to przepisów traktujących o doręczeniach pism sądowych, wymianie pism procesowych, ujednolicania i upraszczania czynności orzeczniczych przy nadawaniu klauzuli wykonalności. Dominującym kierunkiem zmian w postępowaniu egzekucyjnym było dążenie – jak się określa w doktrynie – do wzmocnienia sytuacji prawnej dłużnika. Założenie to realizuje wprowadzony nowy wzór „Zawiadomienia o potrzebie wszczęcia przez sąd czynności nadzorczych w celu zapewnienia należytego wykonania egzekucji przez komornika”. Integralną część wzorów stanowią zmiany wprowadzone w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

W sprawach dotyczących Krajowego Rejestru Sądowego dokonane zmiany zmierzają do ułatwienia przy podejmowaniu działalności gospodarczej w formach prawnych podlegających rejestracji w sądach rejestrowych z jednoczesnym zapewnieniem kontroli nad przestrzeganiem obowiązków przez przedsiębiorców. Przedsiębiorcy uzyskujący od dnia 1 grudnia 2014 r. wpis do Krajowego Rejestru Sądowego jednocześnie uzyskują Numer Identyfikacji Podatkowej (NIP) oraz numer identyfikacyjny REGON. Od dnia 15 stycznia 2015 r. forma elektroniczna przy zakładaniu szybko rejestrowanych spółek handlowych przewidzianych wyłącznie dla spółek z ograniczoną odpowiedzialnością obejmuje także rejestrację spółek jawnych i komandytowych. Spółki te korzystają z wzorców umowy umieszczonych w systemie teleinformatycznym. W odniesieniu do podmiotów niewykonujących obowiązków informatycznych wobec Krajowego Rejestru Sądowego stworzona została możliwość dokonywania z urzędu zmian w rejestrze i prowadzeniu postępowań przymuszających. Podmiot wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego, który nie wykonuje obowiązków informacyjnych wobec tego organu, może ulec rozwiązaniu bez przeprowadzenia likwidacji oraz wykreśleniu z rejestru. Natomiast z dniem 1 stycznia 2016 r. utraciły moc dotychczasowe wpisy wszystkich podmiotów zarejestrowanych w dotychczasowych rejestrach, które nie zostały wprowadzone do Krajowego Rejestru Sądowego. Podmioty te traktowane będą jako nieistniejące. Aktualne wydanie wzorów zawiera zmienione – w okresie od poprzedniego wydania – formularze rejestrowe zawierające zespół danych dotyczących podmiotów wpisywanych do rejestru, w tym dzień określający koniec każdego roku obrotowego i podstawowy (przeważający) przedmiot działalności gospodarczej. Poszczególne wzory zostały uzupełnione aktualnym orzecznictwem sądowym.

Wzory – zgodnie z ich założeniem i przeznaczeniem – zmierzają do ułatwienia za-interesowanym podmiotom odpowiedniego sformułowania i przedstawienia swego stanowiska w cywilnym postępowaniu sądowym. Nie wyczerpują one, co jest zrozumiałe, wszystkich zagadnień wyłaniających się w codziennej praktyce sądowej. Aktualne wydanie wzorów zachowuje dotychczasowy układ z merytorycznymi uwagami. Wszystkie przytoczone elementy z danymi personalnymi, adresami oraz faktami są fikcyjne.

Rozdział I

Pisma różne

WZÓR nr 1

WNIOSEK O ZWOLNIENIE OD KOSZTÓW SĄDOWYCH I USTANOWIENIE ADWOKATA (RADCY PRAWNEGO)

Katowice, dnia 10 maja 2015 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Katowicach

Sygn. akt I C 271/15
Wartość przedmiotu
sporu: 60 000 zł

Powód: Jan Kaczmarek, zam. Łódź, ul. Dworcowa 12, PESEL 74100211503.

Pozwany: Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA
Inspektorat w Katowicach.

WNIOSEK POWODA

o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie adwokata

Wnoszę o: zwolnienie mnie od kosztów sądowych i ustanowienie dla mnie adwokata w sprawie przeciwko PZU o zapłatę kwoty 60 000 zł.

Uzasadnienie

W celu wykazania przesłanek z art. 102 u.k.s.c. składam oświadczenie następującej treści:

Postępowanie wszczęte przeciwko stronie pozwanej o zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego i naprawienie szkód, jakich doznałem w wypadku komunika-

cyjnym, wiąże się z obowiązkiem ponoszenia kosztów sądowych, których ze względu na moją trudną sytuację materialną nie jestem w stanie ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i mojej żony. Utrzymujemy się jedynie z mojej emerytury wynoszącej obecnie 1200 zł. Nie mamy innych dochodów, z których mógłbym ponieść należne koszty sądowe. W wyniku wypadku została ograniczona moja zdolność do samodzielnego poruszania się. Charakter sprawy, mój wiek (72 lata) oraz stan zdrowia, stwierdzony załączonym zaświadczeniem lekarskim, wymagają pomocy adwokata przy prowadzeniu sprawy. Załączone oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku i dochodach jest pełne i niczego w nim nie pominąłem. W tych warunkach wniosek mój jest uzasadniony.

Jan Kaczmarek

Załączniki:

- 1) oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania,
- 2) zaświadczenie lekarskie.

Uwagi

I. Wzór odpowiada warunkom:

- a) pisma procesowego (art. 126 § 1 i 2 oraz art. 128 k.p.c.);
- b) wniosku osoby fizycznej o zwolnienie od kosztów sądowych (art. 102 u.k.s.c.).

II. Zwolnienie od kosztów sądowych

Zwolnienie od kosztów sądowych (opłaty i wydatki) następuje z mocy ustawy albo z mocy postanowienia sądu lub referendarza sądowego. W obu wypadkach może ono być całkowite lub częściowe i ma charakter tymczasowy w tym znaczeniu, że koszty, które obciążałyby stronę, ponosi Skarb Państwa, jednakże w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji sąd orzeknie o nich na podstawie art. 113 u.k.s.c. Zwolnienie od kosztów sądowych może mieć charakter podmiotowy lub przedmiotowy.

Z mocy ustawy, tj. na podstawie art. 96 u.k.s.c., w całości zwolnione są od kosztów sądowych następujące podmioty (zwolnienie podmiotowe w całości z mocy ustawy):

- 1) strona dochodząca ustalenia ojcostwa lub macierzyństwa oraz roszczeń z tym związanych,
- 2) strona dochodząca roszczeń alimentacyjnych oraz strona pozwana w sprawie o obniżenie alimentów,
- 3) strona wnosząca o uznanie postanowień umownych za niedozwolone,
- 4) pracownik wnoszący powództwo lub strona wnosząca odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem art. 35 i 36 u.k.s.c.,
- 5) kurator wyznaczony przez sąd orzekający lub sąd opiekuńczy dla danej sprawy,
- 6) prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka i Rzecznik Praw Pacjenta,
- 7) powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów w sprawach dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,
- 8) inspektor pracy oraz związki zawodowe w sprawach z zakresu prawa pracy,
- 9) strona w sprawach związanych z ochroną zdrowia psychicznego,
- 10) osoba ubezwłasnowolniona w sprawach o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia,
- 11) strona, która została zwolniona od kosztów sądowych przez sąd – w zakresie przyznanego jej zwolnienia,
- 12) powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów w sprawach dotyczących ochrony indywidualnych interesów konsumenta – w zakresie przyznanego konsumentowi przez sąd zwolnienia od kosztów sądowych,
- 13) strona dochodząca naprawienia szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego, o którym mowa w dziale V ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 196).

Z mocy ustawy częściowo zwolnione od kosztów sądowych są następujące podmioty (zwolnienie podmiotowe częściowe z mocy ustawy):

- 1) Skarb Państwa – od uiszczenia opłat (art. 94 u.k.s.c.),
- 2) pracownik dochodzący roszczeń w sprawach z zakresu prawa pracy – od ponoszenia wydatków; o wydatkach tych sąd rozstrzyga w orzeczeniu kończącym postępowanie w instancji, stosując odpowiednio art. 113 u.k.s.c., z tym zastrzeżeniem, że obciążenie pracownika tymi wydatkami może nastąpić w wypadkach szczególnie uzasadnionych (art. 97 u.k.s.c.).
- 3) organizacje pożytku publicznego działające na podstawie przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, stowarzyszenia ogrodowe w rozumieniu ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 40 z późn. zm.) – od uiszczenia opłat z wyjątkiem spraw dotyczących prowadzonej przez te organizacje działalności gospodarczej (art. 104 ust. 1 u.k.s.c.),
- 4) organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1118 z późn. zm. – od uiszczenia opłat w sprawach dotyczących realizacji zleconego zadania publicznego na podstawie przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (art. 104 ust. 1 u.k.s.c.).

Z ustawowym przedmiotowym zwolnieniem od kosztów sądowych w całości lub w części mamy do czynienia wtedy, gdy z mocy ustawy od określonych pism lub w toku określonego rodzaju postępowania nie pobiera się kosztów. Są to następujące przypadki:

- 1) w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych strony nie ponoszą wydatków, ponosi je Skarb Państwa (art. 98 u.k.s.c.);
- 2) nie pobiera się opłat (art. 95 u.k.s.c.) od wniosku o:
 - a) o udzielenie zabezpieczenia, zgłoszonego w piśmie rozpoczynającym postępowanie,
 - b) o przyjęcie oświadczenia o uznaniu dziecka, o nadanie dziecku nazwiska, o przysposobienie dziecka, o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką oraz o umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka,
 - c) o przesłuchanie świadka testamentu ustnego, o otwarcie i ogłoszenie testamentu oraz o zwolnienie z obowiązków wykonawcy testamentu,
 - d) będącego podstawą wszczęcia przez sąd postępowania z urzędu, a także od pism składanych sądowi opiekuńczemu w wykonaniu obowiązku wynikającego z ustawy albo nałożonego przez ten sąd,
 - e) o odtworzenie zaginionych lub zniszczonych akt,
 - f) o wpis w księdze wieczystej prawa własności uzyskanego na podstawie przekształcenia, o którym mowa w art. 1 ust. 1a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości (Dz. U. z 2012 r. poz. 83),
 - g) o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego organizacji społecznych oraz kościołów i związków wyznaniowych ubiegających się o status organizacji pożytku publicznego,
- 3) nie pobiera się opłaty od pozwu o odszkodowanie, o którym mowa w art. 6 ustawy z dnia 22 listopada 2002 r. o wyrównywaniu strat majątkowych wynikających z ograniczenia w czasie stanu nadzwyczajnego wolności i praw człowieka i obywatela (Dz. U. Nr 233, poz. 1955);
- 4) nie pobiera się opłat od niektórych środków prawnych, tj. od:
 - a) zażalenia na postanowienie sądu, którego przedmiotem jest odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie,
 - b) zażalenia na postanowienie sądu dotyczące wysokości opłaty albo wysokości wydatków,
 - c) skargi na orzeczenie referendarza sądowego w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych,
 - d) skargi na orzeczenie referendarza sądowego w przedmiocie odmowy ustanowienia adwokata lub radcy prawnego,
 - e) wniosku, zażalenia i apelacji nieletniego w postępowaniu w sprawach nieletnich,
 - f) skargi na orzeczenie referendarza sądowego i zażalenia w elektronicznym postępowaniu upominawczym;

- 5) nie pobiera się opłaty sądowej, a uiszczoną opłatę zwraca się, jeżeli zażalenie, wniesione na zarządzenie przewodniczącego o zwrocie pisma albo na postanowienie sądu o odrzuceniu środka zaskarżenia, sąd uzna za oczywiście uzasadnione (art. 99 u.k.s.c.).

III. Wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych

Z mocy postanowienia sądu zwolnienia od kosztów sądowych (art. 103 u.k.s.c.) może domagać się:

- 1) osoba fizyczna, która złoży oświadczenie, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny; oświadczenie powinno zostać sporządzone według ustalonego wzoru i spełniać wymagania określone w art. 102 ust. 2 u.k.s.c.;
- 2) osoba prawna, jak również jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną (por. art. 33¹ k.c.), jeżeli wykaze, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie;
- 3) organizacja społeczna, której zadanie nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej – w jej własnych sprawach prowadzonych w związku z działalnością społeczną, naukową, oświatową, kulturalną, sportową, dobroczynną, samopomocową, w zakresie ochrony konsumenta, ochrony środowiska i opieki społecznej; przyznając zwolnienie od kosztów sądowych sąd uwzględnia przede wszystkim statutowe cele działalności danej organizacji i możliwości oraz potrzeby ich realizacji na drodze postępowania cywilnego (art. 104 ust. 2 u.k.s.c.).

Wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych należy zgłosić na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie (por. § 25 ust. 1 inst. sąd.), w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy. W razie złożenia wniosku ustnie do protokołu, oświadczenie, o którym mowa w art. 102 ust. 2 u.k.s.c., może być złożone także do protokołu. Wzór takiego oświadczenia określi w drodze rozporządzenia Minister Sprawiedliwości (art. 9 u.k.s.c.). Osoba fizyczna, która nie ma miejsca zamieszkania w siedzibie tego sądu, może złożyć wniosek o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych w sądzie rejonowym właściwym ze względu na miejsce swego zamieszkania. Sąd przesyła niezwłocznie ten wniosek właściwemu sądowi.

Niedołączenie do wniosku składanego przez osobę fizyczną, która nie jest reprezentowana przez adwokata lub radcę prawnego, oświadczenia, o którym mowa w art. 102 ust. 2 u.k.s.c., albo wprawdzie dołączenie go, ale bez wszystkich wymaganych danych – jest uchybieniem formalnym w rozumieniu art. 130 k.p.c. Przewodniczący zatem powinien wydać zarządzenie wzywające do uzupełnienia wniosku w terminie tygodniowym pod rygorem jego zwrotu. Wniosek o zwolnienie od kosztów strony reprezentowanej przez adwokata lub radcę prawnego złożony bez dołączenia oświadczenia, o którym mowa w art. 102 ust. 2 u.k.s.c., przewodniczący zwraca bez wzywania o uzupełnienie jego braków formalnych. Jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów został złożony razem z pismem podlegającym opłacie, to po zwrocie wniosku z powodu niedołączenia do niego wymaganego oświadczenia przewodniczący powinien wezwać pełnomocnika – nawet jeśli jest to pełnomocnik zawodowy – do opłacenia pisma należną opłatą (por. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 7 listopada 2006 r., I CZ 69/06, LEX nr 276398).

Zgłoszenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych oraz wniesienie środka odwoławczego od postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania, chyba że chodzi o zwolnienie powoda od kosztów sądowych na skutek wniosku zgłoszonego w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa. Jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma został prawomocnie oddalony, przewodniczący wzywa stronę do opłacenia złożonego pisma, na podstawie art. 130 k.p.c. Tego trybu postępowania nie stosuje się, jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego. W takim przypadku, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, a gdy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym – od dnia jego ogłoszenia. Jeżeli jednak o zwolnieniu od kosztów sądowych orzekł sąd I instancji, a strona wniosła zażalenie w przepisany terminie, termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia oddalającego zażalenie, a jeżeli postanowienie sądu II instancji zostało wydane na posiedzeniu jawnym – od dnia jego ogłoszenia (art. 112 ust. 1–3 u.k.s.c.).

W przypadku wniosku osoby prawnej lub jednostki, o której mowa w art. 33¹ k.c., okoliczności uzasadniające wniosek, a więc związane z kondycją finansową i ekonomiczną takiej osoby, mogą być wykazywane za pomocą wszelkich środków dowodowych. Znaczenie zasadnicze będą miały dokumenty w postaci wyciągów z ksiąg, bilansów, sprawozdań rachunkowych, kont bankowych itp. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością powinna wykazać swój majątek przez przedstawienie bilansu; przeciążenie majątku takiej spółki ponad jego wartość nie stanowi o braku środków finansowych, gdyż opłaty sądowe mogą być pokryte z dopłat przez wspólników (por. orzeczenie SN z dnia 13 września 1937 r., C II 618/37, OSNC 1938, nr 6, poz. 293). Spółka jawna nie powinna uzyskać zwolnienia od kosztów sądowych, jeśli nie zostanie wykazane, że każdy ze wspólników nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny (por. orzeczenie SN z dnia 24 kwietnia 1936 r., C III 1669/35, OSNC 1937, nr 2, poz. 54). Dostępność do sądu wymaga z natury rzeczy posiadania środków finansowych; posiadanie tych środków staje się istotnym składnikiem działalności gospodarczej. Oznacza to, że w procedurze planowania wydatków związanych z działalnością gospodarczą podmioty prowadzące tę działalność, przewidując realizację swoich praw przed sądem, powinny uwzględnić także konieczność posiadania środków na prowadzenie procesu sądowego. Planowanie wydatków bez uwzględnienia zasady, o której wspomniano, jest naruszeniem równoważności w traktowaniu swoich powinności finansowych, strona zaś, która realizuje swoje zobowiązania w taki sposób, że wyzbywa się zdolności do zapłaty kosztów sądowych – preferencyjnie traktując inne zobowiązania – nie może prawnie skutecznie podnieść zarzutu, iż odmowa zwolnienia jej od kosztów sądowych jest ograniczeniem dostępności do realizacji jej praw przed sądami (postanowienie SA w Gdańsku z dnia 9 lipca 1992 r., ACz 393/92, Wokanda 1993, nr 2, poz. 32).

Strona w całości zwolniona od kosztów sądowych z mocy ustawy nie uiszcza opłat i nie ponosi wydatków, które obciążają tymczasowo Skarb Państwa.

Sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych w całości lub części, jeżeli stosownie do art. 101 u.k.s.c. strona nie jest w stanie ponieść tych kosztów. Częściowe zwolnienie od kosztów sądowych może polegać na zwolnieniu od poniesienia ułamkowej lub procentowej ich części, bądź określonej ich kwoty, bądź też niektórych tylko opłat sądowych lub wydatków. Może też polegać na przyznaniu zwolnienia co do pewnej części roszczenia lub co do niektórych roszczeń dochodzonych łącznie (np. „zwolnia powoda od ponoszenia 1/4 części kosztów sądowych”, „zwolnia powoda od kosztów sądowych ponad kwotę 3000 zł”, „zwolnia powoda od opłaty od pozwu”, „zwolnia powoda od wydatków związanych z przeprowadzeniem dowodu z opinii biegłego lekarza neurologa”). Jeśli wniosek zawierał żądanie zwolnienia od kosztów częściowo, we wszystkich wymienionych w art. 101 ust. 2 u.k.s.c. czterech przypadkach sąd powinien ponadto orzec: „oddala wniosek w pozostałej części”. Sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych częściowo również w wypadku, gdy powództwo jest oczywiście bezzasadne tylko co do pewnej części roszczenia lub co do niektórych roszczeń dochodzonych łącznie. W wypadku takim zwolnienie od kosztów sądowych dotyczy jedynie roszczeń lub ich części, które nie są oczywiście bezzasadne. Roszczenia te lub ich części sąd oznaczy w postanowieniu o przyznaniu częściowego zwolnienia od kosztów sądowych (np. „zwolnia powoda od kosztów sądowych w części dotyczącej roszczenia o zasądzenie renty za okres od... do... oraz roszczenia o zapłatę kwoty 15 000 zł, a w pozostałej części wniosek oddala”). Jeżeli strona po częściowym zwolnieniu jej od kosztów sądowych dochodzi roszczeń lub ich części, co do których sąd odmówił zwolnienia ze względu na ich oczywistą bezzasadność, jest obowiązana uiścić opłatę sądową oraz ponieść wydatki w takiej wysokości, jak gdyby roszczenia te lub ich części były dochodzone oddzielnie. Reguły te stosuje się odpowiednio w wypadku oczywistej bezzasadności dochodzonego roszczenia lub obrony praw. „Oczywista bezzasadność” – w rozumieniu art. 109 ust. 2 u.k.s.c. – zachodzi wówczas, gdy dla każdego prawnika, bez potrzeby analizowania sprawy pod względem faktycznym i prawnym, jest zupełnie oczywiste, że powództwo nie może być uwzględnione (np. w razie wytoczenia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa przez męża matki dziecka po upływie terminu przewidywanego w art. 63 k.r.o.). Dla oceny tej nie ma jakiegokolwiek znaczenia przytoczona przez powoda podstawa prawna żądania; oceny takiej należy dokonać na podstawie powołanych w pozwie okoliczności faktycznych. Bezzasadność powództwa jest oczywista, jeżeli brak podstaw zgłoszonych w pozwie żądań wynika z samych twierdzeń powoda, bez potrzeby sprawdzenia ich przesłanek.

Sąd I instancji nie może oddalić – powołując się na oczywistą bezzasadność powództwa – wniosku powoda o zwolnienie od opłaty sądowej należnej od zażalenia wniesionego przezeń na postanowienie, którego przedmiotem jest odrzucenie *a limine* pozwu (postanowienie SN z dnia 12 września 1990 r., I CZ 202/90, OSNCP 1991, nr 10–12, poz. 127). Postanowienie o zwolnieniu lub odmowie zwolnienia od kosztów sądowych może wydać także referendarz sądowy (art. 118 u.k.s.c.).

Jeżeli okaże się, że okoliczności, na podstawie których stronie zostało przyznane zwolnienie od kosztów sądowych, nie istniały lub przestały istnieć, sąd powinien cofnąć zwolnienie od kosztów sądowych („sąd cofa” – art. 110 u.k.s.c.). Sąd może zarządzić stosowne dochodzenie, jeżeli na podstawie okoliczności sprawy lub oświadczeń strony przeciwnej powziął wątpliwości co do rzeczywistego stanu majątkowego strony domagającej się zwolnienia od kosztów sądowych lub z niego korzystającej (np. „Sąd postanowił zarządzić dochodzenie w przedmiocie rzeczywistego stanu majątkowego powoda i w związku z tym zwrócić się do Pierwszego Urzędu Skarbowego Łódź-Bałuty w Łodzi o nadesłanie sprawozdania powoda o dochodach w 2006 r., a także do Banku PEKAO SA III Oddział w Łodzi o nadesłanie informacji o stanie rachunków bankowych powoda”).

Zgodnie z art. 110 u.k.s.c. sąd cofa zwolnienie od kosztów sądowych, jeżeli okazało się, że okoliczności, na podstawie których je przyznano, nie istniały lub przestały istnieć. W obu wypadkach strona obowiązana jest uiścić wszystkie przepisane opłaty oraz zwrócić wydatki, jednakże w drugim wypadku sąd może obciążyć stronę tym obowiązkiem także częściowo, stosownie do zmiany, jaka nastąpiła w jej stosunkach. W takim wypadku stosuje się art. 111 u.k.s.c. Stronę, która uzyskała zwolnienie od kosztów sądowych na podstawie świadomego podania nieprawdziwych okoliczności, sąd, cofając zwolnienie, skazuje na grzywnę w wysokości do 1000 zł. Niezależnie od obowiązku uiszczenia grzywny, strona powinna uiścić wszystkie przepisane opłaty i pokryć obciążające ją wydatki. Jeżeli cofnięcie zwolnienia od kosztów sądowych nastąpiło na podstawie prawomocnego postanowienia (por. art. 394 § 1 pkt 2 k.p.c.) przed wysłaniem odpisu pisma (pozewu) innym stronom, a w braku takich stron przed wysłaniem zawiadomienia o terminie posiedzenia, będzie miał zastosowanie art. 130³ § 1 k.p.c., zgodnie z którym w takiej sytuacji stosuje się odpowiednio art. 130 § 1 k.p.c. Oznacza to, że przewodniczący powinien wydać zarządzenie o następującej treści: „W związku z prawomocnym cofnięciem zwolnienia od kosztów sądowych wezwać powoda do uiszczenia w terminie tygodniowym opłaty od pozwu w kwocie 300 zł – pod rygorem zwrotu pozwu (art. 130 § 1 w zw. z art. 130³ § 1 k.p.c.)”. Jeżeli cofnięcie zwolnienia nastąpiło w toku postępowania sądowego (np. po doręczeniu odpisu pozwu), będzie miał zastosowanie art. 130³ § 2 k.p.c., zgodnie z którym zarządzenie przewodniczącego wzywające do uiszczenia należnej opłaty nie może już mieć rygору zwrotu pisma (pozewu). W tym przypadku w razie bezskutecznego upływu terminu sąd prowadzi sprawę bez wstrzymywania biegu postępowania, a o obowiązku uiszczenia opłaty orzeka w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji, stosując odpowiednio zasady obowiązujące przy zwrocie kosztów procesu. Orzeczenie zatem powinno przybrać treść podobną do rozstrzygnięć opartych na art. 113 u.k.s.c. (art. 11 d.u.k.s.c.).

Osobę, która ponownie zgłosiła wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, świadomie podając nieprawdziwe okoliczności o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, sąd, odrzucając wniosek, skazuje na grzywnę w wysokości do 2000 zł (art. 111 ust. 2 u.k.s.c.). Zgłoszenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych oraz wniesienie środka odwoławczego od postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania, chyba że chodzi o zwolnienie powoda od kosztów sądowych na skutek wniosku zgłoszonego w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa (art. 112 u.k.s.c.).

Postanowienie rozstrzygające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych może być wydane na posiedzeniu niejawnym, powinno zatem zostać doręczone obu stronom (art. 357 § 2 zdanie pierwsze k.p.c.). Jeżeli jest to postanowienie, na podstawie którego wniosek o zwolnienie od kosztów został oddalony (w całości lub w części) lub nastąpiło cofnięcie zwolnienia od kosztów sądowych, należy je doręczyć obu stronom z uzasadnieniem (art. 357 § 2 zdanie drugie k.p.c.), jest ono bowiem zaskarżalne (art. 394 § 1 pkt 2 k.p.c.).

W razie oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych strona nie może ponownie domagać się zwolnienia, powołując się na te same okoliczności, które stanowiły uzasadnienie oddalonego

wniosku. Ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, oparty na tych samych okolicznościach, podlega odrzuceniu. Na odrzucenie wniosku nie przysługuje zażalenie (art. 107 u.k.s.c.).

Złożenie przez stronę wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w terminie do uiszczenia opłaty od środka odwoławczego przerywa bieg tego terminu. Wymagane jest wówczas najpierw rozpoznanie wniosku. Jeżeli skutkuje ono przyznaniem zwolnienia od opłaty, to bezprzedmiotowe staje się wezwanie do jej uiszczenia, jeśli natomiast kończy się prawomocną odmową zwolnienia, to sąd ponownie wzywa stronę do uiszczenia opłaty w wyznaczonym terminie pod rygorem odrzucenia środka odwoławczego. Jeżeli w ponownym wniosku o zwolnienie od kosztów zostały wskazane nowe okoliczności, mające uzasadniać odmienną ocenę możliwości płatniczych strony ubiegającej się o zwolnienie w porównaniu z jej sytuacją stanowiącą podstawę uprzedniej odmowy, to istnienie prawomocnego postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych nie może przesądzać o niedopuszczalności ponownego badania sytuacji materialnej, osobistej i rodzinnej strony wnioskującej. W czasie od uprawomocnienia się tego postanowienia do upływu terminu ponownie wyznaczonego do uiszczenia opłaty strona, która w chwili dokonywania poprzedniej („pierwszej”) oceny nie zasługiwała na zwolnienie od kosztów sądowych, może znaleźć się w sytuacji jednoznacznie uniemożliwiającej jej uiszczenie opłaty. Wykluczenie możliwości ponownego rozważenia przez sąd jej nowej sytuacji oznaczałoby, że o odmowie zwolnienia od kosztów przesądzałyby okoliczności wcześniejsze, a nie te, które określają możliwości finansowe strony w czasie, gdy realnie ma ją dotknąć ciężar opłaty sądowej (por. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 9 czerwca 2006 r., IV CZ 45/06, M. Praw. 2008, nr 5, s. 254). Odrzucenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych może nastąpić wyłącznie wówczas, gdy zostało uznane przez ustawę za niedopuszczalne lub gdyby ustawa nakazywała jego odrzucenie, jak np. w przypadku ponownego wniosku o zwolnienie od kosztów opartego na tych samych okolicznościach (art. 107 u.k.s.c.). We wszystkich pozostałych wypadkach sąd – nie stwierdziwszy negatywnych przesłanek wniosku – nie może uchylić się od rozpoznania tego wniosku i musi go rozstrzygnąć po merytorycznym zbadaniu (postanowienie SN z dnia 24 października 2006 r., II UZP 12/06, Biul. SN 2006, nr 10).

IV. Wniosek o ustanowienie dla strony adwokata lub radcy prawnego

Strona, a więc osoba fizyczna, jak i osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, której ustawa przyznaje zdolność sądową, może domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego. Ustanowienia adwokata lub radcy prawnego może domagać się zarówno strona zwolniona w całości lub w części od kosztów sądowych, jak i strona niezvolniona od kosztów sądowych. W tym drugim przypadku osoba fizyczna powinna złożyć oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ponieść kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny, natomiast osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, której ustawa przyznaje zdolność sądową, powinna wykazać, że nie ma dostatecznych środków na poniesienie kosztów wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego należy zgłosić wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych lub osobno, na piśmie lub ustnie do protokołu, w sądzie, w którym sprawa ma być wytoczona lub już się toczy. Osoba fizyczna, która nie ma miejsca zamieszkania w siedzibie tego sądu, może złożyć wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego w sądzie rejonowym właściwym ze względu na miejsce swego zamieszkania, który niezwłocznie przesyła ten wniosek sądowi właściwemu (art. 117 § 1–4 k.p.c.).

Jeżeli wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego składa osoba fizyczna niezvolniona od kosztów sądowych, do wniosku powinna dołączyć oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o swoim stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania, natomiast gdy wniosek osoby fizycznej składany jest łącznie z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych, dołącza się tylko jedno oświadczenie. Oświadczenie sporządza się według wzoru ustalonego w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 kwietnia 2010 r. w sprawie określenia wzoru oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby fizycznej ubiegającej się o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego (Dz. U. Nr 65, poz. 418 z późn. zm.). Zgodnie z § 3 tego rozporządzenia wzór druku oświadczenia udostępnia się nieodpłatnie w budynkach: sądów rejonowych i ich wydziałach zamiejscowych, sądów okręgowych oraz ich ośrodkach zamiejscowych i wydziałach zamiejscowych, sądów apelacyjnych, a także na stronie internetowej www.ms.gov.pl. Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego

złożony przez stronę reprezentowaną przez adwokata lub radcę prawnego bez dołączenia oświadczenia przewodniczący zwraca bez wzywania do uzupełnienia braków.

Sąd może odebrać od osoby fizycznej przyrzeczenie o treści wskazanej w art. 117¹ § 2 k.p.c.; poucza wtedy, że stronę, która uzyskała ustanowienie adwokata lub radcy prawnego na podstawie podania świadomie nieprawdziwych okoliczności, sąd skáže na grzywnę w kwocie do 5000 zł, niezależnie od jej obowiązku uiszczenia wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego (art. 117¹ § 2, art. 120 § 4 i art. 163 § 1 k.p.c.)

Wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, zgłoszony po raz pierwszy w postępowaniu apelacyjnym, kasacyjnym lub postępowaniu ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, sąd przekazuje do rozpoznania sądowi I instancji, chyba że uzna wniosek za uzasadniony.

Sąd uwzględni wniosek, jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie uzna za potrzebny (np. sprawa jest skomplikowana, strona jest nieporadna). Postanowienie o ustanowieniu adwokata (radcy prawnego) nie podlega zaskarżeniu, zostanie zatem doręczone bez uzasadnienia (art. 357 § 1 i 2 k.p.c.), natomiast postanowienie o odmowie ustanowienia adwokata (radcy prawnego) sąd doręczy z uzasadnieniem, gdyż jest zaskarżalne zażaleniem (art. 394 § 1 pkt 2 k.p.c.). Doręczenia dokonuje się tylko stronie, która złożyła wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego. W razie oddalenia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego strona nie może ponownie domagać się ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, powołując się na te same okoliczności, które stanowiły uzasadnienie oddalonego wniosku.

Ponowny wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, oparty na tych samych okolicznościach, podlega odrzuceniu. Na postanowienie o odrzuceniu wniosku nie przysługuje zażalenie. Odmowa ustanowienia dla strony adwokata (radcy prawnego) z urzędu nie usprawiedliwia zarzutu nieważności postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw. Nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw zachodzi bowiem wówczas, gdy strona wbrew swojej woli została faktycznie pozbawiona możliwości działania. Samo więc złożenie przez stronę wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego nie obliuguje sądu do jego uwzględnienia. Wniosek taki podlega uwzględnieniu wówczas, gdy w ocenie sądu udział profesjonalnego pełnomocnika procesowego jest potrzebny (art. 117 § 4 k.p.c.). Sytuacja taka może zachodzić wtedy, gdy nieporadność strony prowadzi do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest ona w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia. Orzecznictwo Sądu Najwyższego we wskazanym zakresie jest jednolite i utrwalone oraz oparte na tezie, że pozbawienie strony możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.) zachodzi tylko wówczas, gdy z powodu wadliwości procesowych sądu lub czynności strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów postępowania, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, a skutki tych wadliwości nie zostały usunięte przed wydaniem orzeczenia (por. m.in. orzeczenia SN: z dnia 6 marca 1998 r., III CKN 34/98, Prok. i Pr. 1999 r., nr 5, poz. 41, z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000, nr 12, poz. 220, z dnia 6 maja 2003 r., I CZ 43/03, LEX nr 1632149; z dnia 19 marca 2004 r., IV CK 216/03, niepubl. oraz wyroki SN: z dnia 12 września 2007 r., I CSK 199/07, LEX nr 461625; z dnia 2 marca 2005 r., III CK 533/04, LEX nr 197647). Jednak jednoczesne oddalenie przez sąd II instancji apelacji oraz zażalenia strony na postanowienie o odmowie ustanowienia adwokata może prowadzić do nieważności postępowania z powodu pozbawienia możliwości obrony jej praw (wyrok SN z dnia 11 lipca 2012 r., II CSK 657/11, OSNC 2013, nr 4, poz. 49).

W postanowieniu z dnia 5 kwietnia 2012 r., II CSK 575/11, LEX nr 1168539 Sąd Najwyższy uznał, że przewidziana w art. 48 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1975 z późn. zm.) możliwość ustanowienia adwokata urzędu bez wniosku uczestnika jest obowiązkiem sądu, jeżeli uczestnik postępowania, ze względu na stan zdrowia, nie jest w stanie samodzielnie bronić swoich praw przed sądem.

Postanowienie o ustanowieniu albo odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego może wydać także referendarz sądowy (art. 123 § 2 k.p.c.). Na postanowienie referendarza sądowego przysługuje skarga (art. 398²² § 1 w zw. z art. 394 § 1 pkt 2 k.p.c.).

V. Obowiązki ustanowionego przez sąd adwokata lub radcy prawnego

W razie uwzględnienia wniosku o ustanowienie adwokata (radcy prawnego) sąd zwraca się do właściwej okręgowej rady adwokackiej lub okręgowej izby radców prawnych o wyznaczenie adwokata (radcy prawnego) i powiadomienie o tym sądu. Wskazane organy samorządu adwokackiego i radcowskiego powinny niezwłocznie, nie później niż w terminie dwóch tygodni, wskazać adwokata (radcę prawnego) z podaniem adresu do doręczeń i powiadomić o tym sąd. Adwokat (radca prawny) wyznaczany jest z listy prowadzonej przez organy samorządu adwokackiego i radcowskiego. Jeżeli strona we wniosku wskazała adwokata lub radcę prawnego, właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych, w miarę możliwości i w porozumieniu ze wskazanym adwokatem lub radcą prawnym, wyznaczy adwokata lub radcę prawnego wskazanego przez stronę (art. 117³ § 1 k.p.c.).

Z ważnych przyczyn adwokat lub radca prawny może wnosić o zwolnienie od obowiązku zastępowania strony w procesie. Sąd, zwalniając adwokata lub radcę prawnego, zwraca się jednocześnie do właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych o wyznaczenie innego adwokata lub radcy prawnego. Jeżeli adwokat lub radca prawny ustanowiony przez sąd ma podjąć czynności poza siedzibą sądu orzekającego, sąd, na uzasadniony wniosek ustanowionego adwokata lub radcy prawnego, zwróci się w razie potrzeby do właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych o wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego z innej miejscowości. W obu sytuacjach ponowiona zostaje procedura wskazania adwokata lub radcy prawnego (art. 117³ § 2 k.p.c.).

Ustanowienie adwokata (radcy prawnego) jest równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa procesowego. Adwokat lub radca prawny ustanowiony przez sąd jest obowiązany zastępować stronę do prawomocnego zakończenia postępowania, chyba że z postanowienia sądu wynika, iż obowiązek zastępowania strony ustaje wcześniej. Zasada wynikająca z art. 91 pkt 1 k.p.c., zgodnie z którą pełnomocnictwo procesowe obejmuje z samego prawa umocowanie do wszystkich łączących się ze sprawą czynności procesowych, nie wyłączając skargi o wznowienie postępowania i postępowania wywołanego jej wniesieniem, a także czynności dotyczących egzekucji, nie ma więc zastosowania w przypadku pełnomocnictwa mającego źródło w ustanowieniu adwokata lub radcy prawnego z urzędu.

Przyjęte przez Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 5 czerwca 2008 r., III CZP 142/07, OSNC 2008, nr 11, poz. 122, mającej moc zasady prawnej, stanowisko, zgodnie z którym pełnomocnictwo procesowe nie obejmuje z samego prawa umocowania do wniesienia skargi kasacyjnej i udziału w postępowaniu kasacyjnym, ma odpowiednie zastosowanie w przypadku pełnomocnictwa wynikającego z ustanowienia adwokata lub radcy prawnego z urzędu. Z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia kompetencje takiego pełnomocnika zostają wyczerpane. Samo uprawomocnienie się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie jednak nie stanowi przeszkody, aby ustanowiony w niej pełnomocnik podejmował skutecznie działania związane z fazami postępowania, poprzedzającymi uprawomocnienie się orzeczenia kończącego postępowanie jako całość. Dopuszczalne, mieszczące się z mocy samego prawa w zakresie pełnomocnictwa procesowego, jest zatem dokonywanie przez ustanowionego w postępowaniu przed sądem I lub II instancji adwokata lub radcę prawnego czynności – w sensie czasowym – już po uprawomocnieniu się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, ale – w sensie merytorycznym – dotyczących wcześniejszych jego faz.

Przykładowo ustanowiony adwokat lub radca prawny może złożyć już po prawomocnym zakończeniu sprawy wniosek o wydanie odpisu wcześniej wydanego orzeczenia, wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia, które podlega zaskarżeniu skargą kasacyjną, albo wniosek o przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej, itp. Taki pełnomocnik nie może jednak wnieść skargi kasacyjnej, chyba że na potrzeby postępowania kasacyjnego zostanie ponownie ustanowiony przez sąd.

Skoro ustanowienie adwokata lub radcy prawnego przez sąd jest równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa procesowego (art. 118 § 1 k.p.c.), to należy przyjąć, że w kwestiach nieuregulowanych do pełnomocnictwa urzędowego mają odpowiednie zastosowanie przepisy dotyczące pełnomocnictwa, którego źródłem jest umowa zawarta między adwokatem (radcą prawnym) a mocodawcą. Przepisy o wypowiedzeniu pełnomocnictwa przez mocodawcę (art. 94 § 1 k.p.c.) mają więc odpowiednie zastosowanie do wypowiedzenia pełnomocnictwa adwokatowi (radcy prawnemu), którego dla strony ustanowił sąd (por. postanowienie SN z dnia 19 października 2011 r., II CSK 85/11, LEX nr 1147739). Po wypowiedze-

niu pełnomocnictwa strona nie może skutecznie żądać ustanowienia innego adwokata (radcy prawnego). Stronie przysługuje prawo do wyznaczenia przez organ samorządu zawodowego adwokata lub radcy prawnego (nie mylić z ustanowieniem pełnomocnika przez sąd) innego adwokata (radcy prawnego) tylko w przypadku, gdy wcześniej wskazany pełnomocnik sporządził – bez zachowania zasad należytej staranności – opinię o braku podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 118 § 6 k.p.c.).

Pełnomocnictwo procesowe wynikające z ustanowienia dla strony adwokata w postępowaniu kasacyjnym nie obejmuje umocowania do reprezentowania strony w sprawie wywołanej skargą o wznowienie postępowania. Pełnomocnictwo procesowe wynikające z ustanowienia adwokata w postępowaniu kasacyjnym dotyczy wyłącznie tego postępowania (postanowienie SN z dnia 18 listopada 2009 r., II CZ 52/09, OSNC 2010, nr 3, poz. 75).

Jeżeli adwokat lub radca prawny, ustanowiony w związku z postępowaniem kasacyjnym lub postępowaniem ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, nie stwierdza podstaw do wniesienia skargi, jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym na piśmie stronę oraz sąd, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia zawiadomienia go o wyznaczeniu. Do zawiadomienia adwokat lub radca prawny powinien dołączyć sporządzoną przez siebie opinię o braku podstaw do wniesienia skargi. Opinia nie jest załączana do akt sprawy i nie jest doręczana stronie przeciwnej.

W razie sporządzenia opinii z naruszeniem zasad należytej staranności, sąd zawiadomi o tym właściwy organ samorządu zawodowego, do którego należy adwokat lub radca prawny. W takim przypadku właściwa okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych wyznaczy innego adwokata lub radcę prawnego (art. 118 k.p.c.). W świetle przytoczonych regulacji straciła aktualność uchwała z dnia 21 września 2000 r., III CZP 14/00, OSNC 2001, nr 2, poz. 21, w której Sąd Najwyższy stwierdził, że adwokat ustanowiony dla strony przez sąd może odmówić sporządzenia *kasacji*, jeżeli byłaby ona niedopuszczalna lub oczywiście bezzasadna.

W związku z aktualnym brzmieniem art. 124 § 2–4 k.p.c., który określa wpływ wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu na bieg terminu do wniesienia środka zaskarżenia (skargi kasacyjnej) lub środka odwoławczego (zażalenia) w sytuacji, w której w braku zdolności postulacyjnej strona nie może dokonać tej czynności samodzielnie, nieaktualne stało się także postanowienie Sądu Najwyższego z 16 października 2002 r., IV KKN 424/01 (OSNC 2004, nr 3, poz. 39), zgodnie z którym odmowa sporządzenia skargi kasacyjnej przez pełnomocnika ustanowionego przez sąd nie jest okolicznością uzasadniającą przywrócenie terminu do jej wniesienia, a także uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 17 lutego 2009 r., III CZP 117/08 (OSNC 2009, nr 7–8, poz. 91), stwierdzająca, że przyczyna uchybienia terminowi do wniesienia skargi kasacyjnej przez pełnomocnika ustanowionego przez sąd ustaje w czasie, w którym ma on możliwość jej wniesienia, nie później jednak niż z upływem dwóch miesięcy od dnia zawiadomienia go o ustanowieniu pełnomocnikiem.

Według obecnego brzmienia art. 124 § 3 k.p.c. w razie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego na wniosek zgłoszony przed upływem terminu do wniesienia skargi kasacyjnej przez stronę, która prawidłowo zażądała doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem, sąd doręcza ustanowionemu adwokatowi lub radcy prawnemu orzeczenie z uzasadnieniem z urzędu, a termin do wniesienia skargi kasacyjnej biegnie od dnia doręczenia pełnomocnikowi orzeczenia z uzasadnieniem.

Analogiczne rozwiązanie przewiduje art. 124 § 2 k.p.c., który dotyczy wpływu wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego na bieg terminu do wniesienia zażalenia. Zgodnie z tym przepisem w razie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego na wniosek zgłoszony przed upływem terminu do wniesienia zażalenia, dla którego sporządzenia ustawa wymaga zastępstwa prawnego przez adwokata lub radcę prawnego, a więc zażalenia wnoszonego do Sądu Najwyższego (art. 87¹ k.p.c.), sąd doręcza ustanowionemu adwokatowi lub radcy prawnemu odpis postanowienia z urzędu, a termin do wniesienia zażalenia na postanowienie biegnie od dnia jego doręczenia pełnomocnikowi. Jeżeli strona prawidłowo zażądała doręczenia postanowienia z uzasadnieniem, odpis postanowienia doręcza się pełnomocnikowi z uzasadnieniem.

W razie oddalenia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, zgłoszonego w czasie biegu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej lub zażalenia do Sądu Najwyższego, termin do ich wnie-

sienia biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, a jeżeli postanowienie zostało wydane na posiedzeniu jawnym – od dnia jego ogłoszenia.

Nie budzi także wątpliwości – w świetle obecnych uregulowań – kwestia rozpoczęcia biegu terminu do wniesienia skargi kasacyjnej lub zażalenia do Sądu Najwyższego, gdy strona w przepisany terminie wniosła zażalenie na postanowienie o oddaleniu wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego. W takiej sytuacji termin do złożenia obu środków biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia oddalającego zażalenie, a jeżeli postanowienie sądu II instancji zostało wydane na posiedzeniu jawnym – od dnia jego ogłoszenia.

W innych sytuacjach zgłoszenie wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, jak również wniesienie środka odwoławczego od odmowy ich ustanowienia, nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania, chyba że chodzi o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego dla powoda na skutek wniosku zgłoszonego w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa. Sąd jednak może wstrzymać rozpoznanie sprawy aż do prawomocnego rozstrzygnięcia wniosku i w związku z tym nie wyznaczać rozprawy, a wyznaczoną rozprawę odwołać lub odroczyć (art. 124 § 1 k.p.c.).

Przewidziane w art. 124 § 2 i 4 k.p.c. terminy do wniesienia zażalenia nie mają zastosowania do strony, której w postępowaniu przed Sądem Najwyższym nie obowiązuje zastępstwo przez adwokatów lub radców prawnych (postanowienie SN z dnia 16 maja 2013 r., V CZ 151/12, LEX nr 1353314).

Ponowny wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, oparty na tych samych okolicznościach, nie ma wpływu na bieg terminu do wniesienia środka zaskarżenia (art. 124 § 4 i 5 k.p.c.).

Zarówno przed rozpoznaniem wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, jak i po takim ustanowieniu sąd może zarządzić stosowne dochodzenie, jeżeli na podstawie okoliczności sprawy lub oświadczeń strony przeciwnej powziął wątpliwości co do rzeczywistego stanu majątkowego strony, dla której ma być ustanowiony lub został ustanowiony adwokat lub radca prawny z urzędu. Jeżeli okaże się, że okoliczności, na których podstawie je przyznano, nie istniały lub przestały istnieć, sąd cofnie ustanowienie adwokata lub radcy prawnego. W takich wypadkach strona obowiązana jest uiścić wynagrodzenie adwokata lub radcy prawnego dla niej ustanowionego. Ponadto w wypadku, gdy okoliczności, na podstawie których przyznano ustanowienie adwokata lub radcy prawnego, przestały istnieć, sąd może obciążyć stronę tym obowiązkiem tylko częściowo, stosownie do zmiany, jaka nastąpiła w jej stosunkach. W razie stwierdzenia, że strona uzyskała ustanowienie adwokata lub radcy prawnego na podstawie podania świadomie nieprawdziwych okoliczności, sąd skazuje stronę na grzywnę w kwocie do 5000 zł (art. 163 § 1 k.p.c.), niezależnie od jej obowiązku uiszczenia wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego (art. 119¹–120 k.p.c.). Referendarzowi sądowemu nie przysługują kompetencje ani do cofnięcia ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, ani do skazania strony na grzywnę.

Pełnomocnictwo urzędowe (ustanowienie adwokata lub radcy prawnego przez sąd) wygasa ze śmiercią strony, która je uzyskała. Jednakże na zasadzie tego ustanowienia adwokat lub radca prawny strony podejmuje czynności niecierpiące zwłoki (art. 119 k.p.c.).

VI. Na temat **kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata lub radcę prawnego ustanowionego z urzędu** – zob. H. Pietrzkowski, *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, rozdział VI. 2, Warszawa 2014.

WZÓR nr 2

**ZAŻALENIE POWODA NA POSTANOWIENIE SĄDU I INSTANCJI
ODMAWIAJĄCE ZWOLNIENIA OD KOSZTÓW SĄDOWYCH**

Gdańsk, dnia 17 stycznia 2015 r.

Do
Sądu Apelacyjnego
w Gdańsku
za pośrednictwem
Sądu Okręgowego
w Gdańsku

Powód: ubezwłasnowolniony całkowicie Anatol Krzywicki, repres. przez opiekuna Zbigniewa Kołcza.

Sygn. akt I C 240/14
o zapłatę: 80 000 zł

Pozwany: Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA – Inspektorat w Wejherowie.

ZAŻALENIE POWODA

na postanowienie Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 5 grudnia 2014 r.
odmawiające zwolnienia od kosztów sądowych

Działając w imieniu całkowicie ubezwłasnowolnionego powoda Anatola Krzywickiego, zaskarżam w całości powyższe postanowienie, doręczone mi 12 stycznia 2015 r., i **wnoszę o:** uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy w zakresie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Uzasadnienie

Powód, ubezwłasnowolniony całkowicie, dochodzi pozwem kwoty 80 000 zł w związku z wypadkiem komunikacyjnym, w wyniku którego utracił całkowicie zdolność do samodzielnego poruszania się, przez co zmuszony jest korzystać z pomocy innych osób. Uzasadniając wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, powód podał – w druku oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania – że pobiera rentę inwalidzką w kwocie 1600 zł i nie ma żadnego majątku, wobec czego nie może uiścić opłaty od pozwu w kwocie 4000 zł.

Oddalając wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, Sąd Okręgowy stwierdził, że powód – mając zamiar wytoczyć powództwo o odszkodowanie – powinien

poczynić odpowiednie oszczędności na pokrycie opłaty od pozwu, wydatków na biegłego itp. Podniósł też, że powód zamieszkuje razem ze swym – przez sąd ustanowionym – opiekunem, a wobec tego tenże opiekun powinien wyłożyć za powoda niezbędne koszty procesu.

Uważam, że stanowiska Sądu Okręgowego nie można niczym usprawiedliwić. Pobierana przez powoda renta jest niewystarczająca. Sąd Okręgowy nie dostrzega, że powód jest po bardzo ciężkim wypadku komunikacyjnym, a wobec tego konieczne jest jego specjalne odżywianie, zakup różnych leków i środków do kąpieli leczniczych, smarowania itp., obecnie pełnopłatnych. Pomija też Sąd I instancji stałe wyższe ceny artykułów spożywczych, opału i energii elektrycznej. Przy takich wydatkach powód nie jest w stanie poczynić jakichkolwiek oszczędności. Zupełnie chybione jest stanowisko, że, będąc opiekunem powoda, mam za niego wykładać koszty procesu w niniejszym sporze.

Wszystko to upoważnia mnie do stwierdzenia, że zaskarżone postanowienie stanowi rażąco pogwałcenie art. 102 u.k.s.c., według którego zwolnienia od kosztów sądowych może domagać się osoba fizyczna, która nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Wprawdzie powód nie ma rodziny i nikogo na utrzymaniu, ale pobierana przez niego renta nie wystarcza na pokrycie jego niezbędnych wydatków. Pragnę też zaznaczyć, że brak przepisu, który zobowiązywałby opiekuna ustanowionego przez sąd dla osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie do pokrywania za nią kosztów sądowych.

Wobec tego, że Sąd Okręgowy oddalił bezzasadnie wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych, zażalenie i następny jego wniosek są konieczne i uzasadnione.

Zbigniew Kołcz
(opiekun powoda)

Uwagi

I. Zażalenie w procesie przysługuje na postanowienie sądu I instancji kończące postępowanie w sprawie, jak również na postanowienia tego sądu i zarządzenia przewodniczącego wyczerpująco wymienione w art. 394 § 1 k.p.c. O zażaleniu na odmowę zwolnienia przez sąd I instancji od kosztów sądowych stanowi art. 394 § 1 pkt 2 k.p.c. Zażalenie na postanowienie sądu II instancji reguluje art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c.

W postępowaniu nieprocesowym zażalenie przysługuje na postanowienia niezawierające rozstrzygnięcia co do istoty sprawy – w wypadkach przewidzianych w ustawie (art. 518 k.p.c.). W postępowaniu egzekucyjnym zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w przypadkach wskazanych w ustawie (art. 767⁴ k.p.c.).

II. Termin do wniesienia zażalenia jest tygodniowy i liczy się od daty doręczenia postanowienia, a gdy strona nie zażądała w terminie przepisany doręczenia postanowienia zapadłego na rozprawie – od ogłoszenia postanowienia (art. 394 § 2 k.p.c.).

III. Zażalenie powinno czynić zadość wymaganiom przepisany dla pisma procesowego (art. 126 k.p.c.) oraz zawierać wymienienie zaskarżonego postanowienia (zarządzenia) i wniosek o jego zmianę lub uchylenie, jak również zwięzłe uzasadnienie zażalenia ze wskazaniem w miarę potrzeby nowych faktów i dowodów (art. 394 § 3 k.p.c.). Poza tym w sprawach o roszczenia majątkowe należy podać wartość przedmiotu zaskarżenia.

IV. Zażalenie wnosi się do sądu I instancji, który wydał zaskarżone postanowienie (zarządzenie). Akta sprawy wraz z zażaleniem sąd I instancji przedstawia sądowi II instancji po doręczeniu zażalenia stronie przeciwnej, a w wypadkach wskazanych w art. 394 § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. (a więc także w wypadku odmowy zwolnienia od kosztów sądowych) – niezwłocznie po złożeniu zażalenia bez doręczenia odpisu stronie przeciwnej (art. 395 § 1 k.p.c.).

Jeżeli zażalenie zarzuca nieważność postępowania lub jest oczywiście uzasadnione, sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, może na posiedzeniu niejawnym, nie przysyłając akt sądowi II instancji, uchylić zaskarżone postanowienie (zarządzenie) i w miarę potrzeby sprawę rozpoznać na nowo. Od ponownie wydanego postanowienia przysługują środki odwoławcze na zasadach ogólnych (art. 395 § 2 k.p.c.). Na postanowienie sądu I instancji, uchylające pierwotne własne postanowienie tego sądu o odrzuceniu apelacji, nie przysługuje zażalenie (postanowienie SN z dnia 18 stycznia 1974 r., I CZ 179/73, OSNCP 1974, nr 11, poz. 198).

Do postępowania toczonego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu apelacyjnym (art. 397 § 2 k.p.c.).

V. Jeżeli postanowienie o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych zostało wydane przez referendarza sądowego (art. 118 u.k.s.c.), stronie przysługuje skarga (art. 398²² § 1 w zw. z art. 394 § 1 pkt 2 k.p.c. i art. 118 u.k.s.c.). Skargę wnosi się do sądu, w którym wydano zaskarżone postanowienie referendarza sądowego w terminie tygodniowym od dnia doręczenia stronie postanowienia. Sąd rozpoznający skargę orzeka jako sąd II instancji, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu. Po rozpoznaniu skargi sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone postanowienie referendarza sądowego utrzymuje w mocy albo je zmienia (art. 398²³ k.p.c.).

VI. Na postanowienie sądu II instancji oddalające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zażalenie nie przysługuje. Kontrola takiego postanowienia może być przeprowadzona przy rozpoznaniu przez sąd II instancji zażalenia, którego przedmiotem jest zwrot kosztów procesu. Podstawą wniosku o rozpoznanie takich postanowień jest art. 380 k.p.c., stosowany odpowiednio w postępowaniu zażaleniowym, wywołanym tzw. zażaleniem poziomym (art. 397 § 2 w zw. z art. 394³ § 2 k.p.c.).

WZÓR nr 3

**WNIOSEK O PRZEPROWADZENIE POSTĘPOWANIA
POJEDNAWCZEGO (ZAWEZWANIE DO PRÓBY UGODOWEJ)**

Katowice, dnia 8 grudnia 2015 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Katowicach

Wnioskodawca: Piotr Ziebura, zam. w Będzinie,
ul. Zielona 6, PESEL 70100311206.

Wartość przedmiotu
sporu: 5000 zł

Przeciwnik: Henryk Gruszka, zam. w Katowicach,
ul. Wesoła 38.

WNIOSEK

o zawezwanie do próby ugodowej w sprawie o wydanie tokarki

Wnoszę o: zawezwanie do próby ugodowej Henryka Gruszki w sprawie o wydanie tokarki nr 800780, wyprodukowanej przez Zakłady Mechaniczne w Sosnowcu w 2010 r., i o wyznaczenie w tym celu posiedzenia.

Uzasadnienie

Ja i mój przeciwnik jesteśmy rzemieślnikami prowadzącymi warsztaty mechaniczne. W listopadzie 2010 r. wypożyczyłem H. Gruszcze, przeciwnikowi, na czas wykonania określonych prac, tokarkę nr 800780, wyprodukowaną przez Zakłady Mechaniczne w Sosnowcu w 2010 r.

Sprawa własności tokarki nie była między nami nigdy sporna. Obecnie jednak przeciwnik odmawia wydania mi tej maszyny, powołując się na to, że stał się jej właścicielem w wyniku zawartej ze mną umowy sprzedaży.

Przeciwnik bezpodstawnie odmawia wydania mi tokarki, chociaż nie nabył on jej własności.

Pragnę przed wytoczeniem powództwa załatwić spór pojednawczo i dlatego uważam niniejszy wniosek za uzasadniony.

Piotr Ziebura

Załącznik:
odpis wniosku.

Uwagi

I. Wniosek o przeprowadzenie postępowania pojednawczego można zgłosić w każdej sprawie, w której dopuszczalne jest zawarcie ugody przed wytoczeniem powództwa. Należy jednak mieć na względzie, że nie wszystkie sprawy mogą być zakończone ugodą, ponieważ zależy to od ich charakteru. Sąd uzna ugodę za niedopuszczalną, jeżeli jej treść jest niezgodna z prawem lub z zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa (art. 184 k.p.c.).

II. O zawezwanie do próby ugodowej – bez względu na właściwość rzeczową – można zwrócić się do sądu rejonowego ogólnie właściwego dla przeciwnika. Wniosek o przeprowadzenie postępowania pojednawczego powinien odpowiadać ogólnym warunkom pisma procesowego (art. 126 k.p.c.), zawierać wniosek o wezwanie przeciwnika do pojednania oraz zwięzły opis sprawy (art. 185 § 1 k.p.c.).

Od wniosku – zgodnie z art. 23 pkt 3 u.k.s.c. – pobierana jest opłata stała w kwocie 40 zł.

III. Postępowanie pojednawcze przeprowadza sąd w składzie jednoosobowym (art. 185 § 2 k.p.c.).

IV. Z posiedzenia spisuje się protokół, a jeżeli doszło do ugody, osnovę jej wciąga się do protokołu albo zamieszcza w osobnym dokumencie stanowiącym część protokołu,

V. Jeżeli wzywający nie stawia się na posiedzenie, sąd na żądanie przeciwnika włoży na niego obowiązek zwrotu kosztów wywołanych próbą ugodową (art. 186 § 1 k.p.c.).

VI. Jeżeli przeciwnik bez usprawiedliwienia nie stawia się na posiedzenie, sąd na żądanie wzywającego, który wniósł następnie w tej sprawie pozew, uwzględni koszty wywołane próbą ugodową w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie (art. 186 § 2 k.p.c.).

VII. W sprawach, w których zawarcie ugody jest dopuszczalne, strony mogą także zawrzeć ugodę przed mediatorem (art. 10 k.p.c.).

Mediacja jest dobrowolna. Mediacja będzie prowadzona na podstawie umowy o mediację albo postanowienia sądu kierującego strony do mediacji. Umowę można zawrzeć także przez wyrażenie przez stronę zgody na mediację, gdy druga strona złoży wniosek, o którym mowa w art. 183⁶ § 1 i 2 k.p.c. W umowie o mediację strony powinny określić w szczególności przedmiot mediacji, osobę mediatora albo sposób wyboru mediatora. Mediację można prowadzić przed wszczęciem postępowania, a za zgodą stron także w toku sprawy (art. 183¹ § 3 i 4 k.p.c.). Wszczęcie mediacji przez stronę nastąpi z chwilą doręczenia mediatorowi wniosku o przeprowadzenie mediacji, z dołączonym dowodem doręczenia jego odpisu drugiej stronie (art. 183⁶ k.p.c.). Wniosek o przeprowadzenie mediacji powinien zawierać oznaczenie stron, dokładnie określone żądanie, przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie, podpis strony oraz wymienienie załączników. Jeżeli strony zawarły umowę o mediację na piśmie, do wniosku powinien być dołączony odpis tej umowy (art. 183⁷ k.p.c.).

VIII. Sąd aż do zamknięcia pierwszego posiedzenia wyznaczonego na rozprawę będzie mógł skierować strony do mediacji. Po zamknięciu tego posiedzenia sąd będzie mógł skierować strony do mediacji tylko na zgodny wniosek stron. Sąd będzie mógł skierować strony do mediacji tylko raz w toku postępowania. Mediacji nie prowadzi się, jeżeli strona w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia lub doręczenia jej postanowienia o skierowaniu do mediacji nie wyrazi zgody na mediację (art. 183⁸ k.p.c.). Kierując strony do mediacji, sąd wyznaczy mediatora; jednakże strony będą mogły wybrać innego mediatora. Na zgodny wniosek stron sąd będzie mógł upoważnić mediatora do zapoznania się z aktami sprawy (art. 183⁹ k.p.c.).

IX. Mediator niezwłocznie ustali termin i miejsce posiedzenia mediacyjnego. Wyznaczenie posiedzenia mediacyjnego nie będzie wymagane, jeżeli strony zgodzą się na przeprowadzenie mediacji bez posiedzenia mediacyjnego. Z przebiegu mediacji powinien być sporządzony protokół, w którym oznacza się miejsce i czas jej przeprowadzenia, a także imię, nazwisko (nazwę) i adresy stron, imię i nazwisko oraz adres mediatora, a ponadto wynik mediacji. Protokół powinien być podpisany przez mediatora.

Jeżeli strony zawrą ugodę przed mediatorem, ugodę zamieści się w protokole albo załączy do niego. Strony powinny podpisać ugodę. Niemożność podpisania ugody mediator stwierdzi w protokole. Przez podpisanie ugody strony wyrażają zgodę na wystąpienie do sądu z wnioskiem o jej zatwierdzenie, o czym mediator informuje strony (art. 183¹² § 2¹ k.p.c.). Po zawarciu ugody mediator niezwłocznie złoży protokół w sądzie, który byłby właściwy do rozpoznania sprawy według właściwości ogólnej lub wyłącznej.

W razie skierowania przez sąd sprawy do mediacji, mediator złoży protokół w sądzie rozpoznającym sprawę. Jeżeli ugoda zostanie zawarta przed mediatorem, sąd, o którym mowa w art. 183¹³ k.p.c., na wniosek strony niezwłocznie przeprowadzi postępowanie co do zatwierdzenia tej ugody. Jeżeli ugoda będzie podlegać wykonaniu w drodze egzekucji, sąd zatwierdzi ją przez nadanie jej klauzuli wykonalności; w przeciwnym przypadku sąd zatwierdzi ugode postanowieniem na posiedzeniu niejawnym. Sąd odmówi nadania klauzuli wykonalności albo zatwierdzenia ugody zawartej przed mediatorem, w całości lub części, jeżeli ugoda będzie sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo będzie zmierzać do obejścia prawa, a także gdy będzie niezrozumiała lub zawierać sprzeczności. Ugoda zawarta przed mediatorem będzie miała po jej zatwierdzeniu przez sąd moc prawną ugody zawartej przed sądem (art. 183¹¹–183¹⁵ k.p.c.). Ugoda zawarta przed mediatorem, którą zatwierdzono przez nadanie jej klauzuli wykonalności, jest tytułem wykonawczym.

WZÓR nr 4

WNIOSEK O WYŁĄCZENIE SĘDZIEGO

Łowicz, dnia 6 czerwca 2015 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Łowiczu

Powód: Zbigniew Drzyzga, zam. w Chorzowie,
ul. Stadionowa 8, PESEL 80072811993

Pozwany: Henryk Śpiewak, zam. w Chorzowie,
ul. Piłkarska 9.

Sygn. akt I C 136/15

WNIOSEK O WYŁĄCZENIE SĘDZIEGO

Wnoszę o wyłączenie Sędzi Sądu Rejonowego Alicji Walasek od udziału w niniejszej sprawie

Uzasadnienie

Wniosek o wyłączenie sędzi Alicji Walasek od rozpoznania niniejszej sprawy uzasadniam tym, że żona powoda Aniela Drzyzga prowadzi sklep z konfekcją damską, w którym sędzia Alicja Walasek, będąc stałą klientką tego sklepu, często robi zakupy. Wiadomo mi, że często kontaktuje się z Anielą Drzyzgą, ponadto powód i mąż sędzi Alicji Walasek należą do wąskiego grona osób tworzących Klub Brydżystów w Łowiczu.

Dowód: zeznania świadków:

- 1) Andrzeja Walaska, zam. ul. Łódzka 12, 94–878 Łowicz
- 2) Anieli Drzyzgi, zam. ul. Sportowa 4 m. 7, 94–878 Łowicz

Wskazane okoliczności wywołują uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędzi Alicji Walasek.

Henryk Śpiewak

Załącznik:
odpis pisma.

Uwagi

I. Przyczyny wyłączenia sędziego na wniosek strony nie zostały skatalogowane. Przesłanką tego wyłączenia jest występowanie okoliczności tego rodzaju, że mogłoby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie (art. 49 k.p.c.). Brak ostrego kryterium omawianej podstawy wyłączenia powoduje, że ocena, czy w konkretnym przypadku zachodzi taka okoliczność, może

być trudna. Tym bardziej nakłada to na sędziego obowiązek rozważenia wszelkich okoliczności, które mogą wywołać wątpliwości co do jego bezstronności, niezależnie od własnego przekonania sędziego o ich zasadności. Niewątpliwie jedną z okoliczności uzasadniających wyłączenie sędziego na podstawie art. 49 k.p.c. jest zachodzący między sędzią a jedną ze stron lub jej przedstawicielem stosunek osobisty tego rodzaju, że mógłby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego. Taki stosunek osobisty z reguły wynika ze stosunku emocjonalnego (przyjaźń, nienawiść, wrogość, niechęć), może także zrodzić się ze stosunku gospodarczego (powiązania kredytowe) lub służbowego. Przepisu art. 49 k.p.c. nie można interpretować w ten sposób, że każde przyznanie przez sędziego, iż zna osobę jedną ze stron lub jej pełnomocnika wywołuje wątpliwości co do jego bezstronności. Nie każda bowiem znajomość ze stroną lub jej pełnomocnikiem może rzutować na obiektywizm sędziego. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, gdy znajomość została zawarta dawno temu i nie była w żaden sposób podtrzymywana (por. postanowienie SA w Krakowie z dnia 24 stycznia 2013 r., I Acz 2185/12, LEX nr 1267325).

II. Stosunek osobisty o wspomnianym charakterze może powstać także wskutek przychylnego odnośnienia się sędziego do jednej strony i nieprzychylnego do drugiej. Oczywiście w grę wchodzi nie subiektywne wrażenie strony, lecz jedynie konkretne fakty świadczące o tak różnym traktowaniu stron. Takie traktowanie może u strony (a także u osób postronnych) wywoływać wątpliwości co do bezstronności sędziego. Samo przeświadczenie strony co do tego, że sędzia prowadzi proces wadliwie, nie jest przesłanką do żądania wyłączenia sędziego. Strona może zwalczać wadliwe orzeczenia wydawane przez sąd za pomocą środków odwoławczych, nie może natomiast, przez składanie nieuzasadnionego wniosku o wyłączenie sędziego, wpływać na skład sądu rozpoznającego sprawę.

III. Artykuł 49 i n. k.p.c. nie przewidują wyłączenia całego sądu (por. orzeczenie SN z dnia 21 listopada 1957 r., 1 CO 27/57, OSPiKA 1958, z. 5, poz. 141). Dopuszczalne i możliwe jest wyłączenie ściśle oznaczonej osoby lub osób, co do których występują wątpliwości, czy ze względu na stosunek osobisty z jedną ze stron lub jej przedstawicielem ustawowym zachowają pełny obiektywizm. Nie jest wykluczone – jeżeli zajądą ku temu podstawy – wyłączenie wszystkich sędziów zajmujących stanowiska w danym sądzie, w takim jednak przypadku konieczny jest indywidualny wniosek dotyczący każdego sędziego oraz orzeczenie o jego wyłączeniu w konkretnej sprawie.

IV. Wniosek o wyłączenie sędziego może zostać zgłoszony na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa się toczy, z uprawdopodobnieniem przyczyn wyłączenia. Wniosek powinien określać osobę sędziego oraz wskazywać zindywidualizowane przyczyny wyłączenia. Jeżeli dotyczy większej liczby sędziów, wszyscy oni powinni być oznaczeni przez wskazanie imion i nazwisk, a przyczyny wyłączenia powinny być odniesione do każdego z nich. Braki lub niedokładności w tym zakresie uniemożliwiają nadanie wnioskowi właściwego biegu, co oznacza, że zachodzi podstawa do wszczęcia postępowania przewidzianego w art. 130 k.p.c. Dopiero od chwili skutecznego, tj. wolnego od wad formalnych, złożenia wniosku sędzia staje się *iudice suspecto*, a więc dopiero od tej chwili zachodzą ograniczenia jurysdykcyjne przewidziane w art. 50 § 3 i art. 51 k.p.c. (por. postanowienie SN z dnia 21 kwietnia 2004 r., III CO 2/04, OSNC 2004, nr 12, poz. 207). W przypadku ustnego zgłoszenia wniosku w protokole, poza wskazaniem czasu i miejsca sporządzenia protokołu oraz osób uczestniczących w jego spisaniu, należy zamieścić oznaczenie stron, a przede wszystkim dokładnie określone żądanie, tj. wskazanie, którego (których) z imienia i nazwiska sędziego wniosek dotyczy, oraz podanie przyczyn żądania wyłączenia (por. § 27 inst. sąd.).

V. Jeżeli wniosek o wyłączenie sędziego złożyła strona, sędzia powinien powstrzymać się od rozpoznania sprawy. Na rozprawie i poza nią może podjąć wyłącznie czynności niecierpiące zwłoki, np. mające na celu zabezpieczenie dowodów. Jeśli taka konieczność nie zachodzi, a wniosek złożony został na rozprawie, sąd powinien ją odroczyć. Artykuł 48 § 1 i n. k.p.c. dotyczą tylko wyłączenia sędziego. Wniosek o wyłączenie sądu – jako nieprzewidziany w art. 48–52 i 53–54 k.p.c. – jest niedopuszczalny i dlatego podlega odrzuceniu. Wyłączenie wszystkich sędziów danego sądu (wydziału sądu) od udziału w sprawie może nastąpić dopiero w przypadku wykazania co do każdego z tych sędziów, że zachodzą przyczyny wyłączenia.

VI. W związku ze złożonym przez stronę wnioskiem o wyłączenie sędziego sędzia powinien złożyć wyjaśnienie. Wobec tego, że art. 52 k.p.c. nie określa formy, w jakiej ma być ono złożone, należy przyjąć, że może

być złożone nie tylko na piśmie, ale także ustnie – na posiedzeniu jawnym lub niejawnym, na którym sąd rozstrzyga o wyłączeniu (art. 52 § 2 k.p.c.).

VII. W przedmiocie wniosku strony, a także żądania sędziego o jego wyłączenie, orzeka sąd, w którym sprawa się toczy (rejonowy, okręgowy, apelacyjny, Sąd Najwyższy), w składzie trzech sędziów zawodowych, a gdyby sąd ten nie mógł wydać postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów – sąd nad nim przełożony (co do pojęcia „sądu przełożonego” – por. rozdział VI, 1). Z oczywistych względów w składzie orzekającym nie może być sędzia, którego wniosek (żądanie) dotyczy. Przy ustaleniu, czy zachodzi przewidziany w art. 52 § 1 k.p.c. brak dostatecznej liczby sędziów do rozstrzygnięcia o wyłączeniu sędziego, należy mieć na względzie wszystkich sędziów sądu, w którym sprawa się toczy, a nie tylko sędziów jednego wydziału. Postanowienie o wyłączeniu sędziego lub o oddaleniu wniosku strony (żądania sędziego) może być wydane na posiedzeniu niejawnym. W chwili rozstrzygnięcia o wniosku złożonym przez stronę sąd musi dysponować wyjaśnieniami złożonymi przez sędziego.

VIII. Zgodnie z art. 53¹ k.p.c. ponowny wniosek o wyłączenie sędziego oparty na tych samych okolicznościach podlega odrzuceniu bez składania wyjaśnień przez sędziego, którego dotyczy. O odrzuceniu orzeka sąd rozpoznający sprawę. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym. Zawarte w art. 53¹ k.p.c. unormowanie oznacza, że chodzi tu o sąd w znaczeniu ustrojowym, a nie o sąd, który rozpoznaje sprawę merytorycznie. O odrzuceniu wniosku powinien zatem orzec sąd, w którym sprawa się toczy, w składzie trzech sędziów (art. 53¹ w zw. z art. 52 k.p.c.). Odmierna wykładnia art. 53¹ k.p.c., przyznająca kompetencję do odrzucenia wniosku o wyłączenie sędziego sądowi rozpoznającemu sprawę merytorycznie, może budzić zastrzeżenia z punktu widzenia prawa do rzetelnego procesu. Sąd Najwyższy, dokonując interpretacji zwrotu „o odrzuceniu orzeka sąd rozpoznający sprawę”, doszedł do wniosku, że sądem tym jest sąd rozpoznający sprawę merytorycznie, z zastrzeżeniem, że w trzyosobowym składzie zawodowym sądu nie może być sędzia, którego wniosek dotyczy (uchwała SN z dnia 18 marca 2011 r., III CZP 138/10, OSNC 2011, nr 11, poz. 121).

IX. Zaskarżalne zażaleniem jest postanowienie o oddaleniu wniosku strony o wyłączenie sędziego (art. 394 § 1 pkt 10 k.p.c.), natomiast nie są zaskarżalne ani postanowienie o wyłączeniu sędziego, ani postanowienia wydane w przedmiocie zawiadomienia sędziego o istniejącej podstawie jego wyłączenia (uchwała SN z dnia 20 czerwca 1969 r., III CZP 33/69, OSNCP 1970, nr 3, poz. 42). Nie podlega zaskarżeniu postanowienie o odrzuceniu wniosku, wydane na podstawie art. 53¹ k.p.c., skoro nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie ani też nie zostało wymienione w enumeratywnej części art. 394 k.p.c. Zaskarżalność postanowienia oddalającego wniosek strony o wyłączenie sędziego zależy od tego, który sąd (I, II instancji lub sąd przełożony) wydał takie orzeczenie. W przypadku postanowienia wydanego przez sąd I instancji jest ono zaskarżalne zażaleniem na podstawie art. 394 § 1 pkt 10 k.p.c. Od postanowienia sądu II instancji oddalającego takie zażalenie nie przysługuje zażalenie. W przypadku postanowienia wydanego przez sąd II instancji zażalenie przysługuje do innego równorzędnego składu sądu II instancji (art. 394² § 1 pkt 1 k.p.c.). Orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące kwestii zaskarżalności postanowienia o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego wydanego przez sąd II instancji, jako sąd przełożony (por. uchwałę SN z dnia 11 marca 1968 r., III CZP 12/68, OSNCP 1968, nr 11, poz. 180, uchwałę składu siedmiu sędziów SN z dnia 21 lutego 1972 r., III CZP 76/71, OSNCP 1972, nr 9, poz. 152, uchwałę SN z dnia 6 marca 1998 r., III CZP 70/97, OSNC 1998, nr 9, poz. 132, postanowienia SN: z dnia 19 maja 2006 r., I CZ 27/06, niepubl., z dnia 17 września 2003 r., II CZ 80/03, LEX nr 1108510 i z dnia 26 listopada 2003 r., III CZ 117/03, LEX nr 1632166), straciło na aktualności w tym sensie, że w świetle dodanego do kodeksu postępowania cywilnego art. 394² § 1 pkt 1 należy przyjąć, że aktualnie postanowienie o oddaleniu wniosku o wyłączenie sędziego, wydane przez sąd II instancji (okręgowy lub apelacyjny) jako sąd przełożony jest zaskarżalne w trybie tego przepisu, a więc zażalenie przysługuje do innego równorzędnego składu sądu II instancji (tzw. zażalenie poziome).

X. Sąd Najwyższy rozpoznaje wniosek o wyłączenie sędziego jako „sąd, w którym sprawa się toczy” (art. 52 § 1 k.p.c.) oraz jako sąd przełożony, gdy rozpoznaje wniosek o wyłączenie sędziów sądu apelacyjnego (art. 52 § 1 *in fine* k.p.c.). W tej drugiej sytuacji Sąd Najwyższy, mimo że „zastępuje” sąd apelacyjny, który powinien wydać postanowienie w sprawie wyłączenia sędziego swojego sądu, nie działa jako sąd I instancji. Pogląd przeciwny musiałby zakładać możliwość zaskarżenia postanowienia Sądu

Najwyższego jako sądu I instancji, co z oczywistych względów nie wchodzi w rachubę. W tym ostatnim przypadku – z braku odrębnej regulacji – ma odpowiednie zastosowanie art. 52 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. Nie ma natomiast potrzeby odpowiedniego stosowania art. 52 § 2 k.p.c. dotyczącego składu sądu rozpoznającego wniosek o wyłączenie sędziego (art. 52 § 1 k.p.c.), skoro przepisy o postępowaniu przed Sądem Najwyższym kwestię tę regulują. Wynika z nich, że tylko podczas rozpoznawania skargi kasacyjnej, zażalenia oraz skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 398¹⁰ zdanie pierwsze oraz art. 394¹ § 3 i art. 424¹² k.p.c.) Sąd Najwyższy orzeka w składzie trzech sędziów, a „w pozostałych wypadkach” orzeka w składzie jednego sędziego.

XI. Zgodnie z art. 54 k.p.c. przepisy o wyłączeniu sędziego stosuje się odpowiednio do wyłączenia referendarza sądowego, ławnika, prokuratora oraz innych organów sądowych. O wyłączeniu referendarza sądowego orzeka sąd, w którym sprawa się toczy (art. 52 k.p.c.). Na postanowienie oddalające wniosek o wyłączenie referendarza sądowego przysługuje zażalenie (art. 394 § 1 pkt 10 w zw. z art. 54 k.p.c.).

Rozdział II

Pisma związane z ciężarem wspierania postępowania przez strony w ramach systemu dyskrecjonalnej władzy sędziego

WZÓR nr 5

ODPOWIEDŹ NA POZEW

Zakopane, dnia 6 czerwca 2015 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Zakopanem

Sygn. akt I C 136/15

Powód: Zbigniew Drzyzga.

Pozwany: Henryk Śpiewak.

ODPOWIEDŹ

pozwanego na pozew

Wnoszę o:

- 1) odrzucenie pozwu, a w razie nieuwzględnienia tego wniosku wnoszę o oddalenie powództwa;
- 2) zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych.

Uzasadnienie

Spór o komputer został prawomocnie osądzony prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Zakopanem z dnia 5 czerwca 2013 r. w sprawie I C.212/13. Z tego względu usprawiedliwiony jest wniosek o odrzucenie pozwu.

Dowód: akta Sądu Rejonowego w Zakopanem sygn. akt I C.212/13.

W razie nieuwzględnienia zarzutu sprawy osądzonej wnoszę o oddalenie powództwa. Pozwany jest właścicielem spornego komputera, zakupionego dnia 2 stycznia 2011 r. za cenę 11 000 zł, co potwierdza załączony rachunek.

Dowód: rachunek z dnia 2 stycznia 2011 r.

Twierdzenie powoda, że nabył własność komputera na skutek posiadania tego komputera nieprzerwanie przez trzy lata nie oznacza, że powód stał się jego właścicielem. Powód wprawdzie wszedł w posiadanie tego komputera w marcu 2011 r., jednak nie było to posiadanie samoistne, lecz zależne, komputer bowiem przekazany został powodowi przez pozwanego na podstawie umowy użyczenia. W grudniu 2012 r. pozwany domagał się zwrotu komputera.

Dowód: zeznanie świadka Andrzeja Króla, zam. Zakopane, ul. Ciasna 20 m. 4, oraz przesłuchanie stron.

Powództwo jako bezzasadne powinno być oddalone.

Henryk Nowak

Załączniki:

- 1) odpis odpowiedzi na pozew
- 2) kopia rachunku

Uwagi

I. Odpowiedź na pozew wnosi się do sądu, który zarządził doręczenie odpisu pozwu.

II. Od odpowiedzi na pozew nie uiszcza się żadnych opłat sądowych (chyba że wnosi się w niej powództwo wzajemne).

III. W toku sprawy adwokat, radca prawny, rzecznik patentowy oraz radca Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa doręczają sobie nawzajem bezpośrednio odpisy pism procesowych z załącznikami. Do pisma procesowego wniesionego do sądu dołącza się dowód doręczenia drugiej stronie odpisu albo dowód jego wysłania przesyłką poleconą. Pisma, do których nie dołączono dowodu doręczenia albo dowodu wysłania przesyłką poleconą, podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia tego braku (art. 132 § 1 k.p.c.). Przepis § 1 nie dotyczy wniesienia pozwu wzajemnego, apelacji, skargi kasacyjnej, zażalenia, sprzeciwu od wyroku zaocznego, sprzeciwu od nakazu zapłaty, zarzutów od nakazu zapłaty, wniosku o zabezpieczenie powództwa, skargi o wznowienie postępowania, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i skargi na orzeczenia referendarza sądowego, które należy złożyć w sądzie z odpisami dla strony przeciwnej (art. 132 § 1¹ k.p.c.).

IV. W odpowiedzi na pozew zazwyczaj przytacza się najpierw zarzuty formalne i wówczas – w zależności od ich rodzaju – wnosi się o odrzucenie pozwu (np. art. 199 k.p.c.) lub o umorzenie postępowania (np. art. 355 § 1 k.p.c.). Po podniesieniu zarzutów formalnych (jeżeli strona je podnosi) pozwany wdaje

się w spór przez zgłoszenie zarzutów merytorycznych. Jeżeli istnieją do tego podstawy, pozwany może wnieść także w odpowiedzi na pozew powództwo wzajemne (art. 204 § 1 k.p.c.).

V. Odpowiedź na pozew należy do najbardziej skutecznych środków umożliwiających prawidłowe przygotowanie rozprawy. Jest istotnym pismem procesowym, który ze względu na wskazany cel należy kwalifikować jako pismo przygotowawcze w rozumieniu art. 127 k.p.c. Odpowiedź na pozew powinna zatem spełniać wymagania wskazane w art. 126 k.p.c. (pismo procesowe) i art. 127 k.p.c. (pismo przygotowawcze). W zakresie treści odpowiedź na pozew powinna zawierać:

- przedstawienie stanu sprawy,
- ustosunkowanie się do twierdzeń powoda oraz dowodów przez niego wskazanych,
- powołanie zarzutów i dowodów potwierdzających własne stanowisko,
- załączenie dowodów w postaci dokumentów,
- zgłoszenie wniosków, które mają być przeprowadzone na rozprawie.

Zgodnie z art. 127 k.p.c. w pismach przygotowawczych strony mogą wskazywać podstawy prawne swoich żądań lub wniosków. Do pism przygotowawczych, które obejmują wywody prawne stron lub nawet ograniczone są do takich wywodów, stosuje się art. 207 § 3 i 7 k.p.c.

Pozwany może, po doręczeniu mu odpisu pozwu, bez wezwania sądowego złożyć odpowiedź na pozew (art. 207 § 1 k.p.c.). Przewodniczący może zarządzić wniesienie odpowiedzi na pozew w wyznaczonym terminie, z tym że termin ten nie może być krótszy niż 2 tygodnie (art. 207 § 2 k.p.c.). Taka regulacja może wywoływać wątpliwość odnośnie do charakteru terminu, o którym mowa w tym przepisie. Uznać należy, że skoro jest to termin wyznaczony przez przewodniczącego, a ustawodawca jedynie ograniczył swobodę w określeniu jego długości, to jest to termin sądowy, a zatem istnieje możliwość jego przedłużenia na wniosek pozwanego (zob. uwagi do wzoru nr 71).

Możliwość zarządzenia przez przewodniczącego wniesienia odpowiedzi na pozew nie jest jednak ograniczona do spraw zawiłych lub rozrachunkowych, lecz istnieje w każdej sprawie (art. 207 § 2 k.p.c.). Odpowiedź na pozew złożona z naruszeniem art. 207 § 2 k.p.c. podlega zwrotowi (art. 207 § 7 k.p.c.).

Pozwany może podjąć obronę przeciwko powództwu, może uznać powództwo albo zachować się biernie.

Bierne zachowanie się pozwanego, przejawiające się w niestawieniu na rozprawie bądź – pomimo stawienia się – niebraniu w niej udziału, może spowodować wydanie wyroku zaoczego albo zawieszenie postępowania, gdy na rozprawę nie stawi się także powód. Obrona pozwanego może przejawiać się w zaprzeczeniu twierdzeniom powoda lub w zgłoszeniu zarzutów. Pozwany może podjąć obronę w odpowiedzi na pozew albo w toku postępowania, składając ustnie na rozprawie lub w pismach procesowych oświadczenia i zarzuty. Zaprzeczenie może przybrać formę prostej negacji, gdy pozwany twierdzi, że fakty powołane przez powoda są nieprawdziwe, lub zaprzeczenia umotywowanego, gdy pozwany przedstawia własną wersję okoliczności faktycznych – odmienną od przedstawionej przez powoda.

Zarzuty są to oświadczenia pozwanego, w których wskazuje on na istnienie okoliczności lub przeszkód, które podważają zasadność powództwa (zarzuty merytoryczne) lub uniemożliwiają prowadzenie procesu (zarzuty procesowe). Zarzuty procesowe oparte są na przepisach prawa procesowego i wymierzone przeciwko biegowi postępowania. W razie ich uwzględnienia pozew zostanie zwrócony bądź odrzucony, bądź sprawa przekazana zostanie według właściwości innemu sądowi lub organowi. Zarzuty procesowe mogą być co do zasady podnoszone zarówno w postępowaniu przed sądem I, jak i II instancji, a niektóre z nich mogą stanowić podstawę skargi kasacyjnej od prawomocnego orzeczenia. Niektóre zarzuty procesowe mogą być zgłoszone przez pozwanego najpóźniej do chwili wdanía się w spór co do istoty sprawy, tj. przed złożeniem oświadczenia zawierającego żądanie oddalenia powództwa, a więc zawierającego zarzuty merytoryczne (o czym niżej). Podniesienie określonego zarzutu procesowego łączy się z koniecznością sformułowania odpowiedniego wniosku co do dalszego biegu postępowania.

Zarzuty merytoryczne, a więc dotyczące istoty sprawy, mogą być podnoszone w toku całego postępowania, z zastrzeżeniem, że twierdzenia odnośnie do podstawy faktycznej oświadczeń, mających

charakter materialnoprawny (np. oświadczenie o potraceniu) oraz twierdzenia co do ich złożenia objęte są rygorami systemu dyskrecjonalnej władzy sędziego (zob. rozdział V). Do najczęściej zgłaszanych należą:

- zarzut braku legitymacji procesowej (por. rozdział II pkt 5),
- zarzut przedwczesności powództwa,
- zarzut przedawnienia,
- zarzut upływu terminu zawitego,
- zarzut potrącenia,
- zarzut zrzeczenia się roszczenia przez powoda.

VI. Szerzej, zob. H. Pietrzkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 439–442 i 455–457, oraz H. Pietrzkowski, *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 281–289.

WZÓR nr 6

COFNIĘCIE POZWU

Racibórz, dnia 3 września 2015 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Raciborzu

Powódka: Alicja Ziaja, zam. w Raciborzu, ul. Stalowa 6.

Pozwany: Bronisław Ptak, zam. w Raciborzu, ul. Poznańska 16 m. 5.

Sygn. akt I C 2341/10

COFNIĘCIE POZWU

Cofam pozew w niniejszej sprawie oraz **wnoszę o:**

- 1) odwołanie rozprawy wyznaczonej na dzień 15 października 2015 r. i zawiadomienie o tym stron;
- 2) umorzenie postępowania.

Uzasadnienie

Wnosiłam w pozwie o nakazanie pozwanemu wydania mi zegarka marki Atlantic, który powierzyłam mu do naprawy, a z którego zwrotem zwlekał przez wiele miesięcy. Po wniesieniu pozwu pozwany zwrócił mi zegarek.

W tej sytuacji żądanie moje stało się bezprzedmiotowe i dlatego cofam pozew i wnoszę o umorzenie postępowania.

Alicja Ziaja

Uwagi

I. Cofnięcie pozwu jest czynnością procesową, którą powód odwołuje wytoczone powództwo. Odwołanie następuje przez złożenie sądowi oświadczenia woli. Cofając pozew, powód rezygnuje z procesu, natomiast nie rezygnuje z roszczenia przysługującego mu w stosunku do pozwanego. Samo cofnięcie pozwu może wywołać skutek w postaci umorzenia postępowania. Cofnięcie pozwu, jako że jest czynnością procesową, może być odwołane, nie można natomiast uchylić się od skutków procesowych cofnięcia pozwu. Inaczej ujmując tę kwestię, należałoby stwierdzić, że powód, składając zażalenie na – wydane w następstwie cofnięcia pozwu – postanowienie o umorzeniu postępowania, nie uchyla się, jak ma to miejsce w przypadku czynności prawnych, od złożonego oświadczenia o cofnięciu pozwu, lecz je odwołuje. Odwołalność czynności procesowych nie może być dowolna. Odwołujący musi wykazać następczą przyczynę odwołania. Odwołanie czynności procesowych ma także swoje granice czasowe. W odniesieniu do cofnięcia pozwu zostały one oznaczone w art. 203 § 1 k.p.c., według którego pozew

może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia – aż do wydania wyroku, a więc do chwili jego uprawomocnienia się. Pozew może więc być cofnięty przed sądem I i II instancji.

II. Cofnięcie pozwu przed uprawomocnieniem się wyroku i przed jego zaskarżeniem zostało uregulowane w art. 332 § 2 k.p.c. Cofnięcie pozwu w okresie po wydaniu wyroku i przed jego zaskarżeniem (skuteczność cofnięcia sąd zbada według przesłanek z art. 203 § 4 k.p.c.) będzie uzasadniać złożenie przez powoda wniosku o wydanie przez sąd I instancji postanowienia o uchyleniu wyroku i umorzeniu postępowania. Jeśli cofnięcie pozwu nastąpi po zaskarżeniu wyroku, podstawą prawną jego uchylenia i umorzenia postępowania postanowieniem wydanym przez sąd II instancji będzie stanowił art. 386 § 3 k.p.c. Cofnięcie pozwu po uprawomocnieniu się wyroku nie jest dopuszczalne.

III. Od cofnięcia pozwu należy odróżnić zrzeczenie się roszczenia. Zrzeczenie się roszczenia jest to oświadczenie powoda złożone sądowi o rezygnacji z przysługującego mu roszczenia w stosunku do pozwanego. Nie jest to zatem – w odróżnieniu od cofnięcia pozwu – czynność procesowa, lecz materialnoprawna, powodująca bezzasadność powództwa. Innymi słowy, zrzekając się roszczenia, powód zamyka sobie drogę do skutecznego wytoczenia powództwa w przyszłości o to samo roszczenie. Zrzeczenie się roszczenia, będące czynnością prawa materialnego, podlega ocenie z punktu widzenia tego prawa, a ściślej przepisów o czynnościach prawnych i oświadczeniach woli. Powód, aby skutecznie uchylić się od oświadczenia o zrzeczeniu się roszczenia, musiałby powołać się np. na wadę oświadczenia woli. Samo zrzeczenie się roszczenia, nie będąc czynnością procesową, nie wywołuje skutków procesowych. Jeśli powód oświadcza, że zrzeka się roszczenia, to należy przyjąć, że w tym oświadczeniu *implicite* zawarte jest cofnięcie pozwu.

IV. Z art. 203 § 1 k.p.c. wynika, że do chwili rozpoczęcia rozprawy, tj. do chwili zabrania głosu przez powoda, a pod jego nieobecność – do chwili zabrania głosu przez sędziego, który przystąpił do zreferowania stanowiska procesowego powoda (art. 211 k.p.c.) – powód może cofnąć pozew bez zezwolenia pozwanego. Po rozpoczęciu rozprawy powód może cofnąć pozew albo za zezwoleniem pozwanego, albo z jednoczesnym zrzeczeniem się roszczenia. Wydaje się, że dla skuteczności cofnięcia pozwu nie jest potrzebna ani zgoda pozwanego, ani oświadczenie o zrzeczeniu się roszczenia, jeśli przyczyną cofnięcia pozwu jest zaspokojenie roszczenia, nie można bowiem zrzekać się roszczenia, które według twierdzeń samego powoda już nie istnieje. Zgoda pozwanego na cofnięcie pozwu może być wyrażona ustnie do protokołu rozprawy lub pisemnie w terminie dwóch tygodni od powiadomienia go o cofnięciu pozwu dokonanym poza rozprawą (art. 203 § 3 k.p.c.). Takie uregulowanie jest konsekwencją różnych skutków, jakie ustawa wiąże tylko z samym cofnięciem pozwu oraz z cofnięciem pozwu połączonym ze zrzeczeniem się roszczenia.

V. Cofnięcie pozwu i zrzeczenie się roszczenia pozostają pod kontrolą sądu. Zakres tej kontroli wyznaczają przesłanki wskazane w art. 203 § 4 k.p.c., w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń – dodatkowo art. 469 k.p.c. Powód powinien podać przyczyny cofnięcia pozwu i zrzeczenia się roszczenia. W przeciwnym razie sąd byłby pozbawiony możliwości dokonania oceny, czy wymienione czynności nie są sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo czy nie zmierzają do obejścia prawa.

VI. Zasadą jest, że w przypadku cofnięcia pozwu obowiązkiem zwrotu kosztów procesu obciążony jest powód (art. 203 § 2 i 3 k.p.c.). Wniosek zawierający żądanie zasądzenia kosztów pozwany powinien złożyć najpóźniej przed zamknięciem rozprawy bezpośrednio poprzedzającej wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania (art. 203 § 2 w zw. z art. 109 k.p.c.). Jeżeli cofnięcie pozwu nastąpiło poza rozprawą, sąd, doręczając pozwanemu odpis pisma zawierającego cofnięcie pozwu, powinien – jeśli pozwany nie jest zastąpiony przez adwokata lub radcę prawnego – pouczyć go, że w terminie dwutygodniowym przewidzianym na wyrażenie zgody na cofnięcie pozwu może złożyć także wniosek o zasądzenie kosztów procesu. Po tym terminie roszczenie o zasądzenie kosztów wygasa. Taka zasada rozliczania kosztów procesu nie będzie miała zastosowania w sytuacji, gdy przyczyną cofnięcia pozwu jest zaspokojenie roszczenia powoda dopiero po wytoczeniu powództwa. W takim przypadku, przy dodatkowym ustaleniu, że pozwany dał powód do wytoczenia powództwa, pozwanego należy potraktować jako przegrywającego sprawę, od niego zatem powodowi należy się zwrot kosztów procesu (por. orzeczenie SN z dnia 21 lipca 1951 r., C 593/51, OSN 1952, nr 2, poz. 49).

VII. Sąd z urzędu orzeka na podstawie art. 79 u.k.s.c. o zwrocie powodowi:

- 1) całej wpłaconej opłaty sądowej, gdy cofnął on pozew przed wysłaniem odpisu pozwu pozwanemu,
- 2) połowy wpłaconej opłaty sądowej, gdy cofnięcie pozwu nastąpiło przed rozpoczęciem rozprawy, tj. jej wywołaniem (por. postanowienie SN z dnia 3 maja 1984 r., IV PZ 37/84, OSNCP 1985, nr 2–3, poz. 32).

VIII. Szerzej, zob. H. Pietrzkowski, *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 265–271.

WZÓR nr 7

PISMO PRZYGOTOWAWCZE ZŁOŻONE NA WEZWANIE SĄDU

Gdańsk-Oliwa, dnia 15 czerwca 2015 r.

Do
Sądu Okręgowego
Wydział Cywilny
w Gdańsku

Sygn. akt I C 1520/15
o zapłatę 80 000 zł

Powód: Maksymilian Polczyk.
Pozwany: Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA,
Inspektorat w Gdańsku.

PISMO PRZYGOTOWAWCZE POWODA

Wykonując polecenie Sądu z dnia 10 maja 2015 r.,
składam następujące wyjaśnienie:

Powód dochodzi odszkodowania (zadośćuczynienia i renty) w związku z wypadkiem komunikacyjnym w dniu 10 grudnia 2014 r. W tej sytuacji odpowiedzialność Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń (za posiadacza pojazdu mechanicznego Stanisława Kosmę) oparta jest na zasadzie ryzyka. Według art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 § 1 k.c. posiadacz pojazdu mechanicznego może się od tej odpowiedzialności uwolnić jedynie przez wykazanie, że szkoda powstała na skutek siły wyższej, wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi on odpowiedzialności.

Nie wyłącza tej odpowiedzialności umorzenie postępowania karnego, które toczyło się w Prokuraturze Rejonowej w Gdańsku w sprawie sygn. akt II Ds 113/14. Dla przypisania Stanisławowi Kosmie odpowiedzialności odszkodowawczej takie zakończenie postępowania karnego nie mogło mieć znaczenia. Istota bowiem odpowiedzialności sprawcy wypadku nie polega na tym, że zostanie wykazana jego wina. Sprawca musi wykazać jedną z przyczyn egzoneracyjnych, a jeśli powołuje się on lub ubezpieczyciel na wyłączną winę poszkodowanego, to musi udowodnić takie naganne zachowanie się poszkodowanego, które może być uznane za stanowiące wyłączną przyczynę szkody.

Postępowanie dowodowe (zeznania świadków powołanych w pozwie i opinia biegłego z zakresu ruchu drogowego) wykaze, że powód zachowywał się prawidłowo i że nie można mu przypisać żadnych uchybień podczas poruszania się wzdłuż jezdni.

Nie można pomijać, że powód został – z powodu niedorozwoju umysłowego – całkowicie ubezwłasnowolniony. Tym samym nie można byłoby mu przypisywać winy w zachowaniu, co jednak podnoszę jedynie z ostrożności procesowej.

Uważam przeto, że żądanie powoda jest uzasadnione i powinno być w całości uwzględnione.

Stanisław Buczek
(adwokat)

Załączniki:
odpisy pisma.

Uwagi

I. Zgodnie z art. 217 § 3 k.p.c. dalsze pisma przygotowawcze (inne niż odpowiedź na pozew) mogą być składane tylko wtedy, gdy zadecyduje o tym przewodniczący lub (w toku sprawy) sąd, a pismo przygotowawcze złożone z naruszeniem tej reguły podlega zwrotowi (art. 207 § 7 k.p.c.). Zwrot odpowiedzi na pozew lub pisma przygotowawczego nie wyklucza prezentowania twierdzeń i dowodów przez stronę na rozprawie z zachowaniem reguł wynikających z art. 217 k.p.c. Przewidziano ponadto wyjątek w sytuacji, w której pismo przygotowawcze obejmuje wyłącznie wniosek dowodowy. Pismo obejmujące taki wniosek może być złożone przez stronę z własnej inicjatywy. Wyjątek ten nie może być wykorzystywany do prezentowania nowych twierdzeń faktycznych. Przewodniczący, a w toku sprawy sąd, mogą przed podjęciem decyzji co do wymiany pism przygotowawczych wysłuchać strony na posiedzeniu niejawnym (art. 207 § 4 k.p.c.). Rozwiązanie to ma umożliwić przewodniczącemu lub sądowi, przed określeniem porządku i terminów składania pism przygotowawczych oraz ich przedmiotu, wysłuchanie propozycji stron w tym zakresie.

II. Pismo przygotowawcze może obejmować wskazanie przez stronę podstawy prawnej jej żądań lub wniosków (art. 127 k.p.c.), co oznacza, że regulacja zawarta w art. 207 § 3 i 7 k.p.c. rozciągną także na takie pisma przygotowawcze, które obejmują wywody prawne stron lub ograniczone są do takich wywodów.

Przyjęte rozwiązanie wyklucza składanie przez strony jakichkolwiek pism, obejmujących swoją treścią którykolwiek z elementów zawartych w art. 127 k.p.c. (z wyjątkiem wniosku dowodowego), pod pozorem, że chodzi o inne pismo procesowe niż pismo przygotowawcze. O tym, czy pismo procesowe jest pismem przygotowawczym, rozstrzyga bowiem wyłącznie jego treść, nie zaś nazwa nadana mu przez stronę. Jeżeli strona złoży pismo procesowe obejmujące którykolwiek z elementów właściwych pismu przygotowawczemu (z wyjątkiem wniosku dowodowego), będzie miał zastosowanie w odpowiednim zakresie przepis art. 207 § 7 k.p.c. Pisma przygotowawcze mogą być składane, na zasadach wynikających z art. 207 § 3 k.p.c., zarówno przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę, jak i przed kolejnymi posiedzeniami wyznaczanymi na rozprawę. Pojęcie pism przygotowawczych, co oczywiste, nie obejmuje załącznika do protokołu (art. 161 k.p.c.).

III. W piśmie przygotowawczym, poza ogólnymi warunkami dotyczącymi pisma procesowego, należy:

- 1) podać zwięźle stan sprawy,
- 2) wypowiedzieć się co do twierdzeń strony przeciwnej i dowodów przez nią powołanych, jeśli bowiem strona nie wypowie się co do twierdzeń strony przeciwnej o faktach, sąd, mając na względzie wyniki całej sprawy, może fakty te uznać za przyznane (art. 230 k.p.c.),
- 3) wskazać dowody, które mają być przedstawione na rozprawie oraz załączyć dowody z dokumentów.

IV. Pismo przygotowawcze nie podlega żadnym opłatom.

WZÓR nr 8

**WNIOSEK O ZEZWOLENIE NA ZŁOŻENIE PISMA
PRZYGOTOWAWCZEGO**

Łódź, dnia 5 sierpnia 2015 r.

Do Sądu Rejonowego
dla Łodzi Śródmieście w Łodzi
I Wydział Cywilny

Powód: Andrzej Krupa – adres jak w pozwie.

Pozwany: Stefan Duda – adres jak w pozwie.

WNIOSEK POWODA

o udzielenia zezwolenia na złożenie pisma przygotowawczego

W związku z doręczoną mi odpowiedzią na pozew **wnoszę o** udzielenia zezwolenia na złożenie przeze mnie pisma przygotowawczego.

Uzasadnienie

W doręczonej mi odpowiedzi na pozew pozwany zaprzeczył faktom powołanym w pozwie, przedstawił własną wersję zdarzeń, podniósł zarzuty z powołaniem dowodów, które nie mogą mieć znaczenia dla oceny zgłoszonego w pozwie roszczenia, dotyczą bowiem innej, niż powołana w pozwie, umowy z tej samej daty, która łączyła mnie z pozwanym. Zachodzi więc konieczność złożenia przeze mnie pisma przygotowawczego, w którym odniosę się do okoliczności i dowodów wskazanych w odpowiedzi na pozew, wykazując, iż nie mają one żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, a ponadto przedłożę wspomnianą drugą umowę, której treść potwierdza, że okoliczności i dowody powołane przez pozwanego mogą mieć związek z tą drugą umową, nie zaś umową, z której wywodzę roszczenie sformułowane w pozwie.

Andrzej Krupa

Załącznik:
odpis pisma.

Uwagi

I. Zgodnie z art. 207 k.p.c. dalsze pisma przygotowawcze (inne niż odpowiedź na pozew) mogą być składane tylko wtedy, gdy zadecyduje o tym przewodniczący lub (w toku sprawy) sąd (art. 207 § 3 k.p.c.), a pismo przygotowawcze złożone z naruszeniem tej reguły podlega zwrotowi (art. 207 § 7 k.p.c.). Zwrot

odpowiedzi na pozew lub pisma przygotowawczego nie wyklucza prezentowania twierdzeń i dowodów przez stronę na rozprawie z zachowaniem jednak reguł wynikających z art. 217 k.p.c. W art. 207 § 3 k.p.c. przewidziano ponadto wyjątek dla sytuacji, w której pismo przygotowawcze obejmuje wyłącznie wnioski dowodowe. Pismo takie może być złożone przez stronę z własnej inicjatywy, bez zezwolenia przewodniczącego. Wyjątek ten nie może być wykorzystywany do tego, aby przy okazji prezentować nowe twierdzenia faktyczne. Takie rozwiązanie wyklucza składanie przez strony jakichkolwiek pism, obejmujących swoją treścią którykolwiek z elementów, o których mowa w art. 127 k.p.c. (z wyjątkiem wniosku dowodowego), pod pozorem, że chodzi o inne pismo procesowe niż pismo przygotowawcze. O tym, czy pismo procesowe jest pismem przygotowawczym, rozstrzyga wyłącznie jego treść, nie zaś nazwa nadana mu przez stronę. W związku z tym, jeżeli strona złoży pismo procesowe obejmujące którykolwiek z elementów właściwych pismu przygotowawczemu (z wyjątkiem wniosku dowodowego), zastosowanie będzie miał w odpowiednim zakresie art. 207 § 7 k.p.c. Pisma przygotowawcze mogą być składane na zasadach wynikających z art. 207 § 3 k.p.c. zarówno przed pierwszym posiedzeniem wyznaczonym na rozprawę, jak i przed kolejnymi posiedzeniami, które będą wyznaczane na rozprawę. Pojęcie pism przygotowawczych, co oczywiste, nie obejmuje załącznika do protokołu (art. 161 k.p.c.).

II. Zgodnie ze znowelizowanym art. 207 § 6 k.p.c. sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w pozwie, odpowiedzi na pozew lub w dalszym piśmie przygotowawczym bez swojej winy, lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.

III. Szerzej, zob. H. Pietrzkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 69–81, 455–457 i 500–504, oraz H. Pietrzkowski, *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 160–174.

WZÓR nr 9

**PISMO PRZYGOTOWAWCZE OBEJMUJĄCE WYŁĄCZNIE WNIOSEK
O PRZEPROWADZENIE DOWODU**

Łódź, dnia 5 sierpnia 2015 r.

Do Sądu Rejonowego
dla Łodzi Śródmieście w Łodzi
I Wydział Cywilny

Powód: Andrzej Krupa – adres jak w pozwie.

Pozwany: Stefan Duda – adres jak w pozwie.

PISMO PRZYGOTOWAWCZE POWODA

obejmujące wyłącznie wniosek o przeprowadzenie dowodu

W związku z przeprowadzeniem przez Sąd na rozprawie dnia 15 maja 2015 r. na wniosek pozwanego – mimo mojego sprzeciwu – dowodu z zeznań świadka Jana Krychowiaka na okoliczności prowadzonych przez strony negocjacji poprzedzających zawarcie umowy będącej przedmiotem sporu

wnoszę o

- 1) dopuszczenie dowodu z zeznań świadka Stefana Walczaka na te same okoliczności, na które przeprowadzony został dowód z zeznań świadka Jana Krychowiaka;
- 2) wezwanie świadka Stefana Walczaka, adres: 91-859 Łódź, ul. Prawdomównych 20 m. 4.

Uzasadnienie

Mimo że umowa będąca przedmiotem sporu w sposób jasny wskazuje, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, Sąd na rozprawie dnia 15 maja 2015 r. na wniosek pozwanego – mimo mojego sprzeciwu – przeprowadził dowód z zeznań świadka Jana Krychowiaka, który nie był obecny przy wszystkich spotkaniach stron, w czasie których prowadzone były negocjacje. W tej sytuacji zgłaszam wniosek sformułowany w pkt 1 niniejszego pisma. Powołanie dowodu z zeznań Jana Krychowiaka nie jest spóźnione, nie było bowiem potrzeby zgłaszania tego dowodu w pozwie, zważywszy na treść umowy i inne dokumenty dołączone do pozwu. Skoro jednak Sąd zdecydował się zamiar stron i cel umowy badać także przy pomocy zeznań

świadków, zgłoszenie dowodu z zeznań świadka J. Krychowiaka dopiero na tym etapie postępowania należy ocenić jako powołanego we właściwym czasie w rozumieniu art. 217 § 2 k.p.c.

Andrzej Krupa

Załącznik:
odpis pisma.

Uwagi:

Według art. 217 § 1 k.p.c. strona może aż do zamknięcia rozprawy przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej, zgodnie natomiast z art. 207 § 3 zdanie drugie k.p.c. w toku sprawy złożenie pism przygotowawczych następuje tylko wtedy, gdy sąd tak postanowi, chyba że pismo obejmuje wyłącznie wniosek o przeprowadzenie dowodu. Oznacza to, że na zgłoszenie w toku sprawy w piśmie procesowym wniosku dowodowego strona nie musi uzyskać zezwolenia sądu. Sąd pomija jednak twierdzenia i dowody spóźnione (art. 217 § 2 i 3 k.p.c.). Odpowiadając na pytanie: kiedy mamy do czynienia ze spóźnionymi twierdzeniami i dowodami niepowołanymi – w pozwie, odpowiedzi na pozew lub w dalszym piśmie przygotowawczym lub powołanymi w toku sprawy w celu uzasadnienia swoich wniosków albo dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej, które, wbrew art. 217 § 2 k.p.c., nie zostały zgłoszone „we właściwym czasie”, należy przyjąć, że spóźnione są takie okoliczności faktyczne i dowody, które przytoczone zostały ze zwłoką (wnioskowanie *a contrario* z treści art. 6 § 2 k.p.c., stanowiącego, że wszystkie twierdzenia i dowody należy przytaczać „bez zwłoki”). Spóźnienie nastąpi więc wtedy, gdy strona, mimo że powinna była, to jednak nie powołała faktu lub dowodu w pozwie, w odpowiedzi na pozew, w sprzeciwie od wyroku zaocznego, w zarzutach od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym lub w sprzeciwie od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym. W odniesieniu do twierdzeń i dowodów przedstawianych na rozprawie w celu uzasadnienia swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej należy przyjąć, że tylko ich zgłoszenie w chwili, w której zaistniała potrzeba procesowa powołania faktu lub dowodu oznacza, że zgłoszenie nastąpiło „we właściwym czasie”, a więc „bez zwłoki”. Innymi słowy, o tym, czy strona powinna była powołać twierdzenie lub dowód, już wcześniej decyduje to, czy twierdzenie to lub dowód pozostaje w logicznym związku z uzasadnieniem jej żądania lub jej obroną przed żądaniem przeciwnika, bądź z twierdzeniami lub dowodami powołanymi przez nią wcześniej.

WZÓR nr 10

WNIOSEK O ZABEZPIECZENIE DOWODU

Chorzów, dnia 14 lutego 2015 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Chorzowie

Powód: Jan Brudziński, zam. w Chorzowie,
ul. Kolejowa 5 m. 3, reprez. przez adw. Jana Ko-
walskiego – Kancelaria Adwokacka w Chorz-
owie, ul. Korfantego 37.

Pozwani: 1) Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA
Inspektorat w Chorzowie, 2) Jerzy Biela, zam.
w Świętochłowicach, ul. Zielona 28 m. 7.

WNIOSEK POWODA

o zabezpieczenie dowodu

W imieniu powoda, którego pełnomocnictwo załączam, **wnoszę o:**

- 1) przeprowadzenie – w trybie zabezpieczenia – dowodu z zeznań świadka Krzysztofa Nawrota, przebywającego w Szpitalu Klinicznym Akademii Medycznej w Katowicach, ul. Janasa 8, na okoliczność, że pozwany Jerzy Biela spowodował wypadek komunikacyjny w dniu 15 grudnia 2014 r. w Chorzowie, w wyniku czego rozbity został samochód powoda marki Opel;
- 2) zawiadomienie stron o terminie przeprowadzenia tego dowodu.

Uzasadnienie

Dnia 15 grudnia 2014 r. doszło do zderzenia samochodów: pozwanego Jerzego Bieli i powoda. Do zderzenia pojazdów doszło z wyłącznej winy pozwanego Jerzego Bieli, który w chwili wypadku był w stanie nietrzeźwości i prowadził samochód z nadmierną szybkością.

Świadkiem zderzenia samochodów był Krzysztof Nawrot, który w chwili wypadku siedział obok powoda. Potwierdzi on okoliczności związane z wypadkiem.

Krzysztof Nawrot doznał w wypadku bardzo poważnych obrażeń ciała. Jest on obecnie leczony w Klinice Akademii Medycznej w Katowicach. Leczenie to, według informacji uzyskanych od ordynatora Oddziału Ortopedycznego w tejże Klinice,

potrwa około 9 miesięcy. Uniemożliwi to przesłuchanie tego świadka przed sądem w najbliższych miesiącach, a ponieważ jego życie jest zagrożone, nie można wykluczyć tego, że przeprowadzenie dowodu z zeznań Krzysztofa Nawrota stanie się niemożliwe. Chciałbym podkreślić, że dowód z zeznań tego świadka będzie miał istotne znaczenie dla wyniku rozstrzygnięcia o żądaniu powoda, o które zamierzam wystąpić w najbliższych dniach do Sądu Okręgowego w Katowicach. Konieczne zatem jest jak najszybsze przeprowadzenie dowodu z zeznań Krzysztofa Nawrota w trybie zabezpieczenia dowodu.

Jan Kowalski
(adwokat)

Załączniki:

- 1) pełnomocnictwo,
- 2) odpisy wniosku.

Uwagi

I. Wniosek o zabezpieczenie dowodu można zgłosić przed wytoczeniem powództwa albo w toku sprawy (art. 310 k.p.c.). Wniosek taki można złożyć tylko w wyjątkowych wypadkach:

- 1) gdy zachodzi obawa, że przeprowadzenie dowodów (w terminie późniejszym – na rozprawie) stanie się niewykonalne lub zbyt utrudnione;
- 2) gdy z innych przyczyn zachodzi potrzeba stwierdzenia istniejącego stanu rzeczy. Wniosek może zgłosić osoba, która uważa, że będzie powodem lub pozwanym. Instytucja zabezpieczania dowodów nie może służyć upewnieniu się przyszłego powoda co do szans procesu, który zamierza wytoczyć. W szczególności nie można żądać w trybie art. 310 k.p.c. przeprowadzenia ekspertyzy sądowo-lekarskiej w celu ustalenia, czy dokonane zabiegi lekarskie były prawidłowe i czy mogłyby one uzasadnić roszczenie odszkodowawcze (por. postanowienie SN z dnia 26 lutego 1969 r., II CZ 6/69, OSNCP 1969, nr 12, poz. 227).

II. Wniosek powinien odpowiadać ogólnym warunkom pierwszego pisma procesowego (art. 126 § 2 k.p.c.) oraz zawierać:

- 1) oznaczenie wnioskodawcy i przeciwnika oraz innych osób zainteresowanych, jeżeli są znane w sprawie,
- 2) wskazanie faktów i dowodów,
- 3) przyczyny uzasadniające potrzebę zabezpieczenia dowodów (art. 312 k.p.c.). Gdy nie można spełnić przesłanki wskazanej w pkt 1, należy podać, czy i z jakich przyczyn nie można wskazać przeciwnika lub miejsca jego pobytu.

Nie można żądać przeprowadzenia postępowania dowodowego bez wskazania faktów i konkretnych środków dowodowych.

III. Wniosek zgłoszony przed wytoczeniem powództwa należy zgłosić w sądzie rejonowym, w którego okręgu dowód ma być przeprowadzony.

W toku sprawy wniosek należy skierować do sądu, w którym sprawa się toczy, jednakże w wypadkach niecierpiących zwłoki można go skierować do sądu, który byłby właściwy przed wytoczeniem powództwa.

IV. Postanowienie o odmowie zabezpieczenia dowodu nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, nie podlega więc zaskarżeniu (art. 394 k.p.c.).

V. Od wniosku o zabezpieczenie dowodu pobiera się opłatę stałą w kwocie 40 zł (art. 23 pkt 4 u.k.s.c.).

WZÓR nr 11

**WNIOSEK O UWZGLĘDNIENIE SPÓŹNIONYCH TWIERDZEŃ,
DOWODÓW I ZARZUTÓW**

Łódź, dnia 5 sierpnia 2015 r.

Do Sądu Rejonowego
dla Łodzi Śródmieście w Łodzi
I Wydział Cywilny

Powód: Andrzej Stelmach – adres jak w pozwie.

Pozwany: Stefan Duda – adres jak w pozwie.

WNIOSEK POZWANEGO

o uwzględnienie spóźnionych twierdzeń, dowodów i zarzutów

Wnoszę o:

- 1) dopuszczenie dowodu z zeznań świadka Stefana Walczaka na okoliczności prowadzonych przez strony negocjacji poprzedzających zawarcie umowy będącej przedmiotem sporu;
- 2) wezwanie świadka Stefana Walczaka na adres: 91-859 Łódź, ul. Prawdomównych 20 m. 4;
- 3) dopuszczenie dowodu z dokumentów załączonych w aktach sprawy II C 357/14 tut. Sądu (k. 34, 35 i 36 – faktury obciążające powoda) w celu wykazania, że pozwanemu przysługuje względem powoda wierzytelność, którą w niniejszej sprawie pozwany zgłosił do potrącenia w odpowiedzi na pozew.

Uzasadnienie

Umowa będąca przedmiotem sporu nie wskazuje w sposób jednoznaczny, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy. Dla wyjaśnienia tych okoliczności przydatny niewątpliwie będzie dowód z zeznań świadka Jana Walczaka, który był obecny przy wszystkich spotkaniach stron, w czasie których prowadzone były negocjacje. Wprawdzie powołanie dowodu z zeznań Jana Walczaka jest spóźnione, mógł bowiem zostać wskazany w odpowiedzi na pozew, jednak w sytuacji, gdy na kolejny termin rozprawy, która ma być wyznaczona za 2 miesiące, zostaną wezwani trzej świadkowie, to przesłuchanie Jana Walczaka, jako czwartego świadka, nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy – w rozumieniu art. 217 § 2 k.p.c. Z tych samych względów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy przeprowadzenie – powołanego dopiero na obecnym etapie postępowania – dowodu z dokumentów, które

załączone są w aktach II C 357/14 tut. Sądu. Pozwany uważa ponadto, że bez swojej winy nie zgłosił tego dowodu we właściwym czasie, tj. w odpowiedzi na pozew, zawierającej oświadczenie o potrąceniu, skoro dopiero w dniu wczorajszym – na skutek skargi – uzyskał dostęp do tych akt, co potwierdza pismo prezesa tut. Sądu z dnia 4 sierpnia 2015 r.

Andrzej Krupa

Załączniki:

- 1) odpis pisma
- 2) pismo prezesa tut. Sądu z dnia 4 sierpnia 2015 r.

Uwagi:

I. Według art. 217 § 1 k.p.c. strona może aż do zamknięcia rozprawy przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej, zgodnie natomiast z art. 207 § 3 zdanie drugie k.p.c. w toku sprawy złożenie pism przygotowawczych następuje tylko wtedy, gdy sąd tak postanowi, chyba że pismo obejmuje wyłącznie wniosek o przeprowadzenie dowodu. Oznacza to, że na zgłoszenie w toku sprawy w piśmie procesowym wniosku dowodowego strona nie musi uzyskać zezwolenia sądu. Sąd pomija jednak twierdzenia i dowody spóźnione (art. 217 § 2 i 3 k.p.c.). Odpowiadając na pytanie, kiedy mamy do czynienia ze spóźnionymi twierdzeniami i dowodami niepowołanymi: w pozwie, odpowiedzi na pozew lub w dalszym piśmie przygotowawczym lub powołanymi w toku sprawy celu uzasadnienia swoich wniosków albo dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej, które, wbrew art. 217 § 2 k.p.c., nie zostały zgłoszone „we właściwym czasie”, należy przyjąć, że spóźnione są takie okoliczności faktyczne i dowody, które przytoczone zostały ze zwłoką (wnioskowanie *a contrario* z treści art. 6 § 2 k.p.c., stanowiącego, że wszystkie twierdzenia i dowody należy przytaczać „bez zwłoki”). Spóźnienie nastąpi więc wtedy, gdy strona, mimo że powinna była, to jednak nie powołała faktu lub dowodu w pozwie, w odpowiedzi na pozew, w sprzeciwie od wyroku zaocznego, w zarzutach od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym lub w sprzeciwie od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym. W odniesieniu do twierdzeń i dowodów przedstawianych na rozprawie w celu uzasadnienia swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej należy przyjąć, że tylko ich zgłoszenie w chwili, w której zaistniała potrzeba procesowa powołania faktu lub dowodu oznacza, że zgłoszenie nastąpiło „we właściwym czasie”, a więc „bez zwłoki”. Innymi słowy, o tym, czy strona powinna była powołać twierdzenie lub dowód już wcześniej, decyduje to, czy twierdzenie to lub dowód pozostaje w logicznym związku z uzasadnieniem jej żądania lub jej obroną przed żądaniem przeciwnika bądź z twierdzeniami lub dowodami przez nią wcześniej powołanymi. Przykładowo można stwierdzić, że „pozwany, który w odpowiedzi na pozew powołał się na fakt dokonania przed wszczęciem procesu potrącenia, musi nie tylko powołać fakt złożenia odpowiedniego oświadczenia woli, ale także wszystkie fakty, które dotyczą istnienia jego wierzytelności, którą potrącił. Gdyby poprzestał w odpowiedzi na pozew na prostym powołaniu faktu złożenia oświadczenia woli o potrąceniu, a następnie dopiero na rozprawie próbował powołać fakty związane z istnieniem jego wierzytelności, to oznaczałoby to, że powołanie tych faktów byłoby spóźnione, gdyż pozwany mógł i powinien był powołać je w odpowiedzi na pozew”¹.

II. Rygor pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów nie ma charakteru bezwzględneho. W razie stwierdzenia, że opóźnienie w powołaniu twierdzeń lub dowodów nastąpiło bez winy strony albo uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy lub wy-

¹ K. Weitz, *System koncentracji materiału procesowego według projektu zmian Kodeksu postępowania cywilnego* (w:) *Reforma postępowania cywilnego w świetle projektów Komisji Kodyfikacyjnej*, red. K. Markiewicz, Warszawa 2011, s. 27–28.

stąpią inne wyjątkowe okoliczności, sąd nie powinien pominąć spóźnionych twierdzeń lub dowodów. Przesłankę „braku winy” należy oceniać według kryteriów i przy uwzględnieniu utrwalonej w doktrynie i judykaturze wykładni pojęcia „braku winy”, występującego w przepisach, w których pojęcie to występuje, a więc w art. 162 i 348 k.p.c., szczególnie zaś w art. 168 § 1 k.p.c., który przewiduje przywrócenie terminu do dokonania czynności procesowej, jeżeli strona uchybiła terminowi „bez swojej winy”². Druga z wymienionych przesłanek, a mianowicie niespowodowanie zwłoki w rozpoznaniu sprawy, zostanie spełniona, jeśli uwzględnienie spóźnionych twierdzeń lub dowodów nie zakłóci dalszego przebiegu postępowania w tym sensie, że nie spowoduje jego wydłużenia, nie stworzy ryzyka konieczności powtórzenia przeprowadzonych czynności dowodowych bądź możliwości zgłoszenia przeciwdowodu przez stronę przeciwną. Przykładowo, jeśli dowód z zeznań świadka, mimo że mógł być zgłoszony w odpowiedzi na pozew, został zgłoszony dopiero na rozprawie, na której świadek ten – ze względu na przyjętą przez sąd kolejność czynności dowodowych – nie byłby przesłuchiwany, nawet gdyby dowód z jego zeznań został złożony w odpowiedzi na pozew, to należy przyjąć, że wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań tego świadka nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy. Podobnie należy ocenić sytuację, gdy na rozprawie zgłoszony zostanie spóźniony dowód z zeznań świadka, który obecny jest w gmachu sądu. Wprawdzie jego nieplanowane przesłuchanie wydłuży rozprawę, jednak nie aż w takim stopniu, aby miało to „spowodować zwłokę w rozpoznaniu sprawy”.

Zakresem przesłanki „inne wyjątkowe okoliczności” nie są objęte sytuacje, które kwalifikują się do przesłanki pierwszej lub drugiej, wymienionych w powołanych przepisach. Obie z nich należy kwalifikować jako „wyjątkowe okoliczności”, skoro ustawodawca przewidział w tych przepisach trzecią przesłankę: uwzględnienia spóźnionych twierdzeń lub dowodów w postaci także „innych” okoliczności mających wyjątkowy charakter. Praktyka sądowa niewątpliwie dostarczy przykładów „innych wyjątkowych okoliczności”, które będą usprawiedliwiały uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów. Przy ocenie przesłanki „innych wyjątkowych okoliczności” pomocne może okazać się orzecznictwo, w którym wskazane zostały przykłady usprawiedliwiające dopuszczenie dowodu z urzędu, a więc w sytuacji, gdy np. zachodzi potrzeba ochrony ważnego interesu publicznego, w sprawach, w których pominięcie spóźnionych twierdzeń lub dowodów mogłoby spowodować obejście prawa, a także w sprawach, w których sąd w szerszym zakresie działa z urzędu (np. w wielu sprawach rozpoznawanych w trybie nieprocesowym). Jeśli bowiem sądowi można skutecznie zarzucić naruszenie art. 232 zdanie drugie k.p.c. przez niedopuszczenie dowodu niewskazanego przez stronę, to można bronić stanowiska, że również jako skuteczny należałoby ocenić zarzut pominięcia dowodu zgłoszonego przez stronę z opóźnieniem, jeśli dowód ten, zważywszy na okoliczności sprawy, sąd powinien dopuścić z urzędu. Można jednak bronić poglądu, że w takiej sytuacji sąd powinien oddalić wniosek strony o dopuszczenie dowodu ze względu na jego spóźnione zgłoszenie i dopuścić go z urzędu, ponieważ współczesne postępowanie cywilne, realizując model postępowania kontradiktoryjnego, nie eliminuje całkowicie udziału sądu w dochodzeniu do prawdy. Zachowana możliwość działania przez sąd z urzędu stanowi gwarancję, że – zwłaszcza w sprawach, w których wyraźnie dominuje pierwiastek publicznoprawny – dochodzenie prawdy materialnej nie będzie pozostawione wyłącznie stronom.

III. Strona nie jest obciążona obowiązkiem zgłoszenia od razu wszelkich twierdzeń i dowodów, choćby – jak to miała obowiązek uczynić w sprawach, w których obowiązywał system prekluzji dowodowej – w formie ewentualnej, a więc na wypadek, gdyby twierdzenia i dowody zgłoszone w pierwszej kolejności nie odniosły skutku lub nie zostały uwzględnione. Inna istotna różnica między przepisami, które wyrażają zasadę prekluzji, a regulacjami, w których dominuje pierwiastek dyskrecjonalności sędziego, polega na tym, że w aktualnie obowiązujących przepisach nie ma mowy o pominięciu zarzutów. Oznacza to, że systemem dyskrecjonalnej władzy sędziego nie są objęte zarzuty merytoryczne, skierowane przeciwko zasadności żądania (np. zarzut wykonania zobowiązania). Strona bez żadnych ograniczeń czasowych może również podnosić materialnoprawny zarzut przedawnienia bądź potracenia, a także powołać się na prawo zatrzymania. Jednak twierdzenia odnośnie do podstawy faktycznej wspomnianych oświadczeń, mających charakter materialnoprawny, oraz twierdzenia co do ich zło-

² Zob. H. Pietrzkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 348–351.

żenia objęte są rygorami systemu dyskrecyjnej władzy sędziego. Przykładowo pozwany może na każdym etapie postępowania zgłosić zarzut potrącenia (np. na rozprawie), natomiast okoliczności, w jakich złożył oświadczenie o potrąceniu przed wniesieniem sprawy do sądu, jako okoliczności faktyczne, sąd pominie, jeśli, zamiast w złożonej odpowiedzi na pozew, przedstawione zostały w późniejszym, a więc spóźnionym, piśmie przygotowawczym. Oznacza to, że zgłoszony zarzut potrącenia w istocie nie zostanie wykazany.

WZÓR nr 12

**PISMO ZAWIERAJĄCE ZGŁOSZENIE ZASTRZEŻENIA
DO PROTOKOŁU**

Łódź, dnia 6 czerwca 2015 r.

Do

Sądu Rejonowego Łódź-Widzew w Łodzi
V Wydział Cywilny

Sygn. akt I C 526/15
Wartość przedmiotu
sporu: 59 000 zł

Powód: Adam Kariski, reprez. przez adwokata
Ireneusza Pańczyka – Kancelaria Adwokacka
w Łodzi.

Pozwany: „Minol” spółka z ograniczoną odpo-
wiedzialnością w Łodzi.

ZASTRZEŻENIE DO PROTOKOŁU

Działając w imieniu powoda na podstawie umocowania udzielonego mi w dniu wczorajszym (pełnomocnictwo w załączeniu):

1. Zwracam uwagę Sądu na popełnione na posiedzeniu wyznaczonym na rozprawę w dniu 2 czerwca 2015 r. uchybienia następującym przepisom:
 - a) art. 259 pkt 3 k.p.c. przez dopuszczenie dowodu z zeznań Jana Kota, jako świadka, który ma zeznawać w tym charakterze na rozprawie w dniu 4 lipca 2015 r. na okoliczności dotyczące przyczyn przesunięcia terminu zawarcia umowy będącej przedmiotem sporu, mimo że jest on prezesem zarządu pozwanej Spółki i może być przesłuchany w charakterze strony, jako organ strony pozwanej,
 - b) art. 247 k.p.c. przez dopuszczenie dowodu z zeznań świadka Jacka Gutowskiego, który ma zeznawać na rozprawie w dniu 4 lipca 2015 r. przeciwko osnowie umowy przenoszącej własność spornej nieruchomości
 - c) art. 210 § 2¹ k.p.c. przez niepouczenie powoda o treści art. 162 k.p.c.
2. **Wnoszę o** uchylenie postanowienia dowodowego wydanego na rozprawie w dniu 4 lipca 2015 r., odwołanie wysłanego dla Jacka Gutowskiego wezwania na rozprawę w dniu 4 lipca 2015 r. oraz przesłuchanie na tej rozprawie Jana Kota w charakterze strony, nie zaś świadka.
3. **Wnoszę o** wpisanie zgłoszonych zastrzeżeń do protokołu rozprawy w razie ich nieuwzględnienia.

Uzasadnienie

Powód na rozprawie w dniu 2 czerwca 2015 r., występując bez zawodowego pełnomocnika, nie został – mimo ciężącego na Sądzie obowiązku wynikającego z art. 210 § 2¹ k.p.c. – pouczony o treści art. 162 k.p.c. Przyjąć zatem należy, że powód bez swojej winy nie zgłosił do protokołu rozprawy zastrzeżeń wskazanych w pkt 1 a) i b) niniejszego pisma. Uwzględnienie zgłoszonych zastrzeżeń umożliwi Sądowi właściwe przygotowanie rozprawy wyznaczonej na 4 lipca 2015 r. Z tego względu już teraz, nie zaś na najbliższym posiedzeniu, zgłaszam te zastrzeżenia, wskazując dodatkowo także na uchybienie opisane w pkt 1 c) niniejszego pisma.

Ireneusz Pańczyk
(adwokat)

Załącznik:
odpis pisma.

Uwagi:

I. Zgodnie z art. 162 k.p.c. strony mogą w toku posiedzenia, a jeżeli nie były obecne, na najbliższym posiedzeniu, zwrócić uwagę sądu na uchybienia przepisom postępowania, wnosząc o wpisanie zażalenia do protokołu. Stronie, która zastrzeżenia nie zgłosiła, nie przysługuje prawo powoływania się na takie uchybienia w dalszym toku postępowania, chyba że chodzi o przepisy postępowania, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu, albo że strona uprawdopodobni, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy. Zachowanie uprawnienia do powoływania się na uchybienia przepisom postępowania wymaga – poza dochowaniem terminu zgłoszenia zastrzeżenia – wskazania spostrzeżonego przez stronę uchybienia z wyczerpującym przytoczeniem naruszonych przepisów postępowania wraz z wnioskiem o wpisanie tak sformułowanego zastrzeżenia do protokołu. Niewpisanie zastrzeżenia do protokołu powoduje utratę podnoszonych zarzutów (por. uzasadnienie wyroku z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 237/06, Biul. SN 2006, nr 11, poz. 17). Koniecznością dopełnienia tak określonych obowiązków obciążona jest strona bez względu na to, czy występuje sama, czy też zastąpiona jest przez pełnomocnika.

II. Zgodnie z art. 210 § 2¹ k.p.c. „sąd poucza”, czyli ma obowiązek pouczyć stronę występującą w sprawie bez zawodowego pełnomocnika o treści art. 162 k.p.c., natomiast według art. 158 § 2 k.p.c., jeżeli z przebiegu posiedzenia sporządzony został protokół pisemny, to powinien on zawierać także „udzielone pouczenie”.

III. W przypadku niewpisania do protokołu zgłoszonego w trybie art. 162 k.p.c. zastrzeżenia, rzeczą strony, a zwłaszcza jej zawodowego pełnomocnika, jest zgłoszenie wniosku o sprostowanie bądź uzupełnienie protokołu rozprawy. Nieskorzystanie z tego uprawnienia procesowego powoduje, że zgłoszony później w apelacji bądź w skardze kasacyjnej zarzut dotyczący treści protokołu nie może być uznany za usprawiedliwiony (por. wyrok SN z dnia 14 września 1998 r., I PKN 322/98, OSNAPiUS 1999, nr 20, poz. 641).

IV. Mimo niezgłoszenia zastrzeżenia do protokołu o popełnionych przez sąd uchybieniach przepisom postępowania strona może powoływać się na zaszłe uchybienia procesowe w dwóch przypadkach, a mianowicie, gdy popełnione zostały uchybienia, które sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu. Będą to zatem te uchybienia, które powodują nieważność postępowania (art. 379 i 1099 k.p.c.), a także inne wskazane w art. 202 k.p.c. Drugim przypadkiem objęta jest sytuacja, gdy strona nie zgłosiła zastrzeżenia bez swojej winy. Brak winy musi być uprawdopodobniony i będzie zachodził, gdy strona nieporadna występuje w postępowaniu bez pełnomocnika. Strona zastąpiona przez pełnomocnika,

zwłaszcza profesjonalistę, uczestniczącego w posiedzeniu, na którym popełnione zostały uchybienia procesowe, praktycznie pozbawiona jest możliwości uprawdopodobnienia, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy.

V. Wobec tego, że możliwość zgłoszenia zastrzeżenia ograniczona została w czasie, tj. dla osób obecnych na posiedzeniu do chwili jego zakończenia, a dla nieobecnych – do zakończenia najbliższego posiedzenia, wydaje się, że brak winy w niezgłoszeniu zastrzeżenia zachodzi także w przypadku nieobecności spowodowanej siłą wyższą lub chorobą (rozprawa odbyła się pod nieobecność chorej strony, która nie żądała odroczenia rozprawy).

VI. Szerzej zob. H. Pietrkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 81–87, oraz H. Pietrkowski, *Czynności procesowe zawodowego pełnomocnika w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 174–182.

WZÓR nr 13

**PISMO PRZYGOTOWAWCZE W SPRAWIE ROZPOZNAWANEJ
W POSTĘPOWANIU NIEPROCESOWYM**

Łódź, dnia 5 sierpnia 2015 r.

Do Sądu Rejonowego
dla Łodzi Śródmieście w Łodzi
I Wydział Cywilny

Wnioskodawca: Andrzej Krupa – adres jak we wniosku

Uczestniczka postępowania: Stefania Krupa – adres jak we wniosku

PISMO PRZYGOTOWAWCZE UCZESTNICZKI POSTĘPOWANIA

obejmujące wniosek o przeprowadzenie dowodu

Wnoszę o:

- 1) dopuszczenie dowodu z zeznań świadka Stefana Walczaka na okoliczności czynionych przez wnioskodawcę wydatków i nakładów z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, na które przeprowadzony został dowód z zeznań świadka Jana Krychowiaka;
- 2) wezwanie świadka Stefana Walczaka na adres: 91-859 Łódź, ul. Prawdomównych 20 m. 4.

Uzasadnienie

Powołanie dowodu z zeznań Jana Krychowiaka nie jest spóźnione, nie było bowiem potrzeby zgłaszania tego dowodu w odpowiedzi na wniosek, bowiem wnioskodawca zaznaczył we wniosku o podział majątku wspólnego, że nakłady z majątku wspólnego na majątek osobisty zostały zgodnie rozliczone przez wnioskodawcę i uczestniczkę postępowania. Pomimo tego zapewnienia wnioskodawca w piśmie przygotowawczym z dnia 4 czerwca 2015 r., na którego złożenie uzyskał pozwolenie Sądu, zmienił stanowisko w tym zakresie, podnosząc, że z uzyskanych w czasie małżeństwa oszczędności poczynione zostały nakłady w kwocie 40 000 zł na nieruchomość stanowiącą majątek osobisty uczestniczki postępowania, i zażądał ich rozliczenia. W tej sytuacji zgłoszenie dowodu z zeznań świadka Jana Krychowiaka następuje we właściwym czasie w rozumieniu art. 217 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Nawet odmienna ocena w tym zakresie nie uzasadnia pominięcia tego dowodu, w świetle bowiem przepisów mających zastosowanie w sprawach o podział majątku wspólnego, nakładających na Sąd obowiązek ustalenia składu i wartości majątku podlegającego podziałowi, rygor pominięcia spóźnionego dowodu, przewidziany w art. 217 § 2 k.p.c. (stosowany odpowiednio), nie może mieć zastosowania.

Stefania Krupa

Załącznik:
odpis pisma.

Uwagi

I. Regulacje zawarte w art. 3, 6 § 2 oraz art. 207 i 217 k.p.c. mogą być wykorzystywane, zważywszy na treść art. 13 § 2 k.p.c., także w postępowaniu nieprocesowym. Według art. 217 § 1 k.p.c. strona może aż do zamknięcia rozprawy przytaczać okoliczności faktyczne i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej, zgodnie natomiast z art. 207 § 3 zdanie drugie k.p.c. w toku sprawy złożenie pism przygotowawczych następuje tylko wtedy, gdy sąd tak postanowi, chyba że pismo obejmuje wyłącznie wniosek o przeprowadzenie dowodu. Oznacza to, że na zgłoszenie w toku sprawy w piśmie procesowym wniosku dowodowego strona nie musi uzyskać zezwolenia sądu. Sąd pomija jednak twierdzenia i dowody spóźnione (art. 217 § 2 i 3 k.p.c.). Odpowiadając na pytanie: kiedy mamy do czynienia ze spóźnionymi twierdzeniami i dowodami niepowołanymi: w pozwie, odpowiedzi na pozew lub w dalszym piśmie przygotowawczym lub powołanymi w toku sprawy celu uzasadnienia swoich wniosków albo dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej, które, wbrew art. 217 § 2 k.p.c., nie zostały zgłoszone „we właściwym czasie”, należy przyjąć, że spóźnione są takie okoliczności faktyczne i dowody, które przytoczone zostały ze zwłoką (wnioskowanie *a contrario* z treści art. 6 § 2 k.p.c., stanowiącego, że wszystkie twierdzenia i dowody należy przytaczać „bez zwłoki”). Spóźnienie nastąpi więc wtedy, gdy strona, mimo że powinna była, to jednak nie powołała faktu lub dowodu w pozwie, w odpowiedzi na pozew, w sprzeciwie od wyroku zaocznego, w zarzutach od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym lub w sprzeciwie od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym. W odniesieniu do twierdzeń i dowodów przedstawianych na rozprawie w celu uzasadnienia swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej należy przyjąć, że tylko ich zgłoszenie w chwili, w której zaistniała potrzeba procesowa powołania faktu lub dowodu oznacza, że zgłoszenie nastąpiło „we właściwym czasie”, a więc „bez zwłoki”. Innymi słowy, o tym, czy strona powinna była powołać twierdzenie lub dowód już wcześniej, decyduje to, czy twierdzenie to lub dowód pozostaje w logicznym związku z uzasadnieniem jej żądania lub jej obroną przed żądaniem przeciwnika bądź z twierdzeniami lub dowodami przez nią wcześniej powołanymi.

II. Należy jednak pamiętać, że w sprawach rozpatrywanych w trybie nieprocesowym nie zawsze występuje element sporności – z reguły nie ma w nich sporu o prawo. W postępowaniu nieprocesowym zasada kontrydiktoryjności, której wyrazem jest ograniczenie roli sądu w przeprowadzeniu postępowania dowodowego, ma mniejsze znaczenie niż w procesie. W wielu przepisach ustawodawca nałożył na sąd obowiązek działania z urzędu bez względu na inicjatywę dowodową uczestników postępowania. Jako przykład można wskazać art. 45 § 1 k.r.o. oraz art. 567 § 1 k.p.c., które pozostają w ścisłym związku. Według pierwszego z tych przepisów „Każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na majątek osobisty [...]”; przepis przyznaje ponadto małżonkowi uprawnienie („może żądać”) do zwrotu wydatków i nakładów, które poczynił ze swojego majątku osobistego na majątek wspólny, natomiast drugi z wymienionych przepisów stanowi, że „[...] sąd rozstrzyga [...] o tym, jakie wydatki, nakłady i inne świadczenia z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego lub odwrotnie podlegają zwrotowi”.

Z przepisów tych wynika, że wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na majątek osobisty sąd uwzględnia bez osobnego żądania uczestników postępowania. Należy ponadto zauważyć, że

zgodnie z art. 684 k.p.c., który ma odpowiednie zastosowanie w sprawie o podział majątku wspólnego (art. 567 § 2 k.p.c.), „Skład i wartość spadku ulegającemu podziałowi ustala sąd”. Sąd zobligowany jest zatem do ustalenia składu i wartości majątku wspólnego podlegającego podziałowi, a to oznacza, że – bez względu na aktywność uczestników postępowania – musi ustalić wartość nakładów poczynionych z tego majątku na majątek osobisty. Takim obowiązkiem sąd nie jest obciążony w przypadku zgłoszenia żądania zwrotu wydatków i nakładów, które poczynione zostały z majątku osobistego na majątek wspólny. Inaczej mówiąc, w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym, jeśli sąd rozpoznaje sprawę na podstawie przepisów nakładających na sąd obowiązek działania, służącego rozstrzygnięciu sprawy, „odpowiednie” – jak stanowi art. 13 § 2 k.p.c. – stosowanie przepisów o procesie polega na tym, że przepisy nakazujące sądowi pominięcie spóźnionych twierdzeń i dowodów (art. 207 § 6 k.p.c.) oraz twierdzeń i dowodów niezgłoszonych we właściwym czasie (art. 217 § 2 w zw. z art. 6 § 2 k.p.c.) nie będą mogły mieć zastosowania. Jeśli natomiast uczestnikowi przysługuje określone roszczenie, które podlega rozstrzygnięciu na wyraźne żądanie uczestnika postępowania, nie ma przeszkód, aby w zakresie tego roszczenia sąd stosował te przepisy bez żadnych modyfikacji, a więc wprost.

III. Szerzej zob. H. Pietrkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 77–81.

Rozdział III

Pisma w postępowaniu procesowym

1. Pisma w postępowaniu przed sądem I instancji

Pozwy – wzory różne

WZÓR nr 14

POZEW O ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE

Lubliniec, dnia 7 maja 2015 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Lublińcu

Wartość przedmiotu
sporu: 12 000 zł

Powód: Albin Szafraniec, zam. w Lublińcu,
ul. Łąkowa 2, PESEL 83080211400.

Pozwany: Stefan Kałka, zam. w Lublińcu,
ul. Kwiatowa 31.

POZEW

o zapłatę 12 000 zł

Wnoszę o:

- 1) zasądzenie od pozwanego Stefana Kałki, na moją rzecz, kwoty 12 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty;

- 2) zasądzenie od pozwanego, na moją rzecz, kosztów procesu według norm przepisanych;
- 3) nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności.
Ponadto **wnoszę o:**
- 4) przeprowadzenie rozprawy także w mojej nieobecności;
- 5) wezwanie na rozprawę świadków:
 - a) Stefana Kapały, zam. w Lublińcu, ul. Dworcowa 8 m. 3,
 - b) Franciszka Chrobaka, zam. w Lublińcu, ul. Kwiatowa 6 m. 11.

Uzasadnienie

Dnia 1 grudnia 2014 r. nabyłem od pozwanego motocykl rajdowy za kwotę 12 000 zł. Już w czasie pierwszej próbnej jazdy tym motocyklem można było wyczuć charakterystyczne szarpnięcia. Pozwany, kiedy zwróciłem mu na to uwagę, zapewniał mnie, że jest to drobna usterka, którą zobowiązał się usunąć.

Dowód: świadek Stefan Kapała – adres jak wyżej.

Dnia 8 grudnia 2014 r. odebrałem motocykl, rzekomo naprawiony przez pozwanego. Jeździłem nim przez 3 dni. W następnych dniach wystąpiły ponownie wspomniane szarpnięcia, dlatego dnia 15 grudnia 2014 r. odstawiłem motocykl do warsztatu pozwanego i zażądałem zwrotu ceny kupna. Pozwany jednak nie zwrócił pieniędzy, obiecując, że uczyni to w pierwszej dekadzie stycznia 2015 r.

Dowód: świadek Franciszek Chrobak – adres jak wyżej.

Ponieważ pozwany nie zwrócił mi pieniędzy w tym terminie, wezwałem go do ich zwrotu listem poleconym dnia 20 stycznia 2015 r. Wezwanie to ponowiłem dnia 15 marca 2015 r.

Dowód: kserokopie wezwań do zapłaty z dnia 20 stycznia i 15 marca 2015 r.

Wezwania te jednak okazały się bezskuteczne. Dlatego uważam wniesienie pozwu za konieczne.

Ze względu na porę roku chciałbym możliwie szybko nabyć inny motocykl i do tego są mi potrzebne pieniądze, których pozwany nie chce mi zwrócić. Tym uzasadniam wnioski o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności.

Albin Szafraniec

Załączniki:

- 1) kserokopie listów z dnia 20 stycznia i 15 marca 2015 r.,
- 2) odpis pozwu.

Uwagi

I. Pozew o świadczenie pieniężne jest typowym przykładem powództwa o zasądzenie i w praktyce ma najczęstsze zastosowanie.

Pozew taki powinien odpowiadać ogólnym warunkom pierwszego w sprawie pisma procesowego oraz zawierać dokładnie określone żądanie i przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających je (art. 187 § 1 k.p.c.).

W sprawach o roszczenia majątkowe Kodeks postępowania cywilnego wymaga ponadto oznaczenia wartości przedmiotu sporu. W pozwie o świadczenie pieniężne wartość przedmiotu sporu wynika z żądania pozwu, oznaczenie jej zatem jest zbędne (art. 19 § 1 k.p.c.). Jednakże ze względów praktycznych przyjęło się również i tutaj oznaczenie wartości przedmiotu sporu.

W sprawach, w których powództwo nie zostało wytoczone według zasad właściwości ogólnej (art. 27–30 k.p.c.), należy uzasadnić właściwość sądu przez przytoczenie odpowiednich okoliczności faktycznych (np. wskazać umowę pisemną o poddanie sporu sądowi – art. 46 § 1 k.p.c.) bądź też w powództwie o zawarcie umowy, ustalenie jej treści, o zmianę umowy oraz o ustalenie istnienia umowy, o jej wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie, a także o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, wskazać miejsce wykonania umowy i na dowód załączyć dokument stwierdzający tę okoliczność (art. 34 k.p.c.). Pozew nieodpowiadający tym warunkom, w razie nieuzupełnienia go stosownie do wezwania przewodniczącego sądu, ulega zwrotowi (art. 130 § 2 k.p.c.). Pozew zwrócony nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego do sądu, np. przerwy przedawnienia (art. 130 § 2 k.p.c.).

Poza wymienionymi składnikami pozew może zawierać wniosek o zabezpieczenie powództwa, o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności, o przeprowadzenie rozprawy w nieobecności powoda (art. 187 § 2 k.p.c.) oraz wnioski o: wezwanie na rozprawę wskazanych przez powoda świadków i biegłych, dokonanie oględzin, polecenie pozwanemu dostarczenia na rozprawę, będącego w jego posiadaniu, a potrzebnego do przeprowadzenia dowodu, dokumentu lub przedmiotu oględzin oraz o zażądanie na rozprawę dowodów znajdujących się w sądach, w urzędach lub u osób trzecich (art. 187 § 2 k.p.c.).

Niezgłoszenie przez powoda tych wniosków może pociągnąć za sobą niekorzystne dla niego następstwa. Brak wniosku o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności uniemożliwia – gdyby opóźnienie uniemożliwiało lub znacznie utrudniało wykonanie wyroku albo narażało powoda na szkodę – nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności (art. 333 § 3 k.p.c.). Brak wniosku o rozpoznanie sprawy w nieobecności powoda może spowodować zawieszenie postępowania (art. 177 § 1 pkt 5 k.p.c.).

II. Pozew wnosi się do sądu I instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania. Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania w Polsce, pozew wnosi się do sądu I instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce pobytu, a gdy nie jest ono znane lub nie leży w Polsce, to do sądu, w którego okręgu pozwany miał ostatnie miejsce zamieszkania (art. 27 i 28 k.p.c.). Jeśli chodzi o osoby prawne, to pozew wnosi się do sądu, w którego okręgu pozwane osoby prawne lub inny podmiot niebędący osobą fizyczną mają swą siedzibę (art. 30 k.p.c.; por. art. 41 k.c. – siedziba organu zarządzającego). Powództwo przeciwko Skarbowi Państwa wytacza się według siedziby państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie (art. 29 k.p.c.). Powództwo o roszczenie majątkowe przeciwko przedsiębiorcy można wytoczyć przed sąd, w którego okręgu znajduje się zakład główny lub oddział, jeżeli roszczenie pozostaje w związku z działalnością tego zakładu lub oddziału (art. 33 k.p.c.). Pojęcie „przedsiębiorca” zostało zdefiniowane w art. 43¹ k.c. Kodeks postępowania cywilnego, jednak przewiduje wypadki, w których należy wnieść pozew do ściśle określonych sądów (właściwość wyłączna, art. 38–42 k.p.c.), oraz wypadki, w których można wnieść pozew do sądów właściwych przemienne (właściwość przemienna, art. 31–37¹ k.p.c.). Właściwość wyłączną zastrzegają również przepisy szczególne.

Ponadto strony mogą się umówić na piśmie o poddanie sporu sądowi I instancji, który nie jest miejscowo właściwy (art. 46 § 1 k.p.c.).

Wniesienie pozwu do sądu niewłaściwego powoduje przekazanie sprawy sądowi właściwemu (art. 200 § 1 k.p.c.). Nieprzestrzeganie jednak zasad właściwości sądu przez powoda przyczynia się do przewlekłości postępowania.

III. Według art. 16 k.p.c. sądy rejonowe rozpoznają wszystkie sprawy, z wyjątkiem spraw, dla których zastrzeżona jest właściwość sądów okręgowych.

Do właściwości sądów okręgowych (art. 17 k.p.c.) należą sprawy:

- 1) o prawa niemajątkowe i łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe oprócz spraw o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka, o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa oraz o rozwiązanie przysposobienia,

- 2) o ochronę praw autorskich i pokrewnych, jak również dotyczących wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych oraz o ochronę innych praw na dobrach niematerialnych,
- 3) o roszczenia wynikające z Prawa prasowego,
- 4) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa siedemdziesiąt pięć tysięcy złotych, oprócz spraw o alimenty, o naruszenie posiadania i o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami, o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym oraz spraw rozpoznawanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym,
- 5) o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni,
- 6) o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie nieistnienia uchwał organów osób prawnych lub jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną,
- 7) o zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji,
- 8) o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem.

IV. Pozew o świadczenie pieniężne podlega opłacie stosunkowej, która wynosi 5% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 100 000 zł (art. 13 u.k.s.c.).

V. Według postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1993 r. (III ARN 7/93, OSNCP 1994, nr 1, poz. 24) wpłacenie przekazem pieniężnym opłaty sądowej w urzędzie pocztowym lub w banku na konto właściwego sądu w innym banku jest równoznaczne pod względem czasowym z bezpośrednią wpłatą gotówkową opłaty do kasy tego sądu lub do banku prowadzącego rachunek bankowy sądu.

WZÓR nr 15

POZEW O WYDANIE RUCHOMOŚCI

Orzesze, dnia 15 lutego 2015 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Mikołowie

Powód: Józef Kawalec, zam. w Orzeszu,
ul. Dworcowa 38, PESEL 77010233409, reprezent.
przez adw. Henryka Matwieja – Kancelaria Ad-
wokacka w Mikołowie.

Wartość przedmiotu
sporu: 12 000 zł

Pozwany: Mikołaj Grabiec, zam. w Orzeszu,
ul. Dworcowa 47.

POZEW

o wydanie przyczepy

W imieniu powoda, którego pełnomocnictwo załączam, **wnoszę o:**

- 1) nakazanie pozwanemu Mikołajowi Grabcowi, by wydał powodowi Józefowi Kawalcowi przyczepę oznaczoną numerem fabrycznym P-3289;
- 2) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

Ponadto **wnoszę o:**

- 3) przeprowadzenie rozprawy także w nieobecności powoda;
- 4) nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności;
- 5) wezwanie świadków:
 - a) Antoniego Mierzwę, zam. w Orzeszu, ul. Mikołowska 7,
 - b) Franciszka Żmudy, zam. w Orzeszu, ul. Katowicka 39.

Uzasadnienie

Strony są ze sobą spowinowaczone. We wrześniu 2014 r. powód użył przyczepy do przewozu produktów rolnych, przy czym pozwany miał ją zwrócić najpóźniej w listopadzie 2014 r.

Dowód: świadek Antoni Mierzwa – adres jak wyżej.

Mimo upływu tego terminu pozwany przyczepę nie zwrócił. Na ponaglenia powoda pozwany nie reaguje, wyznaczając ciągle nowe daty zwrotu przyczepy.

Dowód: świadek Franciszek Żmuda – adres jak wyżej.

Pozwany nie zwrócił też przyczepy mimo pisemnego wezwania.

Dowód: odpis wezwania z dnia 5 stycznia 2015 r.

W tym stanie rzeczy pozew jest konieczny i uzasadniony.

Henryk Matwiej
(adwokat)

Załączniki:

- 1) pełnomocnictwo,
- 2) odpis pisma z dnia 5 stycznia 2015 r.,
- 3) odpis pozwu i załącznika.

Uwagi

I. Przedmiotem powództwa o zasądzenie może być także roszczenie majątkowe niepieniężne. Charakterystyczną cechą tego rodzaju powództwa jest to, że pozew – poza ogólnymi warunkami pisma procesowego i poza przesłankami pozwu – musi zawierać oznaczenie wartości przedmiotu sporu (art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.; por. uwagi do wzoru nr 14). W sprawach natomiast o roszczenie pieniężne, zgłoszone choćby w zamian innego przedmiotu, podana kwota pieniężna stanowi wartość przedmiotu sporu (art. 19 § 1 k.p.c.).

Powód, oznaczając wartość przedmiotu sporu, nie może tego czynić dowolnie. Musi bowiem liczyć się z możliwością sprawdzenia przez sąd oznaczonej wartości przedmiotu sporu (art. 25 § 1 i 2 k.p.c.).

II. Pozew w sprawie o wydanie ruchomości należy wnieść – w zależności od wartości przedmiotu sporu – do sądu rejonowego lub sądu okręgowego (por. art. 16 i 17 pkt 4 k.p.c.).

III. Od pozwu o świadczenie niepieniężne (wydanie ruchomości) pobiera się opłatę stosunkową, która wynosi 5% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 100 000 zł (art. 13 u.k.s.c.).

WZÓR nr 16

POZEW Z ŻĄDANIEM ALTERNATYWNYM

Dobrzeń Wielki, dnia 7 maja 2015 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Opolu

Powód: Henryk Kowol, zam. w Dobrzeniu Wielkim, ul. Nad Odrą 18, PESEL 79022811109, reprez. przez adwokata Wiktora Napierałę – Kancelaria Adwokacka w Opolu.

Wartość przedmiotu
sporu: 15 000 zł

Pozwana: Otylia Kośnik, zam. w Naroku, ul. Skorupki 16.

POZEW

o wydanie desek albo zapłatę kwoty 15 000 zł

Załączając pełnomocnictwo powoda, **wnoszę o:**

- 1) nakazanie pozwanej Otylii Kośnik, aby wydała powodowi Henrykowi Kowolowi 6 m³ tarcicy sosnowej albo zapłaciła kwotę 15 000 zł;
- 2) zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

Wnoszę też o:

- 3) przeprowadzenie rozprawy także w nieobecności powoda;
- 4) wezwanie na rozprawę świadków:
 - a) Huberta Gbura, zam. w Dobrzeniu Wielkim, ul. Nad Odrą 20,
 - b) Marii Lazar, zam. w Dobrzeniu Wielkim, ul. Opolska 3.

Uzasadnienie

Pozwana, budując dom, zwróciła się do powoda wiosną 2014 r. o użyczenie jej tarcicy, którą Henryk Kowol miał pod zadaszeniem na podwórzu. Otylia Kośnik zobowiązała się zwrócić powodowi jesienią tego roku tę samą liczbę desek albo zapłacić równowartość tarcicy.

Dowód: świadkowie Hubert Gbur i Maria Lazar – adresy jak wyżej.

Pozwana, mimo wielokrotnych upomnień ze strony powoda, nie zwróciła mu dotychczas tarcicy ani też nie zapłaciła jej równowartości. Ostatnio powód wezwał

pozwaną listem poleconym do zwrotu tarcicy lub do zapłaty kwoty 15 000 zł, stanowiącej równowartość tej tarcicy.

Dowód: odpis listu z dnia 3 kwietnia 2015 r.

Pozwana na list ten nie zareagowała. Wniesienie pozwu zatem stało się konieczne.

Wiktor Napierała
(adwokat)

Załączniki:

- 1) pełnomocnictwo,
- 2) odpis listu z dnia 3 kwietnia 2015 r.,
- 3) odpis pozwu.

Uwagi

I. Pozew o wydanie rzeczy ruchomej z żądaniem alternatywnym zasądzenia równowartości rzeczy jest typowym przykładem powództwa o zasądzenie świadczenia.

Pozew taki powinien odpowiadać ogólnym warunkom pierwszego w sprawie pisma procesowego oraz zawierać dokładnie określone żądanie i przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie pozwu (uzasadnienie) – art. 187 § 1 k.p.c.

W sprawach o roszczenia majątkowe Kodeks postępowania cywilnego wymaga ponadto oznaczenia wartości przedmiotu sporu. W pozwie o świadczenie pieniężne wartość przedmiotu sporu wynika z żądania pozwu, oznaczenie jej zatem jest zbędne (art. 19 § 1 k.p.c.). Jednakże ze względów praktycznych przyjęło się również i tutaj oznaczenie wartości przedmiotu sporu.

W sprawach, w których powództwo nie zostało wytoczone według zasad właściwości ogólnej (art. 27–30 k.p.c.), należy uzasadnić właściwość sądu przez przytoczenie odpowiednich okoliczności faktycznych (np. wskazać umowę pisemną o poddanie sporu sądowi – art. 46 § 1 k.p.c.) bądź też w powództwie o zawarcie umowy, ustalenie jej treści, o zmianę umowy oraz o ustalenie istnienia umowy, o jej wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie albo o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy wskazać miejsce wykonania umowy i na dowód załączyć dokument stwierdzający tę okoliczność (art. 34 k.p.c.).

Pozew nieodpowiadający tym warunkom, w razie nieuzupełnienia go stosownie do wezwania przewodniczącego sądu, ulega zwrotowi (art. 130 § 2 k.p.c.). Należy zauważyć, że pozew zwrócony nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma procesowego do sądu, np. przerwy przedawnienia (art. 130 § 2 k.p.c.).

Poza wymienionymi składnikami pozew może zawierać wniosek o zabezpieczenie powództwa, o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności, o przeprowadzenie rozprawy w nieobecności powoda (art. 187 § 2 k.p.c.) oraz wnioski o wezwanie na rozprawę świadków i biegłych, o dokonanie oględzin, o polecenie pozwanemu dostarczenia na rozprawę będącego w jego posiadaniu, a potrzebnego do przeprowadzenia dowodu, dokumentu lub przedmiotu oględzin oraz o zażądanie na rozprawę dowodów znajdujących się w sądach, w urzędach lub u osób trzecich (art. 187 § 2 k.p.c.).

Niezgłoszenie przez powoda tych wniosków może pociągnąć za sobą niekorzystne dla niego następstwa. Brak wniosku o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności uniemożliwia – w razie gdyby opóźnienie uniemożliwiało lub znacznie utrudniało wykonanie wyroku albo narażało powoda na szkodę – nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności (art. 333 § 3 k.p.c.). Brak wniosku o rozpoznanie sprawy w nieobecności powoda może spowodować zawieszenie postępowania (art. 177 § 1 pkt 5 k.p.c.).

II. Żądanie pozwu może być sformułowane alternatywnie, gdy zachodzi wypadek zobowiązania przemiennego, przy którym prawo wyboru świadczenia przysługuje dłużnikowi, a wierzyciel w razie niedokonania wyboru przez dłużnika nie skorzysta z uprawnienia dokonania wyboru. W braku wyraż-

niejszego postanowienia umownego co do tego, która ze stron jest uprawniona do wyboru świadczenia, uprawniony do tego jest dłużnik (art. 365 k.c.). Jeżeli zaś wybór świadczenia został wyraźnie zastrzeżony wierzycielowi, powinien on dokonać wyboru jeszcze przed wniesieniem pozwu, a w pozwie żądać już jednego tylko świadczenia.

Od wypadków zobowiązania przemiennego należy odróżnić wypadki, gdy po stronie dłużnika istnieje uprawnienie do zwolnienia się od świadczenia przez spełnienie innego świadczenia (*facultas alternativa*). Uprawnienie takie może wynikać z przepisów ustawy albo też może być przyznane dłużnikowi przez wierzyciela dzięki odpowiedniemu sformułowaniu przez niego pozwu. W takich jednak wypadkach sformułowanie żądania pozwu będzie inne niż przy żądaniu alternatywnym we właściwym tego słowa znaczeniu, a mianowicie będzie ono brzmiało tak: „Wnoszę o nakazanie pozwanemu, aby wydał (...), przy czym pozwany może zwolnić się od obowiązku spełnienia tego świadczenia przez zapłatę kwoty (...) zł”. W tym wypadku egzekucja, wszczęta na podstawie wyroku uwzględniającego takie powództwo, może dotyczyć wyłącznie spełnienia świadczenia, a nie zapłaty podanej kwoty albo spełnienia innego świadczenia zastępczego. Natomiast jeżeli chodzi o wykonanie wyroku zasądającego świadczenie alternatywne, wierzyciel może zgłosić wniosek o wyznaczenie przez komornika dłużnikowi odpowiedniego terminu do dokonania wyboru.

Od żądań alternatywnych należy odróżnić wypadki zgłoszenia w pozwie roszczenia ewentualnego (por. wzór nr 17).

III. Pozew wnosi się do sądu I instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania. Jeżeli pozwany nie ma miejsca zamieszkania w Polsce, pozew wnosi się do sądu I instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce pobytu, a gdy nie jest ono znane lub nie leży w Polsce, to do sądu, w którego okręgu pozwany miał ostatnie miejsce zamieszkania (art. 27 i 28 k.p.c.). Jeśli chodzi o osoby prawne, to pozew wnosi się do sądu, w którego okręgu pozwane osoby prawne lub inny podmiot niebędący osobą fizyczną mają swą siedzibę (art. 30 k.p.c.; por. art. 41 k.c. – siedziba organu zarządzającego). Powództwo przeciwko Skarbowi Państwa wytacza się według siedziby państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie (art. 29 k.p.c.). Kodeks postępowania cywilnego przewiduje wypadki, w których należy wnieść pozew do ściśle określonych sądów (właściwość wyłączna, art. 38–42 k.p.c.), oraz wypadki, w których można wnieść pozew do sądów właściwych przemiennie (właściwość przemienna, art. 31–37¹ k.p.c.). Właściwość wyłączną zastrzegają również przepisy szczególne.

Ponadto strony mogą umówić się na piśmie o poddanie sporu sądowi I instancji, który nie jest miejscowo właściwy (art. 46 § 1 k.p.c.).

Wniesienie pozwu do sądu niewłaściwego powoduje przekazanie sprawy sądowi właściwemu (art. 200 § 1 k.p.c.). Nieprzestrzeganie jednak zasad właściwości sądu przez powoda przyczynia się do przewlekłości postępowania.

IV. Pozew o wydanie rzeczy ruchomej z żądaniem alternatywnym zasądzenia równowartości rzeczy należy wnieść – w zależności od wartości przedmiotu sporu – do sądu rejonowego lub do sądu okręgowego (art. 16 i 17 k.p.c.).

V. Zgodnie z art. 10 u.k.s.c. opłatę za pozew należy uiścić przy wniesieniu pozwu do sądu. Jeżeli pozew nie zostanie opłacony, przewodniczący wezwie stronę, pod rygorem zwrócenia pozwu, do opłacenia go w terminie tygodniowym (art. 130 § 1 k.p.c.). Pozew wniesiony przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego, który nie zostanie należycie opłacony, przewodniczący zwróci bez wezwania o uiszczenie opłaty, jeżeli pozew będzie podlegał opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu sporu. W terminie tygodniowym od dnia doręczenia zarządzenia o zwrocie pozwu z powodu nieopłacenia strona będzie mogła uiścić brakującą opłatę. Jeżeli opłata zostanie wniesiona we właściwej wysokości, pozew wywoła skutek od daty pierwotnego wniesienia. Skutek taki nie nastąpi w razie kolejnego zwrotu pozwu z tej samej przyczyny (art. 130² § 1 i 2 k.p.c.).

VI. Jeżeli chodzi o określenie wartości przedmiotu sporu, należy zwrócić uwagę na art. 19 § 1 k.p.c., w myśl którego w sprawach o roszczenie pieniężne, zgłoszone choćby w zamian innego przedmiotu, podana kwota pieniężna stanowi wartość przedmiotu sporu. W tym wypadku opłata zostanie obliczona od kwoty pieniężnej podanej w żądaniu pozwu.

WZÓR nr 17

POZEW Z ŻĄDANIEM EWENTUALNYM

Zielona Góra, dnia 3 października 2015 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Zielonej Górze

Wartość przedmiotu
sporu: 12 000 zł

Powód: Franciszek Gwiżdż, zam. w Zielonej Górze, ul. Lubuska 35, PESEL 69021211806, reprez. przez adwokata Reginę Piechocką – kancelaria Adwokacka w Zielonej Górze.

Pozwany: Zenon Michalski, zam. w Zielonej Górze, ul. Bratków 67.

POZEW

o wykonanie robót budowlanych, ewentualnie o zapłatę kwoty 12 000 zł

W imieniu powoda, którego pełnomocnictwo składam, **wnoszę o:**

- 1) nakazanie pozwanemu Zenonowi Michalskiemu, by wykonał prace tynkarskie w domu powoda położonym w Zielonej Górze przy ul. Lubuskiej 35, ewentualnie – na wypadek nieuwzględnienia tego żądania – zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 12 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu;
- 2) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

Ponadto **wnoszę o:**

- 3) przeprowadzenie rozprawy także w nieobecności powoda;
- 4) wezwanie na rozprawę świadków:
 - a) Jana Zielińskiego, zam. w Zbąszyniu, ul. Dębowa 34,
 - b) Ernesta Poloczka, zam. w Zielonej Górze, ul. Wrocławska 78 m. 3.

Uzasadnienie

W dniu 15 września 2014 r. powód zawarł z pozwanym umowę, na podstawie której pozwany zobowiązał się wykonać naprawę elewacji budynku mieszkalnego powoda w Zielonej Górze, przy ul. Lubuskiej 35. Na poczet należności pozwanego, którą strony orientacyjnie określiły na kwotę 15 000 zł, powód wręczył pozwanemu

kwotę 12 000 zł. Resztę należności pozwany – zgodnie z umową – miał otrzymać po zakończeniu prac.

Dowód: umowa pisemna z dnia 15 września 2014 r. i przesłuchanie stron.

Pozwany dotychczas nie przystąpił do wykonania umówionego dzieła. Niemożność rozpoczęcia prac tłumaczy nieodpowiednimi warunkami atmosferycznymi. Wiadomo mi, że pozwany wykonuje inne prace budowlane, co podważa twierdzenie pozwanego o nieodpowiedniej pogodzie.

Dowód: zeznania wymienionych świadków.

Ponieważ nie zachodzi niemożność wykonania świadczenia, powód żąda przede wszystkim spełnienia zobowiązania zgodnie z umową. Na wypadek, gdyby żądanie to nie zostało przez Sąd uwzględnione, powód domaga się zwrotu wpłaconej pozwanemu kwoty 12 000 zł, pozwany bowiem nie poniósł w związku z zamówionymi robotami żadnych wydatków.

Uzasadnia to w pełni żądanie pozwu.

Regina Piechocka
(adwokat)

Załączniki:

- 1) pełnomocnictwo,
- 2) umowa z dnia 15 września 2014 r.,
- 3) odpisy pozwu i załącznika.

Uwagi

I. Żądanie ewentualne jest to żądanie zgłoszone w pozwie na wypadek nieuwzględnienia przez sąd żądania postawionego na pierwszym miejscu. Sformułowanie takiego żądania pozwu jest inne niż w wypadku żądania alternatywnego (por. wzór nr 16). Sąd bowiem orzeknie o żądaniu ewentualnym tylko wówczas, gdy oddali żądanie zgłoszone w pozwie na pierwszym miejscu. Jeżeli zaś sąd uwzględni żądanie pierwsze, to wówczas nie rozstrzygnie już o żądaniu ewentualnym.

II. Zgłoszenie żądania ewentualnego stanowi szczególny wypadek kumulacji roszczeń w procesie, czyli dochodzenia w jednym pozwie kilku roszczeń w stosunku do tego samego pozwanego, wobec czego sąd powinien być właściwy zarówno dla jednego, jak i dla drugiego roszczenia. Ponieważ jednak sąd nie rozstrzyga jednocześnie o obu roszczeniach, to nie sumuje się ich wartości. Do oznaczenia wartości przedmiotu sporu należy przyjąć wartość tego żądania, które w danym wypadku jest wyższe.

III. Od powództwa pobiera się opłatę stosunkową, która wynosi 5% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 100 000 zł (art. 13 u.k.s.c.).

IV. Zobacz też uwagi do wzoru nr 14.

WZÓR nr 18

POZEW WZAJEMNY

Błonie, dnia 3 października 2015 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Grodzisku Mazowieckim

Sygn. akt C 1354/15
Wartość przedmiotu sporu
z powództwa wzajemnego:
19 000 zł

Powód (pozwany wzajemny): Henryk Kuś,
PESEL 70112211806.
Pozwany (powód wzajemny): Jarosław Brzdą-
kalik.

POZEW WZAJEMNY

Wnoszę o:

- 1) zasądzenie od powoda (pozwanego wzajemnego) Henryka Kusia na rzecz po-
zwanego (powoda wzajemnego) Jarosława Brzdąkalika kwoty 19 000 zł z odset-
kami od dnia wniesienia pozwu wzajemnego;
- 2) zasądzenie od Henryka Kusia na rzecz Jarosława Brzdąkalika kosztów procesu
według norm przepisanych.

Ponadto **wnoszę o:**

- 3) przeprowadzenie rozprawy także w nieobecności powoda wzajemnego;
- 4) wezwanie na rozprawę świadka Józefa Mizernego, zam. w Grodzisku Mazowiec-
kim, ul. Kwiatowa 13.

Uzasadnienie

Powód z pozwu głównego – Henryk Kuś – wystąpił do Sądu Rejonowego w Gro-
dzisku Mazowieckim przeciwko pozwanemu Jarosławowi Brzdąkalikowi z powódz-
twem o zapłatę kwoty 11 000 zł za dostarczony materiał budowlany. Sprawa ta zo-
stała oznaczona sygn. akt C 1354/10. Rozprawa (pierwsza) została wyznaczona na
dzień 8 października 2015 r.

Powód Henryk Kuś jednak ma wobec mnie, powoda wzajemnego, zobowiązanie
z tytułu nieuiszczonej należności za nabytą w 2014 r. pompę głębinową. Jej cenę
umówiliśmy na 30 000 zł.

Dowód: pokwitowanie z dnia 2 czerwca 2014 r., świadek Józef Mizerny – adres
jak wyżej, przesłuchanie stron.

Roszczenie to przedstawiam do potrącenia z roszczeniem powoda Henryka Kusia i wnoszę o zasądzenie na moją rzecz różnicy w kwocie 19 000 zł.

Jarosław Brzdąkalik

Załączniki:

- 1) pokwitowanie z dnia 2 czerwca 2014 r.,
- 2) odpisy pozwu i załącznika.

Uwagi

I. Jeżeli pozwany ma do powoda roszczenie wzajemne, które pozostaje w związku z roszczeniem powoda lub nadaje się do potrącenia, może on wnieść powództwo wzajemne (art. 204 § 1 k.p.c.). Roszczenie wzajemne przeciwstawione przez pozwanego roszczeniu głównemu musi jednak odpowiadać jednemu z tych dwóch warunków. Roszczenie wzajemne pozostaje w związku z roszczeniem głównym wtedy, gdy dotyczy tego samego przedmiotu lub gdy okoliczności faktyczne uzasadniające oba roszczenia są im wspólne. Natomiast roszczenie nadaje się do potrącenia, jeżeli przedmiotem roszczenia wzajemnego i głównego są sumy pieniężne albo rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a oba roszczenia są wymagalne i zaskarżalne (art. 498 § 1 k.c.). Wbrew woli wierzyciela (powoda) nie mogą być umorzone przez potrącenie ze strony dłużnika (pozwanego):

- 1) wierzytelności nieulegające zajęciu,
- 2) wierzytelności o dostarczenie środków utrzymania,
- 3) wierzytelności wynikające z czynów niedozwolonych,
- 4) wierzytelności, co do których potrącenie jest wyłączone przez przepisy szczególne.

Co do innych warunków potrącenia – por. art. 499–504 k.c.

Niezależnie od dopuszczalności pozwu wzajemnego pozwany może podnieść w procesie zarzut potrącenia jako zarzut merytoryczny. Wniesienie pozwu wzajemnego jest celowe zwłaszcza wówczas, gdy roszczenie wzajemne pozwanego przewyższa roszczenie powoda, a więc w celu uzyskania tytułu egzekucyjnego przeciwko powodowi do wyegzekwowania tej nadwyżki.

II. W sprawie o rozwód lub separację powództwo wzajemne jest niedopuszczalne. Strona pozwana w sprawie o rozwód jednak może również żądać rozwodu albo separacji. Strona pozwana w sprawie o separację może również żądać separacji albo rozwodu (art. 439 k.p.c.). Niedopuszczalne jest także powództwo wzajemne w zarzutach przeciwko nakazowi zapłaty w postępowaniu nakazowym (art. 493 § 4 k.p.c.).

III. Pozew wzajemny powinien odpowiadać warunkom zwykłego pozwu (art. 204 § 3 k.p.c.). Pozwanego wnoszącego pozew wzajemny można oznaczyć jako powoda wzajemnego, a powoda, przeciwko któremu wniesiono pozew wzajemny, jako pozwanego wzajemnego.

Osoba powoda wzajemnego musi być identyczna z osobą pozwanego, a osoba pozwanego wzajemnego z osobą powoda z powództwa głównego.

IV. Pozew wzajemny należy wnieść do sądu, przed którym toczy się sprawa z pozwu głównego. Zgodnie z art. 204 k.p.c. powództwo wzajemne można wytoczyć w odpowiedzi na pozew bądź w oddzielnym piśmie, nie później jednak niż na pierwszej rozprawie, albo w sprzecznie od wyroku zaocznego. Powództwo wzajemne może zostać również wytoczone z chwilą doręczenia pozwanemu pozwu (art. 192 pkt 2 k.p.c.). Przez pierwszą rozprawę w rozumieniu art. 204 § 1 zdanie drugie k.p.c. należy rozumieć pierwszą rozprawę przed sądem rzeczowo i miejscowo właściwym. Jeżeli więc powództwo zostało wytoczone przed sądem niewłaściwym, który wyznaczył rozprawę (choć mógł przekazać sprawę sądowi właściwemu na posiedzeniu niejawnym zgodnie z art. 200 § 1 zdanie drugie k.p.c.), ograniczając się do przekazania sprawy sądowi właściwemu, wniesienie pozwu wzajemnego na pierwszej rozprawie przed sądem właściwym czyni zadość wymaganiom art. 204 § 1 k.p.c.

Jeżeli sąd stwierdzi brak przesłanek dopuszczalności powództwa wzajemnego, postąpi z pozwem wzajemnym jak w wypadku pozwu zwykłego. Z reguły będzie to prowadzić do konieczności potrą-

towania pozwu, który na skutek braku przesłanek z art. 204 k.p.c. nie może być uznany za wzajemny, jako pozwu zwykłego, a więc do wyłączenia go z akt sprawy i nadania biegu w celu rozpoznania go w odrębnym procesie (por. postanowienie SN z dnia 21 lutego 1973 r., ICZ 173/72, OSPiKA 1974, z. 11, poz. 229).

V. Od pozwu wzajemnego pobiera się opłatę stosunkową, która wynosi 5% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 100 000 zł (art. 3 ust. 1 i 2 pkt 1 oraz art. 13 u.k.s.c.). Por. uwagi w pkt V–VI do wzoru nr 16.

VI. Zobacz też uwagi do wzoru nr 14.

WZÓR nr 19

POZEW INTERWENCYJNY (INTERWENCJA GŁÓWNA)

Opole, dnia 10 marca 2015 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Opolu

Powód: Ryszard Murdza, zam. w Dobrzeniu Wielkim, ul. Strzelców Bytomskich 49, PESEL 76041049803.

Sygn. akt I C 345/15
Wartość przedmiotu
sporu: 20 000 zł

Pozwani: 1) Edward Kaczmarek, zam. w Opolu, ul. Namysłowska 16 m. 4, 2) Alojzy Strużyński, zam. w Czarnowasach, ul. Cmentarna 14.

POZEW

o wydanie ruchomości (interwencja główna) w sprawie pozwanego Edwarda Kaczmareka przeciwko Alojzemu Strużyńskiemu

Wnoszę o:

- 1) nakazanie pozwanemu – Alojzemu Strużyńskiemu, aby wydał powodowi, Ryszardowi Murdze, samochód osobowy marki Opel, wyprodukowany w 2010 r., nr podwozia 325645, nr silnika 432576;
- 2) zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

Ponadto **wnoszę o:**

- 3) przeprowadzenie rozprawy także w nieobecności powoda;
- 4) wezwanie na rozprawę świadków:
 - a) Albina Skoczka, zam. w Dobrzeniu Wielkim, ul. Kościelna 3,
 - b) Krzysztofa Ciocha, zam. w Czarnowasach, ul. Cmentarna 37.

Uzasadnienie

Przed Sądem Rejonowym w Opolu toczy się spór między pozwanymi o wydanie samochodu osobowego marki Opel (wyżej opisanego).

Dowód: akta sygn. I C 345/15.

Samochód ten jest własnością powoda, który przywiózł go w grudniu 2014 r. z Niemiec i oddał Alojzemu Strużyńskiemu do lakierowania.

Dowód: świadkowie – Albin Skoczek i Krzysztof Cioch (adresy jak wyżej).

Według informacji powoda, pozwany Alojzy Strużyński wykorzystał to i sprzedał ten samochód pozwanemu Edwardowi Kaczmarowskiemu, lecz dotychczas mu go nie wydał. Dlatego też Edward Kaczmarowski domaga się od Alojzego Strużyńskiego wydania mu samochodu.

Dowód: zeznania świadków (jak wyżej).

Powód wezwał pozwanego Alojzego Strużyńskiego do wydania samochodu, lecz ten powoływał się na to, że samochód stanowi własność pozwanego Edwarda Kaczmarowskiego.

Dowód: wezwanie powoda z dnia 15 lutego 2015 r. i odpowiedź pozwanego Alojzego Strużyńskiego z dnia 26 lutego 2015 r.

Pozwany Edward Kaczmarowski na wezwanie powoda nie odpowiedział.

Dowód: wezwanie powoda z dnia 15 lutego 2015 r.

W tej sytuacji interwencja główna w sprawie niniejszej jest konieczna.

Ryszard Murdza

Załączniki:

- 1) odpisy pism z dnia 15 lutego 2015 r. i z dnia 26 lutego 2015 r.,
- 2) 2 odpisy pozwu i załączników.

Uwagi

I. Powództwo o rzecz lub prawo, o które toczy się sprawa między innymi osobami, nazywa się interwencją główną. Powództwo takie można wytoczyć aż do zamknięcia rozprawy w I instancji przed sądem, w którym toczy się sprawa główna (art. 75 k.p.c.).

Pozew taki nie różni się niczym od pozwu zwykłego i powinien odpowiadać ogólnym warunkom pierwszego pisma procesowego w sprawie oraz pozwu (art. 126 i 187 k.p.c.). Pozwanymi są strony, między którymi toczy się proces o rzecz lub prawo. Pozwanych nie łączy żaden rodzaj współuczestnictwa, o którym mowa w art. 72 k.p.c. (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 24 września 1999 r., I CKN 1436/98, OSNC 2000, nr 4, poz. 66).

II. Wniesienie interwencji głównej może spowodować:

- zawieszenie postępowania, które się toczy (art. 177 § 1 pkt 2 k.p.c.),
- połączenie obu spraw do łącznego rozpoznania (art. 219 k.p.c.),
- rozpatrywanie obu spraw oddzielnie, co nie byłoby pożądane z punktu widzenia ekonomii procesowej.

III. Interwencja główna podlega tym samym opłatom co zwykłe pozwy. Od interwencji głównej będzie pobierana cała opłata (art. 3 ust. 1 i 2 pkt 6 oraz art. 18 u.k.s.c.). Por. uwagi w pkt V–VI do wzoru nr 16.

WZÓR nr 20

POZEW O OPUBLIKOWANIE SPROSTOWANIA

Włocławek, dnia 21 marca 2016 r.

Do
Sądu Okręgowego
Wydział Cywilny
we Włocławku

Powód: Albin Dumała, zam. Radków 185, PESEL 72081655003, reprez. przez adwokata Jana Chudziaka – Kancelaria Adwokacka we Włocławku, ul. Rynek 15.

Pozwany: Aleksy Kulig – Redaktor Naczelny dziennika „Nowe Cząsy”, Włocławek, ul. Izbička 35.

POZEW

o opublikowanie sprostowania

W imieniu powoda, którego pełnomocnictwo załączam, **wnoszę o:**

1) zobowiązanie pozwanego Aleksego Kuliga, Redaktora Naczelnego dziennika „Nowe Cząsy”, do bezpłatnego opublikowania w tym dzienniku sprostowania następującej treści:

„Nawiązując do materiału prasowego pt. *Skutki i przyczyny tragedii na drogach publicznych*, opublikowanego w dzienniku «Nowe Cząsy» z dnia 29 grudnia 2015 r. (nr 310), informuję, że wymieniony w tym tekście Albin Dumała, kierujący samochodem osobowym Ford Focus, nr rej. WL 18591, nie był pod wpływem alkoholu, a stan techniczny wymienionego samochodu nie stwarzał zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego”;

2) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

Ponadto **wnoszę o:**

3) przeprowadzenie dowodu z akt sprawy Prokuratury Rejonowej we Włocławku, sygn. akt II Ds. 492/15.

Uzasadnienie

Powód Albin Dumała był dnia 20 grudnia 2015 r. uczestnikiem wypadku drogowego we wsi Kowal. Przyczyny i następstwa tego wypadku stanowią przedmiot postępowania karnego przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową we Włocławku.

Dowód: akta sprawy sygn. II Ds 492/15.

Wypadek ten oraz inne kolizje drogowe, jakie miały miejsce na terenie woj. kujawsko-pomorskiego w okresie 10–20 grudnia 2015 r., posłużyły redakcji „Nowych Czasów” do szerokiego przedstawienia problematyki bezpieczeństwa ruchu na drogach publicznych.

Dowód: egzemplarz dziennika.

Powód nie kwestionuje wykazanego w publikacji wpływu alkoholu na wypadki drogowe. Ten czynnik oraz stan techniczny pojazdów potęgują tragiczne skutki wypadków. Powód kwestionuje sposób przedstawienia opinii publicznej tej problematyki. Pozbawia bowiem on czytelnika możliwości rozróżnienia wypowiedzi i oceny pochodzących od autora publikacji od bezspornych faktów. Jest bowiem bezsporne, że powód w chwili wypadku nie znajdował się pod wpływem alkoholu.

Dowód: wyniki badania krwi w aktach sprawy sygn. II Ds 492/15.

Samochód powoda został bezpośrednio po wypadku poddany badaniu przez biegłego, mgr inż. Romualda Pasikowskiego, który stwierdził, że układy i zespoły pojazdu (układy: jezdny, kierowniczy i hamulcowy) były sprawne.

Dowód: opinia biegłego Romualda Pasikowskiego.

Powód zwrócił się do pozwanego w określonym przez prawo prasowe terminie i w sposób tam przewidziany o opublikowanie stosownego sprostowania, jednakże spotkał się z odmową.

Dowód: pismo redakcji „Nowych Czasów” z dnia 18 lutego 2015 r.

Powołanych w tym piśmie przyczyn odmowy powód nie może uznać. Nie negując społecznej doniosłości problematyki, będącej przedmiotem publikacji, powód powtórnie podnosi, że sposób przedstawienia tego zagadnienia pomija bezsporne fakty będące przedmiotem sprostowania. W rezultacie tego negatywne oceny i sformułowania odnoszące się do innych osób mogą być przez czytelnika przypisane powodowi. Na podstawie bowiem ujawnionych faktów odnoszących się do innych osób kierujących pojazdami lub uczestniczących w wypadkach zostały sformułowane ogólne oceny i wnioski. Obejmują one także powoda jako uczestnika wypadku drogowego, chociaż po stronie powoda nie istniały żadne okoliczności, które miałyby ujemny wpływ na przyczyny i przebieg wypadku drogowego.

W tym stanie rzeczy żądanie pozwu jest uzasadnione.

Jan Chudzik
(adwokat)

Załączniki:

- 1) pełnomocnictwo z odpisem,
- 2) egzemplarz dziennika „Nowe Czasy” z dnia 29 grudnia 2015 r., nr 310,
- 3) opinia biegłego Romualda Pasikowskiego,
- 4) pismo redakcji z dnia 18 lutego 2015 r.,
- 5) odpis pozwu i załączników,
- 6) dowód uiszczenia opłaty.

Uwagi

I. Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.) powierza sądom rozstrzyganie sporów wynikających na tle realizacji zasady wolności prasy oraz zabezpieczenia interesów oraz praw osób fizycznych i prawnych. Stanowiła ona przedmiot licznych wypowiedzi, których lektura wymaga uwzględnienia zmian wprowadzonych ustawą nowelizacyjną z dnia 14 września 2012 r. o zmianie ustawy – Prawo prasowe (Dz. U. z 2012 r. poz. 1136)¹. W świetle powyższego uregulowania, jedynym środkiem ochrony pozwalającym na uniknięcie procesów sądowych przez niezwłoczne i odnośzące się – jak stanowi art. 31a ust. 1 ustawy – do faktów jest sprostowanie nieścisłej lub nieprawdziwej wiadomości zawartej w materiale prasowym. Jest to – jak wskazano w uzasadnieniu projektu powołanej ustawy nowelizacyjnej – istota projektowanej zmiany. Nowela przesądza, że jedyną formą reakcji na publikację prasową ma być sprostowanie. Natomiast dochodzenie ochrony dóbr osobistych, zagrożonych (naruszonych) w wyniku oceniającej publikacji prasowej, będzie możliwe wyłącznie w procesie cywilnym (art. 38 ust. 1 Prawa prasowego w zw. z art. 24 i art. 448 k.c.).

II. Reakcja uprawnionego podmiotu na treść wypowiedzi zawartej w materiale prasowym powinna spełniać wymagania przewidziane w art. 31a ustawy Prawo prasowe. Bezpłatne i rzeczowe sprostowanie powinno odnosić się do nieścisłych faktów lub nieprawdziwej wiadomości.

Zarówno niespełnienie wymagania w zakresie prawidłowego określenia przedmiotu sprostowania, jak i pozostałe uchybienia określone w art. 33 ust. 1 ustawy obligują do odmowy opublikowania sprostowania. Odpowiadająca wymogom ustawowym treść sprostowania stanowi wypowiedź przedstawiającą w sposób prawidłowy (ściśły) przebieg określonych stanów lub zdarzeń dotyczących teraźniejszości lub przeszłości. Uprawniony podmiot zmierza do przedstawienia – w tej drodze – opinii publicznej własnego poglądu w odniesieniu do zakwestionowanej wiadomości opartej – według posiadanej przez niego wiedzy – na faktach nieprawdziwych lub nieścisłych. Pojęcie nieścisłości należy rozumieć szeroko².

III. Niezależnie od przyjętej przyczyny odmowy opublikowania sprostowania (art. 33) redaktor naczelny niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od otrzymania sprostowania, przekazuje wnioskodawcy pisemne zawiadomienie o odmowie i jej przyczynach. Sprostowanie – w formie pisemnej – powinno być nadane w placówce pocztowej operatora pocztowego lub złożone w siedzibie odpowiedniej redakcji w terminie nie dłuższym niż 21 dni, licząc od dnia opublikowania materiału prasowego. W przypadku nadesłania poprawionego sprostowania termin ten biegnie od chwili doręczenia wnioskodawcy zawiadomienia o odmowie i jej przyczynach. Termin do wniesienia sprostowania (art. 31a ust. 3)

¹ L. Garlicki, *Wolność wypowiedzi dziennikarza – przywileje i odpowiedzialność*, EPS 2010, nr 1, s. 12 i n.; I.C. Kamiński, *Swoboda wypowiedzi w orzecznictwie ETPCz w 2009*, EPS 2011, s. 33–34; W. Sokolewicz, *Prasa i Konstytucja*, Warszawa 2011, s. 203 i n. oraz powołana tam obszerna literatura przedmiotu i orzecznictwo. Przysługiwanie osobie zainteresowanej uprawnienia do żądania opublikowania sprostowania lub odpowiedzi nie zwalnia dziennikarza od obowiązku weryfikacji informacji przez zwrócenie się do osoby zainteresowanej o zajęcie co do niej stanowiska (wyrok SN z dnia 24 stycznia 2008 r., I CSK 338/07, LEX nr 342369). W uchwale z dnia 18 lutego 2005 r. (III CZP 53/04, OSNC 2005, nr 7–8, poz. 114) SN stwierdził, że wykazanie przez dziennikarza, że przy zbieraniu i opracowywaniu materiałów prasowych działał w obronie społecznie uzasadnionego interesu oraz wypełnił obowiązek zachowania szczególnej staranności i rzetelności, uchyla bezprawność działania dziennikarza. Jeżeli zarzut okaże się nieprawdziwy, dziennikarz zobowiązany jest do jego odwołania. J. Sieńczyło-Chlabicz, A. Nowikowska, *Obowiązek szczególnej staranności w świetle ustawy – Prawo prasowe*, PUG 2009, nr 3, s. 21–32. Wolność prasy – jak stwierdził SN w postanowieniu z dnia 12 listopada 2003 r. (V KK 52/03, OSP 2005, nr 2, poz. 25 z glosą I. Hoca) – jest jedną z wolności politycznych, które w praktyce mogą doznawać ograniczeń ze względu na konieczność zapewnienia wolności jednostki. Wolność prasy nie ma i nie może mieć charakteru absolutnego, nie może mieć postaci nieskrępowanej niczym swobody działania, a tym bardziej nie sposób jej traktować jako samoistnego źródła wartości. Nie może być chroniona bez względu na zawartą treść wypowiedzi, jej formę lub też okoliczności, w których to nastąpiło. Biernie legitymowany jest redaktor naczelny (uchwała SN z dnia 17 września 2008 r., III CZP 79/08, OSNC 2009, nr 5, poz. 69). Do odpowiedzialności za naruszenie prawa spowodowane opublikowaniem materiału prasowego stosuje się – jeżeli przepisy Prawa prasowego nie stanowią inaczej – zasady ogólne. Doprowadzenie do opublikowania obejmuje także niezbędne czynności związane z redagowaniem, opracowywaniem lub przygotowywaniem materiału do druku (por. wyrok SN z dnia 23 lutego 2001 r., II KKN 587/00, OSNC 2001, nr 7–8, poz. 123).

² J. Sieńczyło-Chlabicz, Z. Zawadzka, *Sprostowanie w znowelizowanym prawie prasowym. Correction in the amended press law*, PUG 2014, nr 7, s. 2 i n. oraz powołane tam orzecznictwo.

jest terminem prekluzyjnym, nie podlegającym przywróceniu, a czynności dokonane po jego przekroczeniu są bezskuteczne. Zainteresowany podmiot może wytoczyć powództwo o opublikowanie sprostowania, jeżeli redaktor naczelny odmówił opublikowania sprostowania, zostało opublikowane z uchybieniem terminu (art. 32 ust. 1–2) albo ukazało się z naruszeniem art. 32 ust. 4 lub 5 omawianej ustawy. Roszczenie o opublikowanie sprostowania wygasa, jeżeli nie będzie dochodzone w ciągu roku od dnia opublikowania materiału prasowego. Tekst sprostowania może pochodzić od osoby zainteresowanej. Powinien być sformułowany – w kierowanym do sądu pozwie – w sposób zapewniający spełnienie wymagania przewidzianego w art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. Na ogół zgodnie przyjmuje się w doktrynie i judykaturze, że sąd orzekający jest uprawniony do ingerencji w treść sprostowania w takim zakresie, w jakim jest to dopuszczalne w odniesieniu do żądań pozwu, co nie wyklucza możliwości korygowania przez sąd tekstu sprostowania³. Prawo prasowe nie może stanowić podstawy do domagania się opublikowania innych polemicznych materiałów prasowych.

IV. Sprawy o opublikowanie sprostowania rozpoznaje sąd okręgowy właściwy ze względu na siedzibę redakcji. Przepis art. 126 § 2 k.p.c., w zakresie dotyczącym obowiązku wskazania miejsca zamieszkania pozwanego, nie znajduje zastosowania. Jest to istotna zmiana wielokrotnie postulowana w doktrynie. Sprawy o ochronę innych praw niemajątkowych podlegają – stosownie do art. 26 ust. 1 pkt 6 u.k.s.c. – opłacie stałej w wysokości 600 zł⁴. Poza uchyleniem instytucji odpowiedzi prasowej i wprowadzeniem terminów mających przyspieszyć postępowanie sądowe (art. 52 ust. 2, 5–7) powołana ustawa nowelizacji wyłączyła stosowanie przepisów kodeksu postępowania cywilnego o wyroku zaocznym (art. 52 ust. 3) oraz wprowadziła obowiązek niezwłocznego doręczenia z urzędu obu stronom odpisu wyroku z uzasadnieniem.

³ Por m.in. wyrok SN z dnia 13 czerwca 1980 r. (IV CR 182/80, OSPIKA 1982, z. 10, poz. 176 z glosą A. Ciska). Pozew, a także wyrok w sprawie ochrony dóbr osobistych, powinny zawierać ściśle zindywidualizowane określenie czynności, która ma być dopełniona. Wynika to z istoty rozstrzygnięcia zawartego w sentencji wyroku, które musi być definitywne i kategoryczne. Konkretyzacji tych elementów nie można pozostawić którejkolwiek ze stron (wyrok SN z dnia 19 stycznia 1982 r., IV CR 500/81, OSNCP 1982, nr 8-9, poz. 123 z glosą A. Szpunara, OSPIKA 1983, z. 10, poz. 220). Jest to ustalona linia orzecznictwa, potwierdzona w wyroku z dnia 22 grudnia 1997 r. (II CKN 546/97, OSNC 1998, nr 7–8, poz. 119 z glosą J. Wiercińskiego, PiP 1999, z. 3), wskazującym na obowiązek ścisłego określenia (sformułowania) treści oświadczenia, którego złożenia domaga się powód. Sąd jest uprawniony do ingerencji w treść sprostowania lub odpowiedzi w takim zakresie, w jakim jest to dopuszczalne w odniesieniu do żądań pozwu (uchwała SN z dnia 17 września 2008 r., III CZP 79/08, OSNC 2009, nr 5, poz. 69). W wyroku z dnia 17 maja 2013 r. (I CSK 540/12, Biul. SN 2013, nr 9, poz. 9) SN potwierdził dotychczasowe zgodne stanowisko wyrażane w doktrynie i orzecznictwie, orzekając, że w sprawie o ochronę dóbr osobistych sąd ocenia, czy określane w żądaniu powoda treści, forma i liczba oświadczeń oraz miejsce i sposób ich publikacji są odpowiednie do zakresu i sposobu naruszenia dóbr osobistych.

⁴ Zob. T. Zembrzusi, *Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 16 października 2009 r., III CZP 54/09*, PS 2011, nr 5, poz. 122 i n.

WZÓR nr 21

**POZEW O WYDANIE TOWARU KONSUMPCYJNEGO
ZGODNEGO Z UMOWĄ**

Duży Jodłowiec, dnia 8 czerwca 2016 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Zduńskiej Woli

Powódka: Czesława Pukabijak, zam. w Du-
żym Jodłowcu, ul. Ceglana 167, PESEL
67082352233.

Wartość przedmiotu
sporu: 11 875 zł

Pozwana: Spółdzielnia „Targowiska i Hale”
w Trawniku, ul. Boczna 148.

POZEW

o wymianę podgrzewacza przepływowego na nowy

Wnoszę o:

- 1) nakazanie pozwanej Spółdzielni „Targowiska i Hale”, aby wydała powódce nowy wielofunkcyjny, energooszczędny, automatyczny podgrzewacz przepływowy marki Płomień, symbol: KPT 001189/S, za zwrotem nabytego dnia 26 kwietnia 2016 r. u pozwanej Spółdzielni podgrzewacza przepływowego tej marki, opatrzonego według dowodu zakupu nr 417/07:KPT;
- 2) zasądzenie od pozwanej Spółdzielni na rzecz powódki kosztów procesu według norm przepisanych;
- 3) o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności.

Ponadto wnoszę o:

- 4) przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron.

Uzasadnienie

Dnia 26 kwietnia 2016 r. nabyłam w sklepie gospodarstwa domowego pozwanej Spółdzielni „Targowiska i Hale” wielofunkcyjny, energooszczędny, automatyczny podgrzewacz przepływowy.

Dowód: dokument nabycia i potwierdzenie zapłaty.

Według udzielonej mi przez sprzedawcę informacji, którą potwierdza załączony prospekt reklamowy, nowością nabytego urządzenia miała być jego

energooszczędność. Stosownie do tych danych podgrzewacz automatycznie miał włączać swoją pełną moc i pobierać odpowiednio więcej prądu tylko w czasie dużego poboru ciepłej wody (pranie, kąpiel w wannie itp.). Przy normalnym codziennym zużyciu ciepłej wody w kuchni, jak gotowanie i zmywanie naczyń, podgrzewacz powinien działać przy znacznie zmniejszonym poborze prądu, co miał obrazować właściwy wskaźnik, ustawiający się w pozycji „ekonomiczna”. Po zamontowaniu tego urządzenia – zgodnie z załączoną instrukcją – podgrzewacz przy otwartym kranie z ciepłą wodą pracował przy maksymalnym lub co najmniej wzmożonym poborze prądu, co potwierdził wskaźnik, którego wskazówka, zatrzymując się na napisie „max”, wskazywała na maksymalny pobór prądu. Wadliwość ta była niemożliwa do wykrycia w chwili zawarcia umowy. Dopiero zamontowanie i eksploatacja podgrzewacza ujawniły jego wadliwość powodującą niezgodność z umową.

O dostrzeżonej wadliwości zawiadomiłam sprzedawcę ustnie w ciągu tygodnia od daty nabycia. Sprzedawca ograniczył się do udzielenia informacji o potrzebie obserwacji pracy podgrzewacza i stosowania się do instrukcji eksploatacji tego urządzenia. Obserwacja ta potwierdziła, że jakość nabytego u pozwanej Spółdzielni podgrzewacza nie odpowiada ustnym zapewnieniom sprzedawcy oraz informacji zawartej w reklamie.

Dowód: prospekt reklamowy i przesłuchanie stron.

Pismem z dnia 6 maja 2016 r. zawiadomiłam stronę pozwaną, że jej zapewnienie o energooszczędnych parametrach podgrzewacza okazały się nieprawdziwe. Nabyty przedmiot w chwili jego wydania powódce był niezgodny z umową. Sprzedawca po pobieżnej, trwającej godzinę obserwacji funkcjonowania kwestionowanego urządzenia, stwierdził w piśmie z dnia 17 maja 2016 r., że podgrzewacz nadaje się do celu określonego przez kupującego w dacie jego nabycia, a jego właściwości spełniają wymagania dla tego rodzaju towarów.

Zarzucił mi, że nabyłam urządzenie o innych parametrach, niezapewniających automatycznej regulacji minimalnego lub ekonomicznego zużycia energii elektrycznej. Treść tego pisma – w mojej ocenie – wyklucza doprowadzenie urządzenia do stanu zgodnego z umową przez nieodpłatną jego naprawę. Ewentualna naprawa wymaga poniesienia kosztów demontażu urządzenia, dostarczenia go do strony pozwanej oraz ponownego (pracochłonnego) montowania i uruchomienia. Są to nadmierne koszty w stosunku do wartości urządzenia zgodnego z umową.

Dowód: pismo pozwanej Spółdzielni z dnia 17 maja 2016 r.

Ponadto naprawa łączyłaby się z niedogodnością, jaką byłby brak ciepłej wody w domu powódki, prowadzącej gospodarstwo domowe dla wieloosobowej rodziny (w tym trojga małoletnich dzieci). Niedogodność ta – niewymagająca szerszego uzasadnienia – byłaby tak znaczna, że uprawnia powódkę – w jej ocenie – do zgłoszenia żądania wymiany wadliwego podgrzewacza na nowy o parametrach technicznych, o których zapewniał sprzedawca i prospekt reklamowy. Przedmiotem sprzedaży miał być produkt energooszczędny, a zapłacona cena stanowiła ekwiwalent za takie

właśnie parametry i jakość urządzenia. Bezsporne jest, że podgrzewacze o takich właściwościach znajdują się na rynku. Z powyższych względów zgłoszone żądanie jest uzasadnione i konieczne.

Czesława Pukabijak

Załączniki:

- 1) odpis pozwu,
- 2) dokument nabycia i potwierdzenie zapłaty,
- 3) prospekt reklamowy,
- 4) odpis pisma powódki z dnia 6 maja 2016 r.,
- 5) odpis pisma pozwanej Spółdzielni z dnia 17 maja 2016 r.,
- 6) dowód uiszczenia opłaty.

Uwagi

I. Obowiązująca od dnia 25 grudnia 2014 r. ustawa o prawach konsumenta (Dz. U. 2014 r. poz. 827) stanowi wykonanie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów (Dz. Urz. UE 2011 L 304/64) uchylającej dyrektywę Rady 85/577 EWG w sprawie ochrony konsumentów w odniesieniu do umów zawartych poza lokalem przedsiębiorstwa i dyrektywę 97/7/E Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony konsumentów przy umowach zawieranych na odległość. Utraciła moc także ustawa z dnia 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. z 2012 r. poz. 1225) oraz ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 141, poz. 1176 z późn. zm.). Konieczność wprowadzenia niezbędnych zmian dotyczących umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa wywołała potrzebę wkroczenia w zakres regulacji dotychczas zawartej w uchylonych ustawach. W dążeniu do ujednolicenia oraz doprecyzowania – jak to podkreślono w uzasadnieniu do projektu ustawy o prawach konsumenta – przepisów dotyczących umów konsumenckich, wprowadzona regulacja obejmuje umowy konsumenckie zawierane w okolicznościach typowych (w lokalu przedsiębiorstwa) w zakresie obowiązków informacyjnych oraz przepisy dotyczące umów konsumenckich zawieranych w okolicznościach nietypowych (poza lokalem przedsiębiorstwa i na odległość) a także wymogów formalnych związanych z zawieraniem takich umów oraz odstąpienia od nich.

Ponadto ustawa wprowadza reformę przepisów Kodeksu cywilnego dotyczących odpowiedzialności za jakość sprzedanej rzeczy. W miejsce funkcjonujących dotychczas trzech reżimów tej odpowiedzialności ustawa wprowadza jednolite uregulowanie odpowiedzialności sprzedawcy za jakość rzeczy sprzedanej z tytułu rękojmi, uwzględniając przyjętą w dyrektywie o sprzedaży konsumenckiej definicję wady fizycznej. Jak stanowi art. 556¹ § 1 k.c. wada fizyczna polega na niezgodności rzeczy sprzedanej z umową. Jednocześnie w przyjętym jednolitym, co do zasady, unormowaniu tej odpowiedzialności, ustawodawca – realizując wymagania dyrektywy – wprowadził pewne odrębności w przypadku, gdy kupującym jest konsument (art. 556¹ § 2–556², 557 § 3, 560 § 2, 561⁵). Modyfikacji, a także rozbudowie, zwłaszcza w odniesieniu do obowiązków informacyjnych, uległy również przepisy dotyczące gwarancji przy sprzedaży.

II. W obszernej materii, będącej przedmiotem omawianej regulacji, ustawa zawiera wyczerpujący katalog wyłączeń (art. 3). W rozbudowanych obowiązkach przedsiębiorcy dotyczących innych umów niż zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa lub na odległość zwraca uwagę troska prawodawcy o stan świadomości i rozeznanania konsumenta. Stąd obszerny zakres wymaganej od przedsiębiorcy jasnej, wyczerpującej i dostępnej informacji. Obowiązek ten – jak stanowi rozbudowany art. 8 ustawy – powinien być spełniony najpóźniej w chwili złożenia propozycji zawarcia umowy. Odnosi się zarówno do sposobu i terminu spełnienia świadczenia, jego głównych cech, w tym określenia przedmiotu, jak i łącznej ceny lub wynagrodzenia za świadczenie wraz z należnymi podatkami, a także innych płatności (choćby

w przybliżeniu), które konsument jest zobowiązany zapłacić, w tym również treści usług posprzedanych i gwarancji – o ile takie są oferowane. W przypadku, gdy nabywcą jest konsument, sprzedawca jest zobowiązany udzielić mu jeszcze przed zawarciem umowy jasnych, zrozumiałych i niewprowadzających w błąd informacji w języku polskim, wystarczających do prawidłowego i pełnego korzystania z rzeczy sprzedanej. W szczególności zobowiązany jest podać: rodzaj rzeczy, określenie jej producenta lub importera i kraj pochodzenia, znak bezpieczeństwa i znak zgodności wymagane przez odrębne przepisy, informujące o dopuszczeniu do obrotu w Rzeczypospolitej Polskiej oraz, stosownie do rodzaju rzeczy, określenie jego energochłonności, a także inne dane wskazane w odrębnych przepisach. Przedsiębiorca udostępnia także swoje dane identyfikacyjne, firmę (nazwę), pod którą działał organ, który zarejestrował prowadzoną działalność, ze wskazaniem numeru, pod którym przedsiębiorca został zarejestrowany, adres pocztowy i numer telefonu przedsiębiorstwa, a także dane o stosowanej przez przedsiębiorcę procedurze rozpatrywania reklamacji oraz przewidzianej przez prawo odpowiedzialności przedsiębiorcy za spełnioną jakość świadczenia i dane dotyczące trwania umowy, w tym również warunki jej wypowiedzenia. Ponadto w chwili złożenia propozycji zawarcia umowy z konsumentem przedsiębiorca powinien uzyskać wyraźną – jak stanowi art. 11 ustawy – zgodę konsumenta na każdą dodatkową płatność, o ile wykracza ona poza uzgodnione wynagrodzenie za główne obowiązki umowne przedsiębiorcy. Przedsiębiorca nie może również żądać od konsumenta opłaty za skorzystanie z określonego sposobu zapłaty przewyższającej poniesione przez siebie koszty w związku z tym sposobem zapłaty. Wypełnienie ustawowych obowiązków nie tylko ułatwia konsumentowi wybór przedmiotu świadczenia i warunków zawarcia umowy, lecz także zapewnia prawidłowo realizację tej umowy. Ustawa wyłącza możliwość zrzeczenia się przez konsumenta przyznanych mu praw, stanowiąc, że wprowadzone do umowy postanowienia mniej korzystne w stosunku do przewidzianych w ustawie są nieważne, a w ich miejsce znajdują zastosowanie przepisy ustawy (art. 7). Z obszernego katalogu wyłączeń (art. 3) wskazać można, że przepisy ustawy nie znajdują zastosowania do sprzedaży dokonywanej w postępowaniu egzekucyjnym oraz upadłościowym w związku z likwidacją masy upadłości oraz umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa, jeżeli konsument jest zobowiązany do zapłaty kwoty nieprzekraczającej pięćdziesięciu złotych (art. 3 ust. 1 pkt 10 i ust. 2).

III. Jednocześnie ustawa wprowadza istotne zmiany w kodeksie cywilnym. Liczna grupa wprowadzonych do kodeksu cywilnego przepisów (art. 454¹, 492¹, 494 § 2, 543¹ i 548 § 3) uzupełnia dotychczasową regulację w zakresie dostarczenia rzeczy konsumentowi, terminu wydania rzeczy, gdy kupującym jest konsument, czy też przejęcia na kupującego korzyści i ciężarów oraz przyjęcia niebezpieczeństwa przypadkowej utraty lub uszkodzenia rzeczy.

Najdalej idące zmiany stanowiące transpozycję powołanej na wstępie dyrektywy o sprzedaży konsumenckiej dotyczą uregulowania odpowiedzialności za jakość rzeczy sprzedanej. Zostały one omówione w literaturze przedmiotu¹.

Konstrukcja odpowiedzialności sprzedawcy za jakość rzeczy sprzedanej oparta została – jak to wynika z art. 556 k.c. – na przyjętej koncepcji wady tej rzeczy (rękojmia). Wada fizyczna ujawnia się w wyniku niezgodności rzeczy nabytej z umową. W szczególności niezgodność ta, określona w art. 556¹ § 1 k.c., występuje wówczas, gdy rzecz sprzedana:

- 1) nie ma właściwości, które rzecz tego rodzaju powinna mieć ze względu na cel w umowie oznaczony albo wynikający z okoliczności lub przeznaczenia;
- 2) nie ma właściwości, o których istnieniu sprzedawca zapewnił kupującego, w tym przedstawiając próbkę lub wzór;
- 3) nie nadaje się do celu, o którym kupujący poinformował przy zawarciu umowy, a sprzedawca nie zgłosił zastrzeżenia co do takiego jej przeznaczenia;
- 4) została kupującemu wydana w stanie niezupełnym.

¹ M. Namysłowska, D. Lubasz (red.), *Ustawa o prawach konsumenta. Komentarz*, Warszawa 2015; W.J. Kocot, J.M. Kondek, *Nowe zasady zawierania umów z udziałem konsumenta* (cz. I), PPH 2014, nr 11, s. 4 i n. oraz PPH 2014, nr 12, s. 4 i n. (cz. II); B. Kaczmarek-Templin, P. Stec, D. Szostek (red.), *Ustawa o prawach konsumenta. Kodeks cywilny (wyciąg), Komentarz*, Warszawa 2014; M. Pecyna, D. Rogoń, *Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawach sprzedaży konsumenckiej i Kredytu Konsumenckiego*, KPP 2015, z. 1, s. 135 i n.

W odniesieniu do kupującego będącego konsumentem na równi ze skutkami związanymi z zapewnieniem sprzedawcy traktuje się publiczne zapewnienie producenta (jego przedstawiciela) lub osoby, która wprowadza rzecz do obrotu w zakresie swojej działalności gospodarczej, oraz osoby, która przez umieszczenie na rzeczy sprzedanej swojej nazwy, znaku towarowego lub innego oznaczenia odróżniającego przedstawia się jako producent. W przypadku, gdy rzecz jest dotknięta wadą prawną, sprzedawca jest odpowiedzialny względem kupującego, jeżeli rzecz sprzedana stanowi własność osoby trzeciej albo jest obciążona prawem osoby trzeciej, a także jeżeli ograniczenie występujące w korzystaniu rzeczą lub jej rozporządzaniu wynika z decyzji lub orzeczenia właściwego organu. Także w razie sprzedaży prawa sprzedawca ponosi odpowiedzialność za istnienie tego prawa. Nowe uregulowanie, zachowując w zasadzie dyspozytywny charakter przepisów o odpowiedzialności sprzedawcy, wprowadza ograniczenia w umowach z udziałem konsumentów (art. 558 § 1 i 2 k.c.). Z wyjątkiem gdy sprzedawca zataił podstępnie wadę przed kupującym, strony mogą odpowiedzialność z tytułu rękojmi rozszerzyć, ograniczyć lub wyłączyć. Jeżeli kupującym jest konsument, ograniczanie lub wyłączenie odpowiedzialności z tytułu rękojmi jest dopuszczalne tylko w przypadkach określonych w przepisach szczególnych. Zwolnienie sprzedawcy od odpowiedzialności z tytułu rękojmi następuje wówczas, gdy kupujący wiedział o wadzie w chwili zawarcia umowy. Jeżeli przedmiotem sprzedaży są rzeczy oznaczone tylko co do gatunku albo mające powstać w przyszłości, zwolnienie sprzedawcy od odpowiedzialności z tytułu rękojmi następuje wówczas, gdy kupujący wiedział o wadzie w wydania rzeczy (art. 557 § 2 k.c.). Przepis ten nie znajduje zastosowania, gdy kupującym jest konsument.

IV. Granicę czasową, od której sprzedawca – z zastrzeżeniem art. 558 § 2 k.c. – ponosi odpowiedzialność z tytułu rękojmi za wady fizyczne wyznacza art. 559 k.c., stanowiąc, że moment ten wyznacza chwila przejścia niebezpieczeństwa na kupującego lub gdy wada wynika z przyczyny istniejącej w rzeczy sprzedanej w tej samej chwili. Artykuł 556² k.c. ustanawia dla kupującego – będącego konsumentem – domniemanie, stanowiąc, że jeżeli wada fizyczna została stwierdzona przed upływem roku od dnia wydania rzeczy sprzedanej, domniemywa się, że wada lub jej przyczyna istniała w chwili przejścia niebezpieczeństwa na kupującego. Zarówno korzyści, jak i ciężary związane z rzeczą oraz niebezpieczeństwo przypadkowej utraty lub uszkodzenia rzeczy przechodzą na kupującego z chwilą wydania rzeczy sprzedanej. Jednakże strony mogą zastrzec, że przejście to następuje w innej chwili. W przypadku gdy sprzedawca przesyła rzecz kupującemu będącemu konsumentem, przejście niebezpieczeństwa na kupującego wyznacza chwila wydania rzeczy kupującemu. Także chwilę wydania rzeczy wyznacza powierzenie jej przez sprzedawcę przewoźnikowi, jeżeli sprzedawca nie miał wpływu na wybór przewoźnika – przez kupującego (art. 548 k.c.). Odmienne postanowienia, mniej korzystne dla kupującego, są nieważne (art. 548 § 3 k.c.).

V. W sytuacji, gdy okazało się, że rzecz sprzedana ma wadę, art. 560 § 1 k.c. – w nowym brzmieniu – pozostawia kupującemu wybór w postaci:

- 1) żądania obniżenia ceny bądź
- 2) odstąpienia od umowy, jeżeli wada jest istotna, chyba że sprzedawca niezwłocznie i bez nadmiernych niedogodności dla kupującego wymieni rzecz wadliwą na wolną od wad albo wadę usunie.

Z dalszych uprawnień przewidzianych w § 2 art. 560 może korzystać kupujący konsument, który w odpowiedzi na ofertę sprzedawcy usunięcia wady może zgłosić żądanie wymiany rzeczy na wolną od wad albo zamiast wymiany rzeczy może żądać usunięcia wady, chyba że doprowadzenie rzeczy do zgodności z umową w sposób wybrany przez kupującego jest niemożliwe albo wymagałoby nadmiernych kosztów w porównaniu ze sposobem proponowanym przez sprzedawcę. Ciężar udowodnienia tych okoliczności obciąża – stosownie do art. 6 k.c. – sprzedawcę. Ustalając zasadność zarzutu co do „nadmierności kosztów”, o których mowa w art. 560 § 2 k.c., sąd uwzględnia wartość rzeczy wolnej od wad, rodzaj i znaczenie stwierdzonej wady, a także ocenia stopień niedogodności, na jakie narażony byłby kupujący przy przyjętym innym sposobie zaspokojenia. Dalsze uprawnienia kupującego wobec sprzedawcy i przesłanki ich realizacji uregulowane zostały w art. 561 k.c. Jeżeli rzecz sprzedana ma wadę, kupujący może żądać wymiany rzeczy na wolną od wad albo usunięcia wady. Jeżeli po zgłoszeniu przez kupującego będącego konsumentem żądania wymiany rzeczy na wolną od wad lub usunięcia wady, albo obniżenia ceny, sprzedawca zaniechał ustosunkowania się do tego żądania, przyjmuje się,

że żądanie to uznał za uzasadnione (art. 561⁵ k.c.). Sprzedawcę obciąża obowiązek dokonania wymiany rzeczy wadliwej na wolną od wad lub usunięcia wady w rozsądnym terminie bez nadmiernych niedogodności dla kupującego. Wymiana rzeczy wadliwej na niewadliwą wymaga dostarczenia tego samego rodzaju rzeczy fabrycznie nowej. W przypadku gdy kupującym jest przedsiębiorca, odmowa sprzedawcy wymiany rzeczy na wolną od wad lub usunięcia wady jest uzasadniona także wtedy, gdy koszty poniesione w wykonaniu tego obowiązku przewyższają cenę rzeczy sprzedanej. Badanie i ustalenie przesłanek warunkujących realizację – w świetle powołanych przepisów – któregokolwiek z żądań kupującego, będącego także konsumentem, może być dokonane tylko w konkretnym układzie stosunków. Niewyczerpane są bowiem – co jest zrozumiałe – przypadki, w których można przyjąć lub wykluczyć odpowiedzialność sprzedawcy.

Uregulowana została także odpowiedzialność związana z nieprawidłowym zamontowaniem rzeczy (art. 561¹ k.c.). Z wprowadzeniem pewnej odrębności, gdy kupującym jest konsument (art. 561¹ § 3 k.c.), związane jest postanowienie (art. 561³ k.c.) rozstrzygające o kosztach wymiany lub naprawy w przypadku demontażu rzeczy, jej dostarczenia i wymiany.

VI. Przy sprzedaży między przedsiębiorcami (art. 563 § 1 k.c.) obowiązek zbadania rzeczy w czasie i w sposób przyjęty przy rzeczach tego rodzaju oraz niezwłocznego zawiadomienia sprzedawcy o wadzie obciąża kupującego. Niedopełnienie tego obowiązku w terminie powoduje utratę uprawnienia z tytułu rękojmi, chyba że sprzedawca wiedział o wadzie albo zapewnił kupującego, że wady nie istnieją (art. 564 k.c.). W myśl art. 568 § 1 k.c. odpowiedzialność sprzedawcy z tytułu rękojmi obejmuje wady ujawnione przed upływem dwóch lat, a w odniesieniu do nieruchomości przed upływem pięciu lat, od dnia wydania rzeczy kupującemu. W przypadku, gdy kupującym jest konsument, a przedmiotem sprzedaży jest używana rzecz ruchoma, odpowiedzialność sprzedawcy może być ograniczona, jednakże nie mniej niż do roku od dnia wydania rzeczy kupującemu. Ustanawiając termin jednego roku liczony od dnia stwierdzenia wady, z upływem którego przedawnia się roszczenie o usunięcie wady lub wymianę rzeczy sprzedanej na wolną od wad (art. 568 § 2 k.c.), ustawodawca jednocześnie – w odniesieniu do konsumenta – zastrzega, że bieg tego terminu przedawnienia nie może zakończyć się przed upływem terminu przewidzianego w § 1 art. 568 k.c. W terminie określonym w art. 568 § 2 k.c. kupujący może odstąpić od umowy lub żądać obniżenia ceny z powodu wady rzeczy sprzedanej. W sytuacji, gdy kupujący żądał wymiany rzeczy na wolną od wad lub usunięcia wady, termin do odstąpienia od umowy lub żądania obniżenia ceny rozpoczyna się dopiero z chwilą bezskutecznego upływu terminu do wymiany rzeczy na wolną od wad lub też usunięcia wady (art. 568 § 3 k.c.). Jeżeli kupujący wszczął postępowanie przed sądem bądź sądem polubownym w celu realizacji jednego z uprawnień z tytułu rękojmi, termin do wykonania innych uprawnień z tytułu rękojmi jemu przysługujących nie biegnie do dnia odmowy przez sąd zatwierdzenia zawartej ugody (art. 183¹⁴ § 3 k.p.c.) lub bezskutecznego zakończenia mediacji. Jeżeli termin przydatności rzeczy do użycia został określony przez sprzedawcę lub producenta po upływie dwóch lat od dnia wydania rzeczy kupującemu, sprzedawca odpowiada z tytułu rękojmi za wady fizyczne tej rzeczy stwierdzone przed upływem tego terminu (art. 568¹ k.c.). W każdym przypadku podstępного zatajenia wady upływ terminu do jej stwierdzenia nie wyłącza wykonania uprawnień z tytułu rękojmi (art. 568 § 6 i 568¹ *in fine* k.c.).

VII. Wprowadzone zmiany dotyczą także zasad udzielania gwarancji (art. 577 i n. k.c.). Ma ona nieodpłatny charakter, a jej udzielenie następuje przez złożenie oświadczenia gwarancyjnego, utrwalonego, na żądanie uprawnionego, na papierze lub innym trwałym nośniku (dokument gwarancyjny). Oświadczenie gwarancyjne może zostać złożone także w reklamie. Poza określeniem obowiązków gwaranta i uprawnień kupującego (art. 577 k.c.) oświadczenie gwarancyjne powinno zawierać podstawowe informacje niezbędne do wykonywania uprawnień z gwarancji, w tym dane dotyczące gwaranta lub jego przedstawiciela na terenie kraju, a także stwierdzenie, że gwarancja nie wyłącza, nie ogranicza ani też nie zawiesza uprawnień kupującego wynikających z przepisów o rękojmi za wady rzeczy sprzedanej. Ponadto gwaranta obciąża obowiązek sformułowania oświadczenia gwarancyjnego w języku polskim – z wyjątkami określonymi w art. 577¹ § 1 k.c. – w sposób jasny i zrozumiały, a uchybienie tym wymaganiom pozostaje bez wpływu na realizację uprawnień. Wydanie przez sprzedawcę kupującemu dokumentu gwarancyjnego następuje wraz z rzeczą sprzedaną po uprzednim sprawdzeniu zgodności ozna-

czeń znajdujących się na rzeczy z danymi i zawartymi w dokumencie gwarancyjnym oraz stosowanych zabezpieczeń (art. 577). Jeżeli kupujący wykonuje uprawnienia z gwarancji, wówczas bieg terminu do wykonania uprawnień z tytułu rękojmi ulega zawieszeniu (art. 579 § 3 k.c.).

VIII. Zgodnie z art. 13 ust. 1 u.k.s.c. w sprawach o prawa majątkowe pobierana jest opłata stosunkowa wynosząca 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 100 000 zł. Wartość przedmiotu sporu lub zaskarżenia podaje się w złotych, zaokrąglając w górę do pełnego złotego (art. 126¹ § 3 k.p.c.) (por. też uchwałę SN z dnia 22 listopada 2006 r., III CZP 83/06, OSNC 2007, nr 7–8, poz. 106). Od pozwu pobierana jest cała opłata (art. 18 ust. 1 u.k.s.c.).

WZÓR nr 22

POZEW O ROZWIĄZANIE UMOWY I ZAPŁATĘ

Błonie, dnia 1 lipca 2016 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Rzeszowie

Wartość przedmiotu
sporu: 9600 zł

Powód: Franciszek Kowalski, zam. Błonie, poczta Wyżne, PESEL 60082352103.

Pozwany: Adolf Ślusarski, zam. Wyżne, poczta Wyżne.

POZEW

o rozwiązanie umowy i zapłatę 9600 zł

Wnoszę o:

- 1) rozwiązanie zawartej przez strony warunkowej umowy sprzedaży nieruchomości, sporządzonej w Kancelarii Notarialnej w Rzeszowie dnia 23 marca 2016 r. (nr rep. 112/16), dotyczącej nieruchomości o pow. 2000 m² położonej w Złoczewie przy ul. Brzozowej 7, mającej założoną w Sądzie Rejonowym w Rzeszowie księgę wieczystą Kw nr 1589;
- 2) zasądzenie od pozwanego Adolfa Ślusarskiego na rzecz powoda Franciszka Kowalskiego 9600 zł (dziewięć tysięcy sześćset złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 21 czerwca 2016 r.;
- 3) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych;
- 4) nadanie wyrokowi w części zasądzającej roszczenie wymienione w pkt 2 rygoru natychmiastowej wykonalności.

Ponadto **wnoszę o:**

- 5) przeprowadzenie rozprawy także w nieobecności powoda;
- 6) wezwanie na rozprawę świadków:
 - a) Anastazji Kowalskiej, zam. w Błoniu, poczta Wyżne,
 - b) Kaliksta Słupka, zam. w Rzeszowie, ul. Chopina 15;
- 7) przyznanie powodowi zwolnienia od kosztów sądowych.

Uzasadnienie

Pozwany jest właścicielem nieruchomości o powierzchni 2000 m², zapisanej w księdze wieczystej Kw nr 1589, położonej w Złoczewie.

Dowód: odpis z księgi wieczystej.

Strony zawarły dnia 23 marca 2016 r. w Kancelarii Notarialnej w Rzeszowie warunkową umowę sprzedaży tej nieruchomości.

Dowód: odpis aktu notarialnego nr rep. 112/16.

Stosownie do treści tej umowy pozwany sprzedał wymienioną nieruchomość powodowi. Sprzedaż została dokonana pod warunkiem, że właściwy organ nie skorzysta z przysługującego Skarbowi Państwa prawa pierwokupu.

Powód jest pszczelarzem i właścicielem pasieki pszczół, które zamierzał hodować na tej nieruchomości ze względu na jej korzystne usytuowanie. Po sporządzeniu umowy zgromadził materiały, dokonał przygotowań do ogrodzenia działki oraz doprowadzenia do niej wody. Wydatkował łączną kwotę 700 zł. Cenę nabycia nieruchomości w wysokości 8900 zł powód uiscił w całości zbywcy.

Dowód: świadek Anastazja Kowalska (adres w pozwie).

W końcu kwietnia lub na początku maja 2016 r., w czasie przeprowadzania opylania pola Państwowego Przedsiębiorstwa Rolnego w Wołczynie, uległ awarii helikopter Zakładu Usług Agrolotniczych w Rzeszowie. W rezultacie cała zawartość zbiornika zawierającego preparaty pierwszej klasy toksyczności przedostała się do źródła wody oraz częściowo na omawianą działkę. Eliminuje to całkowicie możliwość wykorzystania działki w sposób zgodny z pierwotnym zamierzeniem.

Ze względu na głębokie skażenie gleby na tej działce nie może być ona przeznaczona przez 3 lata pod jakiegokolwiek uprawy rolne.

Dowód: opinia Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa w Skierniewicach, świadek Kalikst Słupek (adres w pozwie).

Wskutek tego nadzwyczajnego i niemożliwego do przewidzenia przez strony zdarzenia nieruchomość objęta przytoczoną na wstępie umową straciła wszelkie znaczenie dla powoda. Wykonanie umowy warunkowej groziłoby powodowi rażąco strata. Na zakup działki i prace przygotowawcze powód przeznaczył wszystkie zgromadzone oszczędności i posiadane walory. Ponadto zaciągnął pożyczkę w wysokości 6000 zł. Powód nie jest w stanie bez uszczerbku koniecznego utrzymania dla siebie i rodziny ponieść kosztów sądowych.

Dowód: oświadczenie.

Pozwany wezwany listem z dnia 21 czerwca 2016 r. o zwrot dochodzonej kwoty nie udzielił w ogóle odpowiedzi.

Dowód: odpis listu.

Z tych przyczyn zarówno pozew, jak i wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych są w pełni uzasadnione.

Franciszek Kowalski

Załączniki:

- 1) odpis z księgi wieczyste,
- 2) odpis aktu notarialnego,
- 3) opinia Instytutu Sądownictwa i Kwiaciarnictwa,
- 4) oświadczenie,
- 5) odpis listu.

Uwagi

I. Materialnoprawną podstawę żądania rozwiązania umowy stanowi art. 357¹ k.c. Jest to powrót – z pewnymi modyfikacjami – do regulacji zawartej w art. 269 k.z., a pominiętej w Kodeksie cywilnym z 1964 r., opartym na założeniu stabilności stosunków ekonomicznych i trwałości waluty¹.

Możliwość modyfikacji wykonania zobowiązania, określenia wysokości świadczenia lub nawet – jak to określa ustawa – rozwiązania umowy została ograniczona następującymi przesłankami: zobowiązanie wynika z umowy, zmiana stosunków musi mieć charakter nadzwyczajny, której strony nie mogły przewidzieć przy zawarciu umowy, następstwem tej zmiany stosunków byłyby nadmierne trudności w spełnieniu świadczenia lub groźba poniesienia rażącej straty przez jedną ze stron, istnienie związku przyczynowego między wymienionymi przesłankami². Przytoczony przepis – podobnie jak poprzednio obowiązujący art. 269 k.z. – wysuwa na pierwszy plan zmianę zobowiązania możliwą do osiągnięcia przez oznaczenie sposobu wykonania lub wysokości świadczenia. Rozwiązanie umowy – co potwierdza sformułowanie i stylizacja art. 357¹ k.c. – jest ostatecznym środkiem. Można stwierdzić, że środek ten znajdzie zastosowanie w sytuacji, gdy naruszona równowaga co do równowartości świadczeń wzajemnych wynikających z umowy nie może być przywrócona w inny sposób (np. przez zmianę wysokości rodzaju świadczenia, czasu i miejsca wykonania). Przepis ten pozwala uwzględnić wpływ na zobowiązanie umowne jedynie nadzwyczajnej zmiany stosunków o powszechnym lub znacznym zasięgu oddziaływania w sferze gospodarczej lub społecznej. Omawiany przepis nie znajduje zastosowania w razie zmiany okoliczności mieszczących się w ramach zwykłego ryzyka kontraktowego³.

¹ Materialnoprawne przesłanki warunkujące zastosowanie art. 357¹ k.c. zostały obszernie omówione w literaturze przedmiotu: T. Wiśniewski (w:) *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. J. Gudowski. *Zobowiązania*, cz. I, Warszawa 2013, s. 46 i n.; A. Brzozowski (w:) *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2013, s. 963 i n.; tenże, *Wpływ zmiany okoliczności na zobowiązania (klauzula rebus sic stantibus, waloryzacja świadczeń pieniężnych)*, SPP 2008, nr 1; W. Robaczyński, *Sądowa zmiana umowy*, Warszawa 1998; tenże *Kilka uwag na temat relacji między art. 357¹ a 358¹ § 3 k.c.*, Rej. 1996, nr 11, s. 70 i w głosie do wyroku SN z dnia 22 kwietnia 2005 r., III CK 599/04 (OSP 2006, z. 12, poz. 143), w myśl którego zmiana ustroju gospodarczego po 1990 r. może być uznana za nadzwyczajną w rozumieniu tego przepisu; E. Skowrońska, *Klauzula rebus sic stantibus. Sądowa waloryzacja świadczeń pieniężnych w orzecznictwie Sądu Najwyższego*, PS 1994, nr 7–8, s. 66. Art. 357¹ k.c. zezwala sądowi na ingerencję w treść istniejącego stosunku zobowiązaniowego, dopuszcza zmianę sposobu jego wykonania lub zmianę wysokości świadczenia, a także rozwiązanie umowy. Przepis ten nie może stanowić podstawy powództwa o zasądzenie świadczenia ani powództwa o ukształtowanie treści stosunku zobowiązaniowego w zakresie, w jakim stosunek ten wygaś. Obszerniej w tym przedmiocie R. Strugała, *Ingerencja sądu w stosunek zobowiązaniowy na podstawie art. 357¹ k.c.*, PiP 2010, z. 8, poz. 47 i n.

² W piśmiennictwie i orzecznictwie przyjmuje się, że w drodze analogii możliwe jest stosowanie klauzuli *rebus sic stantibus* także do zobowiązań wynikających z innych źródeł (prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia, orzeczenia sądowe, akty administracyjne, prawo rodzinne, rzeczowe, spadkowe). Byłby to wyjątek wymagający dużej ostrożności. Por. E. Drozd, *Głos do postanowienia SN z 26 listopada 1992 r.*, III CZP 144/92 (OSP 1993, nr 11, poz. 215) i powołane tam orzecznictwo oraz literatura; uchwała (7) SN z dnia 29 grudnia 1994 r., III CZP 120/94 (OSNC 1995, nr 4, poz. 55).

³ Zob. A. Brzozowski, *Wpływ zmiany okoliczności na zobowiązania...*, s. 34 i in. Nawet nieprzewidziana przez strony zmiana stanu prawnego może być potraktowana jako zdarzenie wywołujące nadzwyczajną zmianę stosunków w rozumieniu art. 357¹ k.c. Jako przykład takiej sytuacji wskazuje się w orzecznictwie nagłą zmianę ustawy podatkowej, wpływającą radykalnie na sytuację strony umowy zobowiązanej do spełnienia świadczenia (m.in. wyrok SN z dnia 20 lipca 2007 r., I CK 3/07, OSNC 2008, nr C, poz. 65 i powołane tam orzecznictwo). Jednocześnie podkreśla się, że przyjęcie tej przyczyny za podstawę zastosowania klauzuli *rebus sic stantibus* powinno uwzględniać jej wyjątkowy charakter w stosunku do obowiązku dochowania treści zobowiązań umownych, co uzasadnia posługiwanie się nią

W wypadku gdy przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna i nastąpiła zmiana siły nabywczej pieniądza art. 358¹ § 3 k.c. wyłącza zastosowanie art. 357¹ k.c.

Na tle rozliczeń stron w związku z rozwiązaniem umowy mogą wystąpić zróżnicowane sytuacje. Po stronie nabywcy w rachubę z reguły wchodzi roszczenie o zwrot wypłaconej ceny, roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie przez zbywcę z kapitału, a także roszczenie z tytułu poczynionych nakładów.

Z reguły u podstaw umowy odpłatnej leży akceptowane przez obie strony założenie równowartości świadczeń wzajemnych. Odesłanie zatem do kryteriów w postaci zasad współzycia społecznego może dowodzić, że ustawodawca nawiązuje do utrwalonej zasady, iż jedna ze stron nie powinna uzyskiwać korzyści kosztem cudzego majątku. Nie wyklucza to stosowania – w zróżnicowanych sytuacjach będących przedmiotem rozstrzygnięcia sądu – przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu lub nawet traktujących o rozliczeniach między właścicielem a posiadaczem samoistnym. Żądanie całościowego rozliczenia stron, w wypadku rozwiązania umowy, jest w świetle uregulowania zawartego w art. 357¹ § 1 k.c. w pełni uzasadnione.

Omawiany przepis nie narusza zróżnicowanych rozwiązań przewidzianych dla poszczególnych typów umów pozwalających na zmianę treści zobowiązania bądź rozwiązanie umowy (art. 629–631, 700, 869, 907 § 2 i art. 913 k.c.).

II. Zgodnie z art. 13 ust. 1 u.k.s.c. w sprawach o prawa majątkowe pobierana jest opłata stosunkowa wynosząca 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 100 000 zł. Od pozwu pobierana jest cała opłata (art. 18 ust. 1 u.k.s.c.).

w sposób szczególnie rozważny i ostrożny. Ingerencja sądu w treść umowy następuje wówczas, gdy zmiana stosunków oddziaływała na sytuację obu stron lub jednej z nich, utrudniając ją do tego stopnia, że spełnienie przewidzianego w umowie świadczenia byłoby połączone z nadmiernymi trudnościami lub groziło rażącą stratą. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1992 r., III CZP 122/91 (OSP 1992, z. 7–8, poz. 170), stwierdzająca, że w sprawach o odszkodowanie z umowy ubezpieczenia, w której określono górną granicę odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, dopuszczalne jest stosowanie art. 357¹ k.c., spotkała się z krytyką w głosach A. Szpunara i A. Brzozowskiego (PiP 1992, z. 12, s. 113 i n.) oraz M. Nesterowicza (PS 1993, nr 7, s. 81). Jednakże ten kierunek orzecznictwa został potwierdzony w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego (uchwały: z dnia 26 listopada 1991 r., III CZP 122/91, OSP 1992, z. 7–8, poz. 170, z dnia 31 maja 1994 r., III CZP 75/94, OSNCp 1994, nr 12, poz. 238, z dnia 21 października 1994 r., III CZP 135/94, OSP 1995, z. 11, poz. 229 z głosem A. Szpunara). Potwierdzeniem, że art. 357¹ § 1 k.c. ma również zastosowanie do umów ubezpieczenia, jest uchwała (7) SN z dnia 29 grudnia 1994 r., III CZP 120/94 (OSNC 1995, nr 4, poz. 55), w myśl której w sprawach o świadczenia z obowiązkowego ubezpieczenia rolników od odpowiedzialności cywilnej, w których określono wysokość sumy gwarancyjnej, art. 358¹ § 3 k.c. nie ma zastosowania; w wyjątkowych wypadkach możliwe jest zastosowanie w tej sprawie art. 357¹ § 1 k.c. Posługiwanie się w tych sprawach przez Sąd Najwyższy klauzulą nadużycia prawa (por. wyrok SN z dnia 14 lutego 1996 r., II CR 208/95, OSNC 1996, nr 6, poz. 86) nie zostało aprobowane w doktrynie, por. głosy A. Szpunara, Rej. 1996, nr 10, s. 125 i n. W uchwale z dnia 11 września 1991 r., III CZP 80/91 (LEX nr 179278), Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż w przedmiocie uregulowanym w art. 357¹ § 1 k.c. sąd orzekać ponad żądanie. Jest to norma prawa materialnego upoważniająca zainteresowaną stronę umowy do wystąpienia ze stosownym roszczeniem, z tym tylko zastrzeżeniem, że sposób i zakres jego realizacji jest pozostawiony ocenie sądu kierującego się określonymi w art. 357¹ § 1 k.c. zasadami. Wyrok zmieniający lub rozwiązujący ma charakter konstytutywny. W myśl art. 321 § 1 k.p.c. sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Zasada ta jest bezwzględnie obowiązująca. Wynika z podstawowej dla procesu cywilnego zasady dyspozycyjności. Stosownie do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r., III CZP 54/00 (OSNC 2001, nr 10, poz. 145), żądanie, o jakim mowa w art. 357¹ k.c., pozwany może zawrzeć jedynie w pozwie wzajemnym. Co do zagadnień wiążących się z realizacją przez pozwanego uprawnień wynikających z art. 357¹ § 1 k.c. – por. R. Tollík, *Nowe uregulowania klauzuli rebus sic stantibus oraz nominalizmu i waloryzacji świadczeń pieniężnych w Kodeksie cywilnym* (art. 357¹ i 358¹ k.c.), PUG 1991, nr 6, s. 1; L. Ostrowski (*Klauzula rebus sic stantibus w świetle procedury cywilnej*, Pal. 1998, nr 7–8, s. 70 i n.) dowodzi, że na podstawie art. 357¹ k.c. modyfikacji zobowiązania lub nawet rozwiązania umowy może żądać pozwany, zgłaszając odpowiedni zarzut w procesie o wykonanie zobowiązania.

WZÓR nr 23

POZEW O ZMIANĘ WYSOKOŚCI ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNEGO

Lublin, dnia 2 czerwca 2016 r.

Do
Sądu Rejonowego
Wydział Cywilny
w Lublinie

Wartość przedmiotu
sporu: 16 220,61 zł

Powód: Eligiusz Szewczyk, zam. w Wojciecho-
wie, poczta Jastków, PESEL 60123145639,
reprez. przez adwokata Jana Lubelskiego – Kan-
celaria Adwokacka w Lublinie, ul. Kościuszki 6.
Pozwany: Stefan Piła, zam. w Babinie, poczta
Bełżyce.

POZEW

o zmianę wysokości świadczenia pieniężnego

W imieniu powoda, którego pełnomocnictwo załączam, **wnoszę o:**

- 1) podwyższenie do kwoty 18 022,90 zł (osiemnaście tysięcy dwadzieścia dwa złote i 90/100), pozostałej do zapłaty na rzecz powoda, spłaty spadkowej w wysokości 1802,29 zł (jeden tysiąc osiemset dwa złote i 29/100) zasądzonej postanowieniem Sądu Rejonowego w Lublinie z dnia 23 czerwca 2014 r. – sygn. akt I Ns 698/13 (pkt IV postanowienia);
- 2) podwyższenie rat miesięcznych tej spłaty ustalonej w przytoczonym postanowieniu po 140 zł (sto czterdzieści złotych) miesięcznie (pkt V) do kwoty po 290 zł (dwieście dziewięćdziesiąt złotych) miesięcznie z ustawowymi odsetkami od dnia zwłoki płatności każdej raty, licząc od terminu płatności każdej raty oznaczonego w wymienionym postanowieniu (pkt VIII);
- 3) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych;
- 4) nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności co do rat już wymagalnych.

Ponadto **wnoszę o:**

- 5) przeprowadzenie rozprawy także w nieobecności powoda;
- 6) dołączenie w celach dowodowych akt sprawy Sądu Rejonowego w Lublinie o dział spadku po Klemensie Paduchu, sygn. akt I Ns 698/13.

Uzasadnienie

Spadkowe gospodarstwo rolne położone we wsi Babin, zapisane w księdze wieczystej Kw nr 2896, o powierzchni 9 ha 800 m², z domem i zabudowaniami gospodarczymi oraz inwentarzem żywym i martwym, zostało – powołanym postanowieniem – przyznane na własność pozwanemu Stefanowi Pile. Wysokość należnej powodowi spłaty została ustalona na kwotę 18 982,90 zł, a miesięczne raty dla powoda (będącego trwale niezdolnym do pracy) – po 140 zł.

Pozwany w nieregularnych co do terminu ratach wpłacił łącznie kwotę 17 180,62 zł, pozostało więc do zapłaty 1 802,28 zł.

Potrzeby powoda będącego w podeszłym wieku wzrastają z powodu pogarszającego się stanu zdrowia oraz konieczności zakupu dietetycznego pożywienia i lekarstw.

Dowód: zaświadczenie lekarskie.

Pozwany nadal, pomimo wezwania powoda pismem z dnia 10 maja 2016 r., spełnia powyższe świadczenie pieniężne przez zapłatę miesięcznie sumy nominalnej. Pozwany prowadzi własne dochodowe gospodarstwo rolne i zna przemiany, jakie nastąpiły w sile nabywczej pieniądza po wydaniu orzeczenia o dziale spadku.

Dowód: odpis pisma z dnia 10 maja 2016 r.

Żądanie podwyższenia zasądzonej spłaty odpowiada skali, w jakiej nastąpiła zmiana w sile nabywczej pieniądza i wartości ekonomicznej, jaką faktycznie reprezentuje wymieniona kwota, która nie stanowi nadmiernego obciążenia dla pozwanego. Poprawa koniunktury w rolnictwie i zespół czynników ekonomicznych, określających wzrost poziomu dochodów rolnika prowadzącego gospodarstwo rolne, należą do faktów powszechnie znanych.

W tej sytuacji żądanie pozwu jest w pełni uzasadnione.

Jan Lubelski
(adwokat)

Załączniki:

- 1) pełnomocnictwo,
- 2) zaświadczenie lekarskie,
- 3) odpis pisma z dnia 10 maja 2016 r.,
- 4) odpisy pozwu i załączników.

Uwagi

I. Zagadnienie, jaki wpływ na istniejące zobowiązanie wywiera nieprzewidziana zmiana stosunków społeczno-ekonomicznych, zostało szeroko omówione w doktrynie. Wywołało ono rozbieżności w judykaturze¹.

¹ Por. uwagi do wzoru nr 22 i G. Gorczyński, *Kilka uwag na temat waloryzacji świadczeń pieniężnych na podstawie art. 358¹ § 3 k.c.*, Cz. I – M. Praw. 2004, nr 21, s. 983–987 i Cz. II – M. Praw. 2004, nr 22, s. 1037–1041; T. Mróz, *Hipoteka a zasada walutowości i problem klauzul waloryzacyjnych*, R. Pr. 1999, nr 7–8, s. 59 i n.; tenże, *O wykonywaniu świadczeń pieniężnych w warunkach zmiany okoliczności*, Pal. 2000, nr 2–3, s. 7 i n.; W. Dubis, *Waloryzacja kondycji nie-należnego świadczenia*, Rej. 1998, nr 9, s. 71 i n., w tym zagadnienie dotyczące wzajemnego stosunku art. 358¹ § 3 k.c. i art. 481 k.c.

Zgodnie z art. 358¹ § 3 k.c. wysokość lub sposób spełnienia każdego świadczenia pieniężnego, bez względu na źródło jego powstania, może być zmieniona przez sąd, jeżeli po powstaniu zobowiązania nastąpiła istotna zmiana siły nabywczej pieniądza. Obejmuje zatem zobowiązania pieniężne określone w orzeczeniu sądowym (np. o dziale spadku, zniesieniu współwłasności, podziale majątku wspólnego) lub w umowie (z ograniczeniami wynikającymi z § 4 i 5 tego artykułu)².

Uprawnienia sądu są daleko idące. Kierując się przesłankami przytoczonymi w tym przepisie i ustalonymi okolicznościami konkretnej sprawy, sąd rozstrzyga o stopniu waloryzacji lub sposobie spełnienia świadczenia. Dobór odpowiednich kryteriów ma zapobiec obciążeniu tylko jednej strony niekorzystnymi zmianami w sile nabywczej pieniądza, które nastąpiły po powstaniu zobowiązania. Z art. 358¹ § 3 k.c. wynika oczywista powinność ochrony interesów obu stron. Chodzi tu o istotną zmianę siły nabywczej, a nie okresowe wahania wynikające z koniunktury na rynku³.

² Por. T. Wiśniewski, *W sprawie interpretacji art. 358¹ § 3 k.c.*, PS 1992, nr 3, s. 19; E. Niezbecka, *Waloryzacja świadczeń pieniężnych a problem zwłoki*, Rej. 1991, nr 4, s. 77; tejsze, *Wpływ nadzwyczajnej zmiany stosunków na uprawnienia z zakresu prawa spadkowego*, Rej. 1992, nr 4, s. 39; A. Robaczyński, *Tendencje waloryzacyjne w orzecznictwie Sądu Najwyższego*, PS 1994, nr 1, s. 33.

Znaczenie i zakres zastosowania art. 358¹ § 3 k.c. wzrasta na skutek braku stabilizacji gospodarczej i dotyczy różnorodnych stosunków oraz dziedzin prawa. W uchwale (7) z dnia 10 kwietnia 1992 r., III CZP 126/91 (OSNCP 1992, nr 7–8 poz. 121), Sąd Najwyższy przesądził, że wysokość nominalnej renty miesięcznej, określonej w umowie ubezpieczenia renty odroczonej oraz natychmiast płatnej, a także wysokość nominalnej sumy ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci, mogą być zmienione na podstawie art. 358¹ § 3 k.c. Kontynuację tej linii orzecznictwa stanowi uchwała Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2005 r., III CZP 91/04 (OSNC 2006, nr 2, poz. 23), stwierdzająca, że deprecjacja składki określonej umową ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci może wpłynąć na wysokość waloryzowanego świadczenia należnego uprawnionemu, jeżeli zakład ubezpieczeń wykaże, że podjął starania o podwyższenie składki w okresie, gdy istniał obowiązek jej zapłaty przez ubezpieczającego. Możliwa jest ponowna zmiana świadczenia pieniężnego płatnego okresowo (renta odroczone lub natychmiast płatna) w wypadku spełnienia przesłanek z art. 358¹ § 3 k.c. (uchwała SN z dnia 21 października 1994 r., III CZP 135/94, OSP 1995, nr 11, poz. 229 z głosem A. Szpunara). Przepis ten w związku z art. 300 k.p. może być zastosowany także w sprawach z zakresu prawa pracy, których przedmiotem jest żądanie wykonania zobowiązania pieniężnego w walucie obcej (uchwała SN z dnia 13 marca 1992 r., I PZP 14/92, OSNCP 1992, nr 9, poz. 160). Stosownie do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 1992 r., I PZP 19/92 (OSNCP 1992, nr 9, poz. 166), art. 358¹ § 3 k.c. w zw. z art. 300 k.p. może być odpowiednio zastosowany w sprawie z zakresu prawa pracy o zapłatę odpłaty rentowej także wówczas, gdy to świadczenie pieniężne zostało spełnione przez zapłatę sumy nominalnej, lecz w okolicznościach nieprzewidujących wygaśnięcia zobowiązania. Jest to stanowisko w pewnym zakresie zbliżone do wyrażonego w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 1992 r., III CZP 14/92 (OSNCP 1992, poz. 161), stwierdzającej, że świadczenie spełnione po wytoczeniu powództwa opartego na art. 358¹ § 3 k.c. może być waloryzowane. Zasadzając na podstawie art. 57 § 1 k.p. wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy, sąd może, na podstawie art. 300 k.p. i stosowanego odpowiednio art. 358¹ § 3 k.c., zmienić wysokość tego świadczenia, jeżeli pomiędzy chwilą rozwiązania stosunku pracy a chwilą orzekania nastąpiła istotna zmiana siły nabywczej pieniądza (wyrok SN z dnia 30 stycznia 1992 r., I PRN 60/91, PiZS 1992, nr 7, s. 64). Co do stosowania art. 358¹ § 3 k.c. w sprawach z zakresu prawa pracy (przez art. 300 k.p.) – por. ponadto uzasadnienie uchwały (7) SN z dnia 29 czerwca 1995 r., I PZP 5/95 (OSNAPIUS 1996, nr 4, poz. 56 oraz OSNAPIUS 1997, nr 12, poz. 212–215). Kontrowersyjne jest nadal stanowisko co do możliwości i dopuszczalności waloryzacji świadczenia mimo jego spełnienia w kwocie nominalnej. Por. wypowiedzi w doktrynie: A. Szpunar w głosie (OSP 1995, z. 11, poz. 229 i powołana tam literatura) oraz uchwały i ich uzasadnienia (OSNCP 1991, nr 4, poz. 46, OSNCP 1992, nr 9, poz. 161 i 166, OSNCP 1994, nr 7–8, poz. 162). W postanowieniu z dnia 9 września 2009 r., V CSK 39/09 (OSP 2010, z. 12, poz. 123) Sąd Najwyższy wskazał, że art. 358¹ § 3 k.c. nie ma zastosowania przy podziale majątku wspólnego.

³ Ingerencja sądu w zobowiązanie pieniężne może – po rozważeniu przesłanek określonych w art. 358¹ § 3 k.c. – doprowadzić do zmiany wysokości świadczenia pieniężnego lub zmiany sposobu spełnienia tego świadczenia. Ta ostatnia polega na zmianie terminu spełnienia świadczenia, zmniejszeniu liczby rat itp. Podstawową przesłanką mającą uzasadniać dopuszczalność merytorycznego ingerowania przez sąd w łączący strony stosunek prawny jest – w myśl art. 358¹ § 3 k.c. – zmiana siły nabywczej pieniądza. O tym, czy istnieją podstawy do takiej ingerencji, decydują okoliczności związane z charakterem i celem zobowiązania, okresem jego trwania i wygaśnięcia. Przykładowo można wskazać: wskaźniki zmiany cen i kosztów utrzymania, zmiany stopy oprocentowania kredytów i wkładów bankowych, cen złota i kursów dewiz, wysokości przeciętnego wynagrodzenia i inne zmiany w sferze gospodarczej. Rozstrzygnięcie o zmianie wysokości świadczenia pieniężnego wymaga przyjęcia przez sąd orzekający właściwego miernika przywrócenia wartości świadczenia, które ma otrzymać wierzyciel. W dotychczasowym orzecznictwie przyjmowane były zróżnicowane sposoby waloryzacji, np. relacja średnich płac, ustalenie stopnia inflacji na danych statystycznych wskazanych przez Urząd Statystyczny, w sprawie o odszkodowanie z tytułu kosztów remontu samochodu – cennik robót blacharskich

II. Wprowadzenie dopuszczalności ponownego badania sprawy już osądzonej powoduje, że pozwany nie może bronić się zarzutem sprawy prawomocnie osądzonej. Żądanie pozwu – nawiązujące do umowy lub prawomocnego orzeczenia ustalającego wysokość zobowiązania – powinno zawierać określenie nowej wysokości wierzytelności powoda lub sposobu wykonania. Waloryzacji podlegają nieuiszczone jeszcze należności. Na stronie, która opiera swoje roszczenia na zmianie siły nabywczej pieniądza, spoczywa ciężar dowodu (art. 6 k.c.). Pozwany natomiast nie może kwestionować zasadności i zakresu uwzględnienia roszczenia w sprawie prawomocnie zasądzonej lub należności ustalonej w umowie (ugodzie) stron.

III. Wyłączenie spod waloryzacji przez sąd świadczeń pieniężnych, dokonane w art. 358¹ § 4 k.c., znajduje zastosowanie wówczas, gdy wierzycielem jest strona prowadząca przedsiębiorstwo, a świadczenie pozostaje w związku z jego prowadzeniem⁴.

IV. Ze względu na wartość przedmiotu sporu właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd rejonowy (art. 16 i 17 pkt 4 k.p.c.)⁵.

z zastosowaniem odpowiedniego mnożnika, ponadto w zależności od rodzaju sprawy i dochodzonego świadczenia sądy stosowały różne mierniki, jak: wartość płodów rolnych, maszyn rolniczych, aktualną wysokość czynszu, rynkowe ceny skupu, kurs dolara.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 23 listopada 1993 r., III CRN 46/93 (OSNCP 1994, nr 4, poz. 93), Sąd Najwyższy sformułował kilka ogólniejszych spostrzeżeń w odniesieniu do wykładni kryterium waloryzacji wynikającego z art. 358¹ § 3 k.c.: po pierwsze stwierdził, że nie sposób w świetle art. 358¹ § 3 k.c. podejmować próby budowania katalogu (wyczerpującego bądź przykładowego) mierników waloryzacji, do których mogłyby – w zależności od rodzaju sprawy – sięgać sądy stosujący ten przepis; po wtóre, zasadniczy sprzeciw budzą próby wskazywania mierników waloryzacji sądowej, które nie wynikają z ustawy; po trzecie, trzeba odrzucić wszelkie kryteria jednostronne, jako sprzeczne z ustawowym wymaganiem „po rozważeniu interesów stron”; po czwarte, sąd zobowiązany jest najpierw „ustalić” interesy stron – przez co należy rozumieć określenie stanu rzeczy obejmującego istniejące w dacie orzekania stosunki majątkowe, rodzinne i osobiste – oraz korzyści możliwe do osiągnięcia w przyszłości, a następnie „wyważyć” te interesy w granicach zasługujących na ochronę przy utrzymaniu właściwego między nimi stosunku; oznacza to, że słuszny interes powoda może i powinien być uwzględniony, lecz tylko do granic kolizji z takim interesem strony pozwanej; po piąte, oceny – czy i w jakim zakresie należy dokonać zmiany konkretnych praw i obowiązków – należy dokonać z punktu widzenia zasad współżycia społecznego; po szóste, „istotna zmiana siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania” otwiera jedynie możliwość żądania zmiany wysokości świadczenia, nie jest zaś przesłanką określającą uzasadnioną wysokość tej zmiany, dlatego też mechaniczne sięganie do wskaźnika inflacji jest chybione. Jest to utrwalona linia orzecznictwa Sądu Najwyższego (por. m.in. wyrok z dnia 2 grudnia 1999 r., III CKN 489/98, OSNC 2000, nr 7–8, poz. 130 i z dnia 19 stycznia 1999 r., II CKN 202/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 121 z aprobowaną glosą T. Mróz, Glosa 2000, nr 2, s. 22–25 oraz wyrok SN z dnia 5 marca 1999 r., I PKN 591/98, OSNAPIUS 2000, nr 9, poz. 346, stwierdzający, że waloryzacja świadczenia pieniężnego według procentu składanego jest sprzeczna z art. 358¹ § 3 k.c.).

Nadal aktualne w orzecznictwie zagadnienie wysokości odsetek – jako jeden z elementów podlegających sądowej ocenie przy zastosowaniu art. 358¹ § 3 k.c. – zostało przedstawione w uzasadnieniu wyroku z dnia 18 stycznia 1996 r., I PRN 102/95 (OSNAPIUS 1996, nr 14, poz. 200).

Odsetki należne w myśl art. 481 § 1 k.c. od kwoty zwaloryzowanej przez sąd mogą być przyznane wierzycielowi od daty uprawomocnienia się wyroku. Jak trafnie wywiódł Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 24 lutego 1993 r., I ACr 47/93 (OSA 1993, nr 9, poz. 61), orzeczenie o waloryzacji świadczeń zgodne z zasadami art. 358¹ § 3 k.c. ma charakter konstytutywny. Dlatego dopiero od daty uprawomocnienia się takiego kształtującego orzeczenia nowe świadczenie staje się wymagane.

⁴ Analizę obowiązujących przepisów oraz wskazanie cech działalności gospodarczej możliwych do wykorzystania przy określaniu granic związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa zawiera wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1995 r., I CRN 179/94 (OSNCP 1995, nr 6, poz. 99 – z glosą A. Szpunara, PS 1996, nr 2, s. 65), oraz uzasadnienie uchwały SN z dnia 31 maja 1994 r., III CZP 74/94 (OSNCP 1994, nr 12, poz. 237). Cechy te obejmują przede wszystkim profesjonalny, a więc stały, nieokazjonalny charakter powtarzalności działań, podporządkowanie regułom zysku, wreszcie normalny, funkcjonalny związek między konkretnymi czynnościami, będącymi źródłem wierzytelności pieniężnej, a szeroko rozumianymi zadaniami podmiotu wynikającymi z aktu założycielskiego lub jego statutu, tak aby można było wykluczyć z tej kategorii czynności nielegalne. Uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1997 r., I CKN 33/96 (OSNC 1997, nr 5, poz. 56), potwierdza utrzymujące się rozbieżności na tle wykładni i zastosowania art. 358¹ § 4 k.c.

⁵ Z dotychczasowych wypowiedzi co do dochodzenia uprawnień przewidzianych w art. 358¹ § 3 k.c. wynika, że żądanie w tym przedmiocie powinno być zawarte w pozwie głównym lub wzajemnym. Por. także OSNC 2001, nr 10, poz. 145. W kwestii sformułowania orzeczenia uwzględniającego powództwo Sąd Najwyższy w wyroku z dnia

V. Zgodnie z art. 13 u.k.s.c. w sprawach o prawa majątkowe pobierana jest opłata stosunkowa wynosząca 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 zł i nie więcej niż 100 000 zł. Od pozwu pobierana jest cała opłata (art. 18 ust. 1 u.k.s.c.).

24 października 1995 r., II CRN 145/95 (OSNC 1996, nr 2, poz. 30), stwierdził, że sformułowanie wyroku zmieniającego wysokość świadczenia pieniężnego na podstawie art. 358¹ § 3 k.c., w zakresie nawiązującym do poprzedniego zapadłego orzeczenia, powinno w sposób niebudzący wątpliwości wskazywać zasadzoną poprzednim orzeczeniem kwotę, która została podwyższona wyrokiem wydanym na powołanej podstawie. Takie sformułowanie wyłącza uzyskanie dwóch (a w wypadku dalszej waloryzacji i dalszych) niezależnych od siebie tytułów wykonawczych, pozwalających na egzekucję świadczenia w nominalnej i zwaloryzowanej wysokości.